

ürün

SOSYALİST DERGI

aralık
1975 18

Yıl:2 cilt:3

▷ ilerici
kadın
hareketi

▷ SINIFLARARASI
İTTİFAK
İDEOLOJİK
MÜCADELEYE
ENGEL
DEĞİLDİR

▷ iki dünya sistemi
arasındaki yarışma

SURİYE KOMÜNİST PARTİSİ
İRLANDA KOMÜNİST PARTİSİ

MAGAR SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ

TÜSTAV

İÇİNDEKİLER

HABER — YORUM — İNCELEME

Sınıflararası ittifak, ideolojik mücadeleye Engel Değildir Teoman BİLGİ	5
İlerici Kadın Hareketi Emin AYAZ	32
Kitaplar —Anlattıkları, Düşündürdükleri— Arif OKUYAN	51

ÇEVİRİLER

İki Dünya Sistemi Arasındaki Yarışma La Nouvelle Revue International	57
--	----

DÜNYA İŞÇİ SINIFI PARTİLERİ ÜZERİNE BİLGİLER

Macar Sosyalist İşçi Partisi	91
Suriye Komünist Partisi	99
İrlanda Komünist Partisi	100

Sahibi : Ural ATEŞER ● Yazı İşleri Müdürü : Selçuk UZUN ● Yönetim Yeri:
Divanyolu, Klodfarer Cad. No: 33/2, İSTANBUL ● Yazışma ve Havale Adresi:
P.K. 41 Sirkeci İSTANBUL ● Genel Dağıtım : İSTANBUL DAĞITIM, Cağaloğ-
lu Yokuşu, Kemaliye Han, No: 4/14, İSTANBUL ● Ankara Dağıtımı : ANKA-
RA DAĞITIM, Bayındır Sokak 38/3 Kızılay/ANKARA ● Abone Şartları : Yıl-
lık 100, Altı Aylık 50 Lira. Dış Ülkeler için iki katıdır ● Dizgi-Tertip-Baskı:
BAŞARAN MATBAASI ● Kapak Baskı : EVREN OFSET

Faşizm, özellikle öğrenci gençlik arasında, yeni oyunlar fezgahlıyor. Aslında faşizm, bu oyunlarına hiçbir zaman ara vermemiştir. Ne var ki, «milliyetçi cephe» denilen, halka ihanet cephesinin dönemi, bu oyunlara, daha da uygun bir ortam yaratmakta. Uzunca bir dönem, ilerici öğrenciler arasında soluk alamaz durumdaydı faşist saldırganlar. Geniş kesimini sosyalistlerin, sosyal-demokratların ve her türlü ilericilerin oluşturduğu öğrenci gençlik; yaygınlaşan demokrasi mücadelesini duraksatabilecek her türlü provokasyona saflarını kapıyarak, itilmek istendiği anarşi ortamına girmeyerek, uzunca bir dönem, bu provokasyonlara engel olabilmıştır.

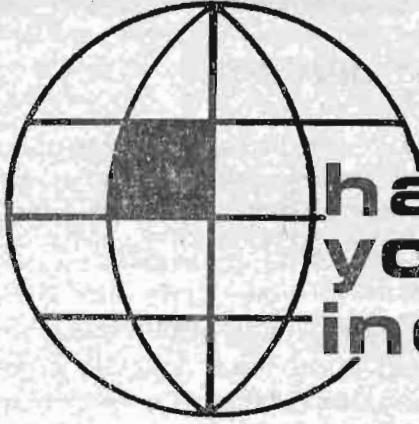
Kapitalist-emperyalist sistemin en gerici güçleriyle işbirliği içinde olan ulusal burjuvazinin tekelci kesimi ve diğer gerici sınıf ve tabakalar, cumhuriyet tarihinin her döneminde başvurulan baskı metotlarına ihtiyaç duymaktadır. Tüm kapitalist dünyada ve ülkemizde demokrasi mücadelesinin kitle tabanı genişlemektedir. Ülkemizde demokrasi mücadelesinin kitle tabanının genişlemesi ve elli yılı aşkın süredir baskı altında tutulan işçi sınıfının sosyalist hareketinin işçi sınıfımızın ve işçi sınıfının doğal bağlaşıkları olan diğer toplumsal katmanların özlemi haline gelmesi; sosyalist sistemin gücü, kapitalist ülkelerdeki gelişen işçi sınıfı hareketleri ve kapitalist olmayan yoldaki ulusal devrimler karşısında gerileyen emperyalistleri ve onların yerli bağlaşıklarını, tufunabilecekleri son «kale»lerden biri olarak varsaydıkları ülkemizde de bir «maceraya» itebilir. «Macera» deyimini özellikle kullanıyoruz, çünkü, halen dünyanın tufunabilme olanağını buldukları her yerinde can çekişme durumunda olan faşist rejimler için yapılacak her türlü girişimler, ancak, «umutsuz» bir maceradan öte bir şey değildir. Kapitalist dünyanın her yerinde, demokrasi ve sosyalizm mücadelelerinin karşısında, «tutunma» mücadelesi veren gerici-faşist girişimler, bu girişimlerinde yandaş olarak, her türlü goşist akımı bulmaktadırlar. Gelişmiş kapitalist ülkelerde, bu goşist akımlar kendilerine hedef olarak, özellikle, öğrenci gençliği almışlardır. Kapitalist-emperyalist sistemin bir parçası olan ülkemizde de durum, farklı değildir. İşçi sınıfı hareketi içinde tutunacak zemin bulamayan, her türlü goşist akımlar, öğrenci gençlik kesimine yüklenmişlerdir ve öğrenci gençliğin bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal ilerleme için yürüttüğü birlik-beraberlik yolundaki çabalarını saptırma girişimlerinde üzerlerine düşen görevi yapmaktadırlar.

Geniş kesimiyle ilerici olan öğrenci gençlik, hertürlü faşist provokasyonları ve bu provokasyonların «oyun arkadaşı» olan goşist-maceracı akımları, ilerici gençlik hareketinden soyutlamalıdır. Öğrenci gençliğin bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal ilerleme yolundaki mücadelenin «uzun vadeli» ve «ısrarlı» mücadelesiyle olan «disiplinli-sorumlu» bağlarını koparmak isteyen, hertürlü goşist-maceracı akım, bu sorumlulu çabayı, «pasifistlikle» ve «korkaklıkla» suçlamaya kalkacaklardır. Bu, dünyanın her tarafında böyle olmaktadır. Goşistlerin, işçi sınıfı hareketinin uluslararası birliğini bozmak ve işçi sınıfı hareketinin anti-tekel mücadelede, diğer «ilerici-toplumsal tabakaların» da katılmasıyla genişleyen kitle tabanını sabote etmek için, dünyanın her yerinde başvurdıkları metottur bu: keskin sloganlarla, ilerici gençliğin «disiplinli» mücadelesini provoke etmek...

Yakın dünya tarihinde, faşizme ve tüm emperyalist saldırılara karşı, «işçi sınıfı hareketleri»nin nasıl kahramanca savaştıkları açıktır. Bu, günümüzde, şartların gerektirdiği yerlerde, yine böyle olmaktadır; Angola'da, Yemen'de ve bütün mücadele alanlarında sosyalist sistem, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketleri ve kapitalist olmayan yoldaki ulusal devrimlerin oluşturduğu dünya devrimci dinamiğinden güç alan mücadeleler sürmektedir. Bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal ilerleme mücadelesinin «barışçıl» şartlarının olduğu ülkelerde, keskin savaş çılgınlıkları atan goşist akımlar ise, bu sıcak mücadelenin sürdüğü ülkelerde, emperyalizmin ekmeğine yağ süren eylemler yapmaktadırlar; Angola halkının verdiği mücadelede ortaya çıkan durum, bunun en canlı kanıtıdır. İşçi sınıfının başarılı deneylerinin bize öğrettiği şudur: işçi sınıfı hareketi kendi bağımsız hareketini, mücadelenin her türlü süne hazırlıklı bulundurmalı ve fakat, faşizme olduğu kadar, işçi sınıfının demokratik kazanımlarını geriletecek her türlü goşist çığırkanlığa karşı da mücadele vermelidir...

ürün

TÜSTAV

haber yorum inceleme

sınıfsal ittifak ideolojik mücadeleye engel değildir

KEMALİZMLE SOSYALİZM ARASINDA AŞILMAZ BİR DUVAR VAR MIDİR

— IV —

Teoman BİLGİ

«... Yeni idareci sınıfın, Celal Bayar gibi, cüz'i bir kısmı, ekonomik menfaatleri temsil eden hakiki burjuvalardandır. Fakat, yalnız 1950'den sonradır ki, Demokrat Partinin iktidarı kazanması ile, **Kemalist devrimin güçlendirdiği bu menfaatler** politik sahne üzerinde birinci plana geçebilecektir. **Kemalist devir ise, yeni burjuvaziye ortaya çıkaran, kültürel, sosyal ve ekonomik ön şartların yaratılması devridir.** (Prof. Gaston Manacorda, Atatürk Reformlarında Batılılaşma ve Devrim, Atatürk Devrimleri I. Milletlerarası Simpozyumu Bildirileri, 10 Aralık 1973, İstanbul, s. 527)

Bundan önceki yazımızda, Kemalist rejimin «yeni burjuvaziye ortaya çıkaran ekonomik ön-şartları» nasıl yarattığını en genel hatlarıyla görmeye çalışmıştık. Bu yazımızda ise, önce, Kemalist dönemde inşa edilmesine girişilen üst-yapıyı yine en genel özellikleriyle görmeye çalışacak; daha sonra ise, bir genel sonuçlandırma ile yazımıza son vereceğiz.

KEMALİST REJİMİN SİYASAL MİMARİSİ

1923 yıllarında, siyasal iktidarın, aynen Kurtuluş Savaşı yılları içinde olduğu gibi, Türkiye hakim sınıf ve tabakalarının elinde olduğunu görmekteyiz. Ancak bu hakim sınıf ve tabakalara şimdi bir yenisi daha eklenmiş bulunmaktadır: İstanbul ve İzmir'de yoğunlaşmış ticaret burjuvazisi.

Sivil ve asker bürokrat küçük-burjuva ara tabakalar, daha önce belirtmeye çalıştığımız gibi, ülkesel ve tarihsel koşullar nedeniyle idari mekanizmaya ve ordu örgütüne hakim olmalarından dolayı, bu hakim sınıf ve tabakalar koalisyonu içinde ağırlıklı bir yer işgal etmektedirler. (*)

Burjuvaya dönüşmekte olan yarı-feodal ve feodal eşraf ve büyük toprak sahipleri ile burjuvalaşma yolunda hayli yol katetmiş olan ticaret burjuvazisi, sivil-asker bürokrat tabakaların siyasal iktidardaki ağırlığını **şimdilik** kabul etmek durumundadırlar. Ancak, toplumun hakim sınıf ve tabakaları arasındaki bu geçici mevzilenmenin hiç sürtüşmesiz olduğu da söylenemez. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde ortaya çıkmış olan Hürriyet ve İtilâf (önceleri Milli Ahrar) ile İttihat ve Terakki siyasal örgütlenmelerinde somut olarak ortaya çıkmış olan hakim sınıf ve tabakalar arasındaki sürtüşme ve çatışmalar, daha önce de gördüğümüz gibi hem Kurtuluş Savaşı yılları içinde Mecliste —Birinci ve İkinci gruplar olarak— devam etmiştir ve hem de şimdi genel hatlarıyla Cumhuriyet Halk Fırkası içinde devam edecektir. Bu mücadele bazen Terakkiperver Fırka ve bir anlamda Serbest Fırka gibi girişimlerle, Halk Fırkasının dışına taşma eğilimleri de göstermekle beraber, daha uzun yıllar tek parti bünyesi içinde devam edecektir. Ta ki, «Kemalist devir, yeni burjuvaziyi ortaya çıkaran kültürel, sosyal ve ekonomik ön-şartları» yeterince olgunlaştırsın...

Geçen sayıdaki yazımızda gördüğümüz, bu «ekonomik ön-şartların» nasıl bir üst-yapıyı oluşturduğunu ve bu oluşan üst-yapının alt-yapıyı nasıl etkilediğini kavrayabilmek için kanımızca kemalizmin şu temel ideolojik kavramını, diğer üst-yapı unsurlarının da başlıca belirleyicisi olarak öncelikle ele almak zorundayız : «**Bizim milletimiz birbirinden çok farklı menfaatler takip edecek ve bu itibarla birbirleri ile mücadele halinde bulunagelen muhtelif sınıflara malik değildir.**»

Kemalist ideolojinin temel görüşü olarak sayılabilecek ve ideolojik yapısının mihreri olarak ele alınabilecek bu düşünce, burju-

* Bu konuda ayrıntılı bilgi için; bkz. **ÜRÜN**, sayı: 3, 11, 14.

va dünya görüşünün belli başlı kavramlarından birinden kaynaklanmaktadır: **ulus, bölünmez bir bütündür.**

O halde, yönetimin —iktidarın— görevi, **ulusu içsel bir parçalanmaya** götürebilecek her türlü mücadeleye karşı çıkmak, özellikle de sınıf mücadelesini engellemek olmaktadır. Geniş halk kitlelerine, köylülüğün ezici çoğunluğuna, işçi sınıfına gelince, bu durumda, onların kendi «özel» isteklerini gerçekleştirmeleri —hatta sözünü bile etmeleri— olanaksızdır. Onlar, ancak «ulusal bütünlük» çerçevesi dışına taşmaksızın «hak talebinde» bulunabilirler. Kısacası, onların görevi, kendi sınıfsal özlemlerini boğarak, «ulusal bütünlüğü» sağlamlaştırmaya ve geliştirmeye katkıda bulunmaktır. «Ulus bütünlüğü» zedelememek için, her türlü siyasal özgürlük ve siyasal bağımsızlık hakkında «kendi hür iradeleriyle fedakarlık etmek zorundadırlar»(!)..

O halde, herşeyden önce toplumun «bütünlüğünü-birliğini» parçalamayı hedef alan(!) sınıf mücadelesinin önüne geçildiği bir «ak devrim» olmaktadır, Kemalizmin siyasal mimarisinden anlaşılması gereken. Bu ideolojinin altında yatan gerçek ise çok açıktır: üretim araçlarına sahip olan sömürücü sınıf ve tabakalarla, onların sömürdükleri ve üretim araçlarından yoksun olan sınıflar arasındaki antagonizmanın varlığını gizlemek.

İşte bu aldatmacayı sürdürebilmek ve yürütebilmek için Kemalist ideoloji, sürekli olarak «sınıfsız, imtiyazsız kaynaşmış bir kitleyiz» görüşünün arkasına sığınacak; «bir sınıfın diğer sınıflar üzerinde diktatörlüğüne karşıyız» sloganını, hakim sınıf ve tabakaların diktatörlüğünü gizlemek için kullanırken, tüm hukuksal oluşumunu —başta ceza hukuku olmak üzere— bu sahtecilik üzerinde kurup, çalışan halkın, köylülüğün, işçi sınıfının, marksist-leninist hareketin demokrasi ve özgürlük mücadelesine karşı en etkili bir silah olarak kullanabilecektir.

Ve bütün bu aldatmaca ve saptırmacalara giderek uygun bir «isim» de bulunacaktır: **halkçılık.**

Kadroculuk ve onun takipçisi Yöncülük gibi sapık görüşlerin de dillerine dolayacakları, bu «Halkçılık»ın ne olduğunu ise Kemalizmin bizzat önderi, hiçbir yoruma gerek bırakmayacak kadar açık ve net bir biçimde şöyle tanımlıyacaktır:

«Fırkamızın bu prensiple hedef kabul ettiği amaç, sınıf mücadelesi yerine sosyal düzeni ve dayanışmayı sağlamak ve birbirini kırmayacak surette menfaatlerde ahenk tesis eylemektir. Menfaatler, kabiliyet, bilgi ve çalışma dereceleriyle mütenasip olur. (Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri, c. IV, s. 550)

Kemalizmin Altı Ok'unun diğer beşiyle de tam bir bütünlük içinde olan * ve Kemalist ideolojinin mihveri olarak kabul edilebilecek bu çok «insancıl»(!) dünya görüşünün, şimdi ise, «sınıf mücadelesi yerine sosyal düzeni ve sosyal barışı» nasıl sağladığını görmeye çalışalım.

SOSYAL BARIŞIN KURULMASI

Kemalizmin, sosyal barışı kurmak yönündeki en çarpıcı başarısı, işçi sınıfı üzerine uygulanan baskı ve sindirme eylemleri olduğundan, öncelikle bu konu üzerine eğilelim.

Geçen sayıdaki yazımızda, İzmir İktisat Kongresinden söz ederken, bu Kongreye göstermelik te olsa bir işçi grubunun katıldığını kısaca belirtmiştik. Bu işçi grubu Kongrede, Türkiye işçi sınıfı adına şu isteklerde bulunmuştur :

- Amele yerine «işçi» denilmesi,
- 1 Mayıs'ın İşçi Bayramı olarak kanunlaşması,
- İşçilere kendi sınıflarının örgütlerini kurma hakkının tanınması,
- İş gününün 8 saat olması,
- Seçimlerin mesleki temsil usulüne göre yapılması,
- 12 yaşından küçüklerin çalıştırılmaması,
- Üç aylık sürenin sonunda muvakkat işçi olma durumunun kaldırılması,
- Tatil günlerinde ücret ödenmesi,
- İşçilerin yılda 1 ay izin kullanması,
- Sakat işçilerin yaşamlarının güven altına alınması,
- İşçiler için hayat sigortası kurulması,
- İşçiler için hastaneler yapılması,
- Vergilerin herkesin gelirin göre alınması,
- İşçilere sosyal meskenler yaptırılması.

Görüldüğü gibi işçi sınıfının bir sınıf olarak en doğal ve en elemanter istekleri dile getirilmektedir İzmir İktisat Kongresinde.

* Bkz. «Osmanlı-Türkiye hakim sınıf ve tabakalarının ideolojik sentezi: KEMALİST İDEOLOJİ, Teoman Bilgi, ÜRÜN, sayı: 11.

Pekiye o halde Cumhuriyet Türkiye'sinde, bu istekler nasıl karşılanmış, Kemalist yönetimin bu isteklere verdiği cevap ne olmuştur, biraz da bunları görelim.

İzmir İktisat Kongresinden hemen sonra Türkiye işçi sınıfı tek ve büyük bir örgüt içinde birleşme ve örgütlenme çabalarına girişmiştir. Kemalist yönetim ise bu birleşme girişimlerini engellemek için çeşitli provokasyonlar düzenlemiştir. Örneğin, yönetim yanlısı İstanbul Amele Birliği'nin militanlarını böyle bir birleşme toplantısını dağıtmak için saldırıya geçirmiştir.

1924 yılına gelindiğinde, işçilerin İstanbul'da bazı işyerlerinde 1 Mayıs'ı kutlamaya kalkmaları üzerine, Cumhuriyet tarihinde, ilk kez işçi üzerine askeri birlikler gönderilmiştir.

1925 yılında, Doğu'da başlayan İsyanı bastırmak için çıkarıldığı ileri sürülen Takrir-i Sükun kanunu gereğince tüm işçi eylemleri yasaklanmıştır.

Ve Millet Meclisi yine aynı yıl, İşçilerin, İktisat Kongresinde isteklerinden biri olan «1 Mayıs»ın işçi bayramı olarak kutlanması isteğine, 1 Mayıs'ı «Bahar Bayramı» olarak kabul ederek ilk cevaplarından birini vermiştir.

1925 yılı, Türkiye Cumhuriyetinde işçi sınıfı hareketinin karşılaştığı ilk geniş darbe yılıdır da aynı zamanda. 12 Mart'ta Aydınlık, Orak Çekiç dergileri kapatılmış, 38 kişi tutuklanmış, marksist-leninistler bütünüyle sindirilmek istenmiş, daha önce de sözünü ettiğimiz İstiklâl Mahkemeleri, marksist-leninistleri yargılayarak ağır cezalara mahkum etmiştir. Marksist-leninistlerin mahkumiyetleri için uygulanan madde «zat-ı şahaneye», yâni padişaha, «sui-kast» maddesidir. Böylece, Kemalist yönetimin «ihtilalci»(!) İstiklâl Mahkemesi, marksist-leninistleri cezalandırmak için, Osmanlı İmparatorluğu yasalarına başvurmakta, bundan da önemlisi, vatan haini ilân edilmiş ve Türkiye'den kaçmış olan Padişahla ilgili bir ceza maddesine sığınmaktadır. Kısacası, sınıf savaşı söz konusu olunca, devrimler, cumhuriyet, saltanatın ilgası, v.s. bir anda unutulabilmektedir...

1927 yılında İstanbul Liman İşçileri grevinde, polisin saldırısı sonucu, 15 işçi, 5 polis ölmüş, bir çok yaralanan olmuş ve 320 işçi tutuklanmıştır. Yine 1927 yılında İstanbul'da 2000 kadar tramvay işçisinin grevinde polis daha «modern» yöntemler uygulama çabasına girmiş, gösteri yürüyüşü yapan işçilerin üzerine tazyikli su fışkırtarak yürüyüşü dağıtmak istemiştir.

1928 yılına gelindiğinde, bugüne kadar varlığını sürdürebilmiş tek işçi örgütü olan Amele Teali Cemiyeti de kapatılmıştır.

Kapitalist-emperyalist sistemin içine girdiği ekonomik krizin en yoğun biçimde baskısını gösterdiği 1929 yılında ise, bir yandan iş günü süresi uzatılırken, öte yandan en fazla işçi ücreti 67,1 kuruş olarak ödeniyor. Buna paralel olarak İşçi-patron ayırımından söz etmek kesinlikle yasak edilirken, Kemalist ideolojinin en parlak vecizelerinden biri olan «imtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz» sloganı, dönemin temel ilkesi olarak kabul edilmektedir. Ve aynı yıl İstanbul'da, Temmuz ayı başlarında, «bir takım komünist faaliyetler» tesbit edilmiş, Resimli Ay dergisinde, «milliyetçi» yazar ve şairleri hedef alan «Putları Kırmıyoruz» başlıklı bir yazı yayınlanması üzerine, üniversiteli gençler «güdümlü halk tepkisi» yöntemleri ile harekete geçirilmiş, komünizm aleyhine mitingler tertiplenmiştir. Yine «bazı komünistler» tutuklanmış ve ağır ceza istekleri ile mahkemelere sevk edilmişlerdir. Bu gergin hava yada doğru bir deyimle «gergin tutulan hava» sürüp giderken, 5 Ağustos 1929 günü, Mustafa Kemal Paşa yanında Temyiz Mahkemesi başkanı ve azaları bulunmak üzere İstanbul'a özel treniyle hareket etmiştir. Gece yarısından sonra Eskişehir istasyonunda duran trenden inen Mustafa Kemal, kendisinden olaylarla ilgili bir demeç isteyen Sakarya gazetesine şu demeci vermiştir :

«Türk milletinin içtimâi nizamını ihlâlâ müteveccih didinmeler boğulmağa mahkûmdur. Türk milleti, kendinin ve memleketinin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen müfsit, sefil, vatansız ve milliyetsiz sebükmağzların hezeyanlarındaki gizli ve kirli emelleri anlamıyacak ve onlara müsamaha edecek bir heyet değildir.

«O şimdiye kadar olduğu gibi doğru yolu görür. Onu yolundan saptırmak isteyenler ezilmeye, kahredilmeye mahkumdur. Bunda köylü, amele ve bilhassa kahraman ordumuz beraberdir. Bundan kimsenin şüphesi olmasın». Ve bu sırada yanında bulunan Temyiz Mahkemesi Başkanına ve azalarına dönerek şu sözleri söyler: «Hâkim Efendiler! Siz kanun adamlarısınız. Ellerinize milletin, vatanın her türlü hak ve menfaatlerini vikaye eden kanunlar tevdi edilmiştir. İşaret ettiğimiz noktaları işittiniz. Türk Milletinin büyük haklarını müdafaa ederken bu noktaları ehemmiyetle hatırdan tutulmalıdır.» (Mehmet Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 157-158)

Ve Mustafa Kemal'in bu sözleri, 3 gün sonra, 8 Ağustos 1929 tarihli Hakimiyet-i Milliye gazetesinin birinci sayfasında büyük harflerle yayınlanacaktır. Görüldüğü gibi, Kemalist rejimin «hukuk anlayışı» ve «bağımsız yargı» anlayışı o denli güvenilir ve sağlamdır ki, işçi sınıfı mücadelesini yürütenler daha mahkeme önüne çıkarılmadan hüküm verilmiş olmaktadır bile. Kısacası: bu öyle bir hukuk anlayışıdır ki, Hitler'in Adalet Bakanının sözleri ile,

«... Hukukun objektifliğinden nasıl söz edilebilir... Cephede en ön safta çarpışan asker» yada Kemalistlerin sözleriyle, «Ellerine Milleti, vatanın her türlü hak ve menfaatlerini vikaye eden kanunların tevdi edildiği hâkim efendiler» nasıl objektif olabilirler? Görüldüğü gibi, Kemalizmin hukuk anlayışı, faşizmin ünlü teorisyenlerinden G. Gentile'nin söylediklerine son derece uygundur: «Faşizmin amaca uygunluk biçiminde ortaya çıkan relativizmi, pozitivist düzenlerin dogmatizmini önlemiş ve hukukun amaca uygunluğunu sağlamıştır».

İşçi sınıfı ve çalışan kitleler üzerinde bu tür baskı ve sindirme yolları denenir, işçi sınıfı mücadelesinin önderleri faşist hukuk anlayışı ile yok edilmeye uğraşılırken, Kemalist rejim, ilerlediği yolda bir adım daha atarak 1930 yılında tek Parti, CHF'na bağlı «işçi büroları» kurarak, işçi sınıfı örgütlenmesini yukarıdan kendi eliyle ve kendi istediği biçimde gerçekleştirmeye kalkışmıştır. Faşist korporatist yöntemlerle çok yakın bir hısımlık bağı olan, bu «işçi büroları», işçilerin zorunlu olarak kaydolmaları gerektiği kuruluşlardır. Ancak, bunda tam bir başarıya ulaşamaz.

Bu durumda da rejim çok daha global tedbirlere yönelir. Bu tedbirlerin «zirveye» ulaştığı yıl ise 1936 yılı olur. Bu ünlü 1936 yılı, birer hafta ara ile önce «İş Kanunu»nun, sonra ise «Türk Ceza Kanununa 141. ve 142. maddelerinin faşist İtalyan Ceza Hukukundan» aktarıldığı yıldır. Kemalist rejim, bu İş Kanunu ve onu tamamlayan 141. ve 142. maddelerin işçi sınıfına o denli mutlak bir «sosyal barış» getireceğini bilmektedir ki (!) Recep Peker, Mecliste bu kanunu «Rejim Kanunu» olarak açıklarken, diğer yandan, kanunun yürürlüğe girmesi ile beraber polis güçleri de alarma geçirilmektedir. Bunun için de, 1 Ağustos 1937 tarihinde şu ünlü talimat yayınlanacaktır: «Her vilayette polis güçleri İş Kanununun uygulanmasını sağlamak üzere, icap ettiği taktirde bu kanunun 99. maddesi gereğince harekete geçmekle görevlendirilmiştir.» (Y. N. Rozahev, **Türkiye Sanayi Proletaryası**, s. 90)

Türkiye işçi sınıfı hareketinin içine hapsedildiği bu bunaltıcı ortam konusunda, Ürün dergisinde bugüne kadar iki geniş ve ayrıntılı yazı yayınlandığı için * ayrıca bunları tekrarlamak istemiyoruz. Ancak, özel olarak İş Kanunu ve genel olarak Kemalist rejimin işçi sınıfı üzerinde kurduğu yoğun baskı ve sömürü ağının yeterince kavranabilmesi için, Kemalist rejimin, daha doğrusu ül-

* Bkz. ÜRÜN, sayı: 1, «Asgari Ücretler ve Türkiye'deki Tarihi Gelişimi», M. Okutan. ÜRÜN, sayı: 10, «Tarih İçinde Türkiye İşçi Sınıfı Hareketi ve DİSK'-in Sekiz Yılı», U. Ateşer.

ke hakim sınıf ve tabakalarının çıkarlarının savunucularından birinin sözlerine kulak verelim :

«1933'lerin ilk birinci beş yıllık sanayi planı tatbikatı olarak yurdumuzda doğmaya başlayan milli sanayinin yol açtığı oldukça canlı emek piyasası hareketlerinin bir hukuk düzeni içine alınması, doğmakta olan yeni sınıî işçi sınıfının **radikal denemelerden uzak tutulması, bir emek istismarının bu işin başından itibaren önlenmesi**, zayıf işgüçleri durumunda olan kadın ve çocukların korunması vesaire gibi endişeler, gerçekten takdire değer bir fikir olarak o devlet ve hükümet adamlarınca benimsenmiş, netice itibariyle **devletin tek taraflı olarak bu yoldan emek piyasasına müdahalesi** şeklinde tezahür etmiştir. Kanun, esas itibariyle o devrin tanınmış sosyal siyasetçisi Prof. Weugert'e hazırlanmış olmakla beraber, başta bizzat Atatürk olmak üzere 1930'ların önemli ilim adamlarından ve parlamenterlerinden olan merhum Yusuf Akçora, Ahmet Ağaoglu, Yusuf Kemal, vesaire gibi mümtaz şahısların işbirliği neticesinde doğmuştur...

«...Bu suretle bir taraftan özel sanayinin teşvik ve himayesi yanında, devlet sanayisi kuruluş ve oluş içinde bulunurken, diğer taraftan devlet yeni sanayi nizamı içinde meydana gelmesi zaruri olan içtimai değişiklikleri ve sosyal tabakalaşmaları gözönünde tutmak suretiyle, bir sosyal siyaset takibini düşünmüş, bu siyasetini iktisadi-sınai gelişmelere paralel şekillerde yürütmüş, o devrin liderleri Türkiye'de sanayi inkılabına müvazi olarak, sosyal inkılabın da yürütülmesini bir prensip olarak benimsemişlerdir. Hususıyla o tarihlerde Türkiye gibi fakir bir ülkenin çalışma meselelerinin, işçi-işveren problemlerinin halli ve bir düzene sokulması hususunda, belirli bir parti ve dünya görüşü çerçevesi içinde kalmakla beraber, oldukça ağır masraflara katlanmaktan çekinmemişlerdir. Gerçekte Birinci Sanayi Planı hazırlanırken, bu planın yürürlüğe konulmasıyla birlikte istihdam hacmindeki muhtemel genişlemeler hesaplanmış, bu suretle sayı itibariyle gelişeceği düşünülen şehirli-sanayi işçisinin ihtiyaçlarını ve çalışma-çalıştırma münasebetlerini tanzim hususunda hazırlıklara girilmiştir. Böylece amme sağlığı ve amme nizam ve intizamı endişesine dayanan bir devlet müdahalesi, yani **tek taraflı ve yukarıdan aşağıya bir sosyal siyaset**, yahut sadece bir resmi sosyal siyaset yürütülmeye başlanmıştır.

«Diğer taraftan Çarlık hükümetinin Rusya'da inkıraza başlaması ve bolşevik inkılabının zuhuru üzerine yer yer bütün Avrupa'ya sıçrayan komünizm cereyanlarının 1919 senesinden itibaren memleketimizde de bazı muhit ve zümreler arasında yer tutmaya başladığı görülmekte idi. Matbuat sahasında komünist akideleri açıkça neşreden mecmua ve risalelere tesadüf olunuyor, kanuni yollardan istifade ederek muhtelif namlar altında, fakat komünist bir gaye ile «amele cemiyet»leri kuruyor ve ayrıca gizli hücreler tesis edilerek, şumüllü ve teşkilatlı bir hareket yaratılmak isteniyordu. Komünist propagandaları pek mahsus bir hal almıştı... Üçüncü enternasyonal ile irtibat tesis etmeye çalışan bazı elebaşları tesbit ve tevkif edilerek adaletin pençesine verilmiştir.»

‘Memleketimize de günden güne inkişaf eden sanayi hayatımızın icapları olarak yer yer tekasüf etmekte bulunan amele kitleleri arasında bu muzır ve fesatçı unsurların girmemesi icap eden bütün tedbirler alınmış bulunmaktadır... Esasen komünist akide-ler milli bünyemize ve içtimai hayatımıza çok aykırı temellere dayandığı cihetle, milletin bu nazariyelere intibak etmesine mâni olan dâfi kuvvet zabitanın bu sahadaki mücadelelerine kuvvetle müzahir olmuştur.’

‘... Filhakika Türkiye’de hiç değilse resmi sosyal siyasetin, sosyal gerginlikler henüz şuurlu şekilde ve büyük ölçüde ortaya çıkmadan ve vahim sosyal problemler halini almadan önce, önleyici müdahalelerde bulunulması, memleket hesabına sevinilecek bir hâdise olmuştur...’ (Prof. Dr. Orhan Tuna, 50 Yıllık Cumhuriyet Devrinde Emek Piyasası ve İşçi-İşveren Münasebetleri, İktisat Fakültesi Mecmuası, c. 30, ekim 1970 - eylül 1971, No: 1-4. Not: Bu alıntı içinde, tek tırnakla gösterilen bölüm, yazarın belirttiğine göre, CHP’nin 1938 yılında yayınlanan XV. Yıl kitabından alınmıştır.) (altını biz çizdik, T.B.)

Tek kelimeyle, Kemalist rejimin üzerinde önemle durduğu konu, işçi sınıfının ekonomik ve siyasal bağımsız teşkilatlanmasının her ne pahasına olursa olsun önlenmesi, yada kontrol altına alınması olmaktadır.

Kemalist rejimin işçi sınıfı ve mücadelesi konusunda uyguladığı bu yoğun sindirme ve yıldırma hareketinin bu denli başarılı olmasının objektif temelini, her ne kadar işçi sınıfının daha henüz hem niteliksel ve hem de niceliksel yönden gelişmemişliğine bağlamak büyük ölçüde mümkünse de, konunun bir de sübjektif özelliği üzerinde kısaca durmamız gerekli.

Bilindiği gibi, Ürün’de, bu yazı dizisinde daha önce belirttiğimiz gibi, Türkiye gerçek marksist-leninist hareketi 1921 yılının ilk ayında büyük bir darbe yemiş bulunmaktaydı. Hareketin silahlı güçleri olmaya yönelen Çerkez Ethem hareketi imha edilmiş, Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve arkadaşları kahpece öldürülmüş, Halk İştirakiyun Fırkası kapatılmış, öndegelen kişileri —örneğin Salih Hacıoğlu— tutuklanmıştı. Hareket bütün bu darbeler karşısında geçici de olsa önemli kayba uğramıştı. İşte bu kayıp ve yeneden derleniş dönemi olarak sayılması gereken 1923 sonrası döneminde, bu kez de hareketin yönetim kadrosunda büyük ve derin zaafılar su yüzüne çıkmış bulunmaktaydı. Hareketin, bu dönemde yönetim kadrosunda, ne yazık ki, Jauresizm’in sınırları içinde hapşolmuş, sosyalist entelektüalizminin tüm özelliklerini kendinde toplayan bir kişi ve çevresi bulunmaktaydı. Bu yönetici klik Türkiye marksist-leninist hareketini kitlelerden soyutlayan yanlış bir politika gütmüş ve yine bu dönemde güdülen bu yanlış politika sonucu, Şevket Süreyya Aydemir, İsmail Hüseyin Tokin, Vedat Nedim

Tör, Hemşinli Mahmut gibi bir kısmı döneklikleriyle nam salan, bir kısmı da resmen polis ajanı olan kişiler, hareketin yönetim kadrosuna kadar girebilmişlerdir. Kısacası, İkinci Dünya Savaşı içinde Reşat Fuat Baraner'in harekete yeni bir canlılık ve hayatiyet kazandıran başarılı ve disiplinli etkinliğine kadar, bu kliğin tasfiyeci ve hareketi kitlelerden tecrit edici politikası devam edecektir. Bu konu üzerinde daha fazla duramıyoruz. Çünkü, hem yazımızın sınırlarının gereğinden çok genişlemesine yol açacak ve hem de konu, daha yetkili bir düzeyde tartışılması gereken özelliğe sahip. Ancak, şunu hemen belirtmemiz yerinde olur kanısındayız: bugün ülkemizde başlıca bozguncu ve provokatif grup olarak vücut bulan Maoist kliğin ve türevlerinin sözü ettiğimiz tasfiyeci kliğe sahip çıkmaları, bu kliği ululamaları bir rastlantı değil, tam tersine, Türkiye solunun tarihinde ortaya çıkan iki sapık akımın tarihsel olarak birleşmesinin somut bir kanıtıdır...

İşte, Kemalist rejimin, işçi sınıfını «sosyal barış»a kavuşturmasının kısa bilançosu böyle olmaktadır. Şimdi ise, Kemalist rejimin oluşmasında diğer çarpıcı örnekleri görmeye çalışalım.

KEMALİST REJİMİN OLUŞMASINDA DİĞER TEMEL UNSURLAR

Geçen sayıdaki yazımızda, Kemalist dönemin toprak-köylü konusundaki ekonomik politikasını genel hatlarıyla görmüştük. Şimdi de, Kemalist rejimin bu konudaki yasal uygulamalarını kısaca görmeye çalışalım.

Kemalist rejimin toprak-köylü konusundaki ilk «sosyal barışı» kurma girişimi, 1924'te çıkarılan, «Köy Kanunu» olmaktadır. Bu kanun ile, köyler idari mekanizmaya bağlanmakta, köylü tarafından seçilen —burjuva politikacıların çok sevdikleri deyimle «özgür iradeleriyle» seçilen— köy muhtarlarının, aynı zamanda devlet memuru statüsü taşımaları, kırsal alanlarda asayişin sağlanması adına, jandarma ile beraber çalışmaları temin edilmiştir. Böylece, devletin icra organı, otoritesini son birime kadar ulaştırmayı sağlamış bulunmaktaydı.

Bunu takiben 1925 yılında ise ilk kadastro çalışmasının yapıldığını gözlemlemekteyiz. 1926'da İsviçre'den «Medeni Kanun» *

* İsviçre'den bu Medeni Kanun'u aktaranların başlıcalarından biri Kemalist rejimin ateşli ideologlarından, İktisat ve Adliye Vekillerinden M. E. Bozkurt olması; bu kişinin, hukuk tahsilini İsviçre'de yapmış olması ve ailesinin yukarıda belirttiğimiz gibi devlet mülkiyetindeki toprakları gasp eden büyük bir feodal aile olması, kemalist rejimin hukuksal mimarisinin nasıl bir sınıfsal içerik taşıdığını açıkça göstermesi bakımından ilginçtir.

aktarılarak feodal ve yarı-feodal eşraf ve büyük toprak sahiplerinin gasp ettikleri devlet toprakları kendilerine özel mülk olarak bırakılmıştır. Böylece feodal ve yarı-feodal büyük toprak sahiplerinin ve eşrafın ilk amaçlarına hızla ulaşmaları sağlanmış olmaktadır. İzmir İktisat Kongresinde Çiftçi grubu olarak katılan bu hakim sınıf kesimi temel isteklerinden birini elde etmiştir. Görüldüğü gibi, 1924'te çıkarılan «Köy Kanunu» ile 1925'te kabul edilen «Medeni Kanun»a göre toprağın özel mülk olarak tanınması bir bütünlük teşkil etmekte, büyük topraklının toprağını garanti altına almaya, korumaya yönelmektedir. Muhtar-jandarma işbirliği ise, köylünün baskı ve büyük toprak sahibinin nüfuzu altında kalmasını, devlet otoritesi ile eşraf ve büyük toprak sahibinin otoritesinin birleşmesini sağlamaktadır.

Ayrıca, hem köylülüğün en geniş kesimlerini ve hem de bütün bir halkı zorla «sosyal barış»a kavuşturmanın bir diğer örneğini de, ünlü «Tahrir-i Sükun» Kanununda görebilmekteyiz. Bu Kanun, Doğu Anadolu bölgesinde patlak veren ayaklanma nedeniyle çıkarılmış fakat giderek uygulama alanı sonsuza kadar genişletilmiştir. Kanun, yürütme organına «irtica ve isyanı, memleketin içtimai nizamını ve huzur ve sükununu ve emniyet ve asayişini ihlâl edebilecek bütün teşkilat ve tahrikat ve teşebbüsat ve teşvikat ile neşriyatı idareten» yasaklama yetkisi tanımaktadır. Böylece de bu «mucizevi» kanun, Türkiye Cumhuriyeti hakim sınıf ve tabakaları için «her derde deva ilaç» görevini görecek kadar tesirli bir kanun olarak, Kemalist rejimin sayfalarına altın harflerle kazınacak ve günümüzde de örneğin «özgürlükleri Koruma Yasası» gibi girişimlerin atası olmaya hak kazanacaktır.

Kemalist rejimin «sosyal barış» girişimleri, elbette ki bununla kalmıyacak kadar «inkılâpçıldır». Örneğin bu «inkılâpçılık» bilim ve düşünce alanına da şöyle bir kanunla yansıyacaktır: 1931 yılında «Matbuat Kanunu» çıkarılarak, «Memleketin umumi siyasetine dokunacak neşriyattan» dolayı, Bakanlar Kuruluna, gazete kapatma yetkisi verilmiş ve Basın'ın kontrol altına alınması sağlanmıştır. Bu şekilde, hükümetin izlediği politikayı eleştiren veya aykırı düşüncede olan bir görüşü anında susturmak yasallaştırılmış olmaktadır. Tek kelimeyle, Cumhuriyet Türkiye'sinde, Basın Özgürlüğüne yer yoktur. Rejim, bununla da yetinmeyecek ve bilim alanına uzattığı elini üniversitelere kadar sokacak ve 1933 yılında Üniversite Özerkliğini ortadan kaldıracaktır.

Kemalist rejimin bu «yasama» çalışmalarının sadece tek taraflı, yâni sadece muhtemel baskı gruplarına karşı sindirme ile yürümediğini de unutmamak zorundayız. Kemalist rejim, aynı za-

manda, bugünkü Başbakanın da söylemesini çok sevdiği gibi, «Devleti ayakta tutacak tedbirleri» almakta büyük bir gayretkeşlik içindedir. Örneğin, 1934 yılında «Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu» çıkarılarak idari organa ve polise üstün yetkiler tanındığı görülmektedir. Kanununun 18 nci maddesi, «Fevkalâde hallerde ve devletin emniyet ve selâmetini ve içtimâi nizamı tehdit ve ihlâl kabiliyetini haiz vaziyetlerde, bu hâl ve vaziyetleri ihdas edeceklerine veya devamına müessir olacaklarına şüphe edilenleri, sebep ortadan kalkıncaya kadar, polis nezaret altına alabilir ve umumi ve hususi vasıtalarına vaziyet edebilir. Bu hâl ve vaziyetin devamının takdiri en büyük mülki amire aittir» demekte, İdari organa ve polise üstün yetkiler tanırken, kişi özgürlüğünü bir lüks olarak kabul ettiğini belirtmektedir. Böylece de, herhangi bir olay söz konusu olmadan, yalnız şüphe üzerine, idare mekanizma baskısını sürdürme olanağına kavuşmaktadır. Uygulama ise, işçi sınıfının grev hakkı, sendika kurma hakkı gibi haklar istemesini, Doğu'da patlak veren ayaklanmanın temelinde yatan gerçeklerin dile getirilmesini «... devletin emniyet ve selâmetini ve içtimai nizamı tehdit ve ihlâl..» demek olarak kabul edildiğini gösterecektir. Demokratik mücadelenin önlenmesi, demokratik hak ve özgürlüklerin baskı altında boğulması bu anti-demokratik kanunun yürürlüğe girmesiyle daha da kolaylaşmış olmaktadır.

Kemalist rejimin niteliğini bütün açıklığıyla yansıtan bir diğer kanun da, ünlü «İşkân Kanunu» olmaktadır. Kanun, «Ana dili Türkçe olmayan nüfus terakümlerinin men'ine ve mevcutlarının dağıtılması şekillerine ve bu suretle hars vahdetinin korunmasına ait tedbirlerin ittihaz ve tatbiki için hükümete kanuni selahiyet alınması düşünülmüştür» sözleriyle gerekçelendirilmektedir.

Saf ve açık bir ırkçılığın bütün açıklığıyla somutlaştığını bu kanunun Birinci Maddesinde, «Türkiye'de Türk kültürüne bağlılık dolayısıyla nüfus toplanış ve yayılışının bu kanuna uygun olarak İcra Vekillerince yapılacak bir programa göre düzeltilmesini» ön görerek, «Türk kültürüne bağlı» olmıyan «nüfusun»(!) asimilasyonunu hedef almaktadır. Bu asimilasyonun nedeni ise, yukarıda belirtildiği gibi «hars vahdetini korumak» olmaktadır.

Aslında Kemalist rejimin bu ırkçı uygulamaları sadece bu noktada bitmemektedir *. Örneğin bu konuda Afet İnan şöyle yazmaktadır :

* Bu konuda ayrıntılı bilgi için, bakınız; «Osmanlı-Türkiye hakim sınıf ve tabakalarının ideolojik sentezi: KEMALİST İDEOLOJİ», Teoman Bilgi, Ürün, sayı: 11.

«Atatürk, büyük devlet işleri arasında tarih etütleriyle bizzat meşgul olurdu. Kurtardığı milletin tarihini ilim yollarından araştırmak için tarihçilere vazifeler verdi.

«1931'de kurulan Türk Tarih Kurumu'nun büyük ve geniş çalışma esaslarından biri de, tezini ırk karaktere bağlamaktır...

«O, ırkî karakterlere çok ehemmiyet verirdi. Bunun için, getirttiği antropometri ölçü aletleriyle tecrübeler yapıyordu. 1936-1937 yıllarında Prof. Pittard'ın Cenevre üniversitesinde verdiği derslerini takip etmek, bana ırk üzerinde düşündüklerimi tatbikata geçirecek malûmat verdi. 1936 yılında, bütün memleket-te büyük mikyasta antropometrik bir anket yaptırmak arzumu Atatürk'e anlattım.

«1937 ilkbaharında, ilk tecrübeleri Ankara ve civarında, 200 kadın üzerinde yaptım.

«Antropometri tatbikatı, 19 Haziran 1937'den 31 ilkkânun 1937 tarihine kadar sürmüştür...

«Toplanan 64.000 anket fişi, tasnif ve tertip için İstatistik Umum Müdürlüğüne devredilmiştir.

«Bu işin ilerlemesi için, o zaman Başvekil bulunan Bay Celâl Bayar, Atatürk'ün emri üzerine İstatistik Umum Müdürlüğü'ne icap eden yardımı hükümetçe yapmıştır.» (Afet İnan, **Türkiye halkının Antropolojik karakterleri üzerinde büyük anket ve umumi neticeleri**, T.T.K. Belleten'i IV-13, 1940, s. 39-51'den nakleden D. Mehmet Doğan, **Batılılaşma İhaneti**, Dergah Yayınları, Ekim 1975, s. 113)

Ve yine aynı yazar —D. Mehmet Doğan— kitabında şu bilgiyi de vermektedir :

«... Bu cümleden olmak üzere, Mimar Sinan ve Yunus Emre'nin mezarları açılarak kafa tasları ölçülmüştü. Mimar Sinan'ın mezarının açılması ile ilgili olarak devrin gazetelerinde yayımlanan şu haberlere bakılabilir :

«Tarihsel araştırma. Mimar Sinan'ın cesedi mezarından çıkarıldı.' **Cumhuriyet**, 6.8.1935, 1-7 R.

«Mimar Sinan'ın kemikleri üzerinde tetkikler yapılıyor' **Son Posta**, 4.8.1935, 1-8 R.» (D. Mehmet Doğan, **Batılılaşma İhaneti** Dergah Yayınları, Ekim 1975, s. 112)

Kemalist rejimin bu güne kadar bu yönünün üzerinde hemen hemen hiç durulmadığı hatırlanırsa bu konu üzerinde biraz daha duralım.

Bilindiği gibi, 2 Temmuz 1932 tarihinde, Ankara Halkevinde, Mustafa Kemal'in emriyle «Birinci Türk Tarih Kongresi» toplanmıştır. Bu Kongre, kanımızca, rejimin ekonomik politikasını belirlen-

mesinde İzmir İktisat Kongresi ne ise, rejimin üst-yapısında o görevi görmüştür. Rejimin saf ırkçılığını belgeleyen bu Kongre hakkında çok daha geniş araştırmaların gerekli olduğu kuşkusuz. Ancak, biz yazımızın konusu dışına çıkmaksızın, bu Kongre'de bütün maskesi indirilmiş su katılmamış bir ırkçılığın nasıl dile geldiğini bazı kısa örneklerle vermeye çalışacağız. *

«...Sözümü bitirmeden evvel tarih tedrisatından beklenen faydalardan bilhassa milli kültürün mesnedi olan milli terbiye hakkında da bir iki kelime arzına müsadelerinizi rica ederim. Bununla, ana baba ocağında olduğu gibi mektep sıralarında da çocuklarımızın dimağlarında ve kalplerinde sarsılmaz bir kanaat ve iman halinde yerleşmesi lâzımgelen Cumhuriyet devri ahlâk ve terbiye telakkilerinin ve Cumhuriyet sistemimizin esaslarının derin ve şerefli mazimizden kök ve kuvvet aldığını ve ahlak ve terbiyede milli his, milli ahlak, milli terbiyenin ve Cumhuriyet sistemimizde milli vahdet ve milli hakimiyetin ve ferdî hak ve hürriyetin esas teşkil eylediğini bu vesile ile tekrarlamak isterim. Bunlar bizim medeni esaslarla daima tenmiye ve takviye edeceğimiz milli ve tarihi seciyelerimizdir. Türklerde Devlet teşkilatının kuvvetli bir merkez hakimiyeti ile halkçılık esasını telif fikrine istinat ettiğini ve mülkiyet hakkı ile nikâha müstenit aile sisteminin Türklerde tarihten evvelki devirlerde teessüs etmiş olduğunu tarihin birinci kitabında ve Türklerin milli ve tarihi seciyeleri arasında okuyoruz.» (Maarif Vekili Esat Bey)

Görüldüğü gibi Osmanlı-Türkiye küçük-burjuva bürokratinin Meşrutiyetten beri aldığı «yol», bu paragraf içinde özetlenmiş durumda. Ziya Gökalp'ın Doğu-Batı sentezinin hemen hemen hiç değişmeden yer aldığı bu görüşte, ırkçılık konusunda daha henüz pek «aşırılık» yok. Sadece, olsa olsa «kuvvetli bir merkez hakimiyetine» dayanan devlet teşkilatının —yâni Kemalist rejimin kabul ettiği devlet teşkilatının— Türklerde tarihten evvel bile olduğu gibi önemli bir bilimsel buluş sergilenmekte...

«...Müracaat edebildiğim muhtelif dillerdeki lügatlara göre, Avrupalıların çok benimsedikleri (Arî) kelimesi türkçedir...

«...Arî kelimesinin, (er) kelimesile münasebeti meydandadır; bu kelimenin (ar) veya (ir) dahî telâffuz olunması hiçbir şeyi değiştirmez. Bugünkü kavimlerin kullandıkları dillerin hiç birinin lügatında, asıl olarak Arî kelimesi bulunmadığı gibi, Er kelimesi de yoktur; bu kelimeler yalnız Türk dilinde vardır.» (T.T.T.C. Azasından, Musiki Muallim Mektebi Tarih Muallimi Afet Hf.)

Evet, Afet Hanımefendinin sözleriyle, görüldüğü gibi doğru-

* Bu bölüm için yararlanılan kaynak: **Birinci Türk Tarih Kongresi —Konferanslar-Münakaşalar—** T.C. Maarif Vekaleti Neşriyatı.

dan doğruya saf ırkçılığın göbeğinde buluyoruz kendimizi. Sonra, Türk ırkı ve Türk ırkının güzelliği meselesi :

«Hanımefendinin noktainazarına bendeniz de iştirak ediyorum. Hakikaten benim şimdiye kadar görebildiğim birçok tarihî ve edebî vesikalar, Türk ırkının, bazı antropoloji kitaplarında yazıldığı veçhile bir çirkinlik nümunesi değil, bilâkis güzellik timsali olduğunu sarahaten anlatmaktadır. Antropoloji kitaplarının hatta en son neşredilenlerinde Türk oldukları inkar edilemeyen, mesela: Anadolu, Rumeli Türklerinin Mongol veya Mongoloid denen ırka mensup olmadığı görülüyor.» (Köprülüzade Fuat Bey)

Sayın Köprülüzade Beyin «tarih tetkikatı» ile uğraşırken, aynı zamanda güzellik müsabakalarında jüri üyesi olup olmadığı bizce meçhul. Fakat sayın «Profesörün» bu kanıtını, herhalde aynı yıl —1932— Anadolu halkı açlıktan kırılırken dünya güzellik kraliçesi seçiminde birinci gelen «Türk Güzeli»nin karşılanmasında İstanbul'da 20.000'i aşkın insan «seferber» edilirken; 18 Ekim 1930'da İstanbul'da yapılan Belediye Seçimlerinde —Serbest Fırka ve C.H.F.'nin katıldığı— İstanbul nüfusundan her iki partiye birden toplam 47.117 oy verdiği ve 250.746 İstanbullunun oy kullanmaktan korktuğu yada karşısındaki «seçeneklerin» her ikisinin de kendisine yabancı ve düşman olduğunu —en azından— sezmesinden dolayı oy kullanmadığı hatırlanırsa; böyle bir rejimin tarih profesörü de, elbette ki, «Türk ırkının güzelliği»ni başlıca araştırma konusu olarak ele alacaktır. Üstelik aynı profesör, daha da ileri giderek şunları da söyleyebilecektir. Çünkü, bilimle safsata arasında artık hiçbir engel kalmamıştır Cumhuriyet ideolojisinde :

«... Bendeniz Anadolu'da gezdiğim zaman ne kadar sâf, güzel, velût Türk ırkına tesadüf ettim. Aldığım ölçüler, morfolojik karakterler, bu kanaatimi sarsılmaz bir imana döndürdü. Esasen bugünkü Türk medeniyeti, tarihten evvelki devirde garba getirmiş Alp, Broca'nın tabiriyle Celte ırkına bağlıdır. Ve maddi manevi inkişaflara müsait, biyolojikman söylüyorum, mütেকâmil bir iskelete, ete ve kafaya, hamura mâlik bir beşer tipidir. Yine müsaadenizle söyleyeyim ki, mütেকâmil karakterleri itibariyle bütün bu terakkilere müsteit olan insan tipini hurafelerden, zincirlerden kurtaran büyük adam bize hudutsuz bir inkişaf zemini hazırlamıştır. Öyle bir inkılâp yapmıştır ki o inkılâba şahit olan bizler ve nesillerimiz daima ileri gideceğiz.»

Aslında bu örnekler o denli çok ki, bunların tümünü vermek olanaksız. Hatta bir yanlışa düşmeden şu da söylenebilir ki, Kemalist İdeolojinin oluşmasında son derece önemli bir aşama olan bu Kongre'ye, açıkça, bir **İrkçılık Kongresi** de denebilir. Ancak, bu bölümü bitirmeden önce son bir düşündürücü ve acı bir örnek

vermek istiyoruz. Bu örneğin acı ve düşündürücü olması şundan : ekonomik çaresizliğin içinde kıvranan, siyasal özgürlüğü gaspedilen Anadolu köylüsü, bir «bilim adamı» tarafından, kafeste ilginç bir hayvan gösterilir gibi, Kongreye gösterilebilmektedir. Bilmiyoruz ki, bir halkın bu denli «kobaylaştırıldığı» bir başka rejim, Hitler Almanyası dışında, bulunabilir mi? Yorumu okura bırakarak, Kemalist rejimin «bilim adamı»nın(!) ne söylediğine kulak verelim:

«...Efendiler; müsaade ederseniz size şimdi hiç bir istifa zihniyeti takip etmeden bir Türk ailesini göstereceğim. Minimini yavrularıyla bir genç kadın ve bir genç erkeği tesadüfen buldum ve getirdim. Size göstereyim.

«Ankara'nın biraz şimalinde Bağlum köyünden Apdullahı, kadını ve küçük yavrusunu takdim ediyorum. İşte ince ve uzun burunlu brakisefal ve Antropoloji kitaplarında bu karakterle tavsif edilen halis dağlı adam, Alp adamı, Türk adamı (Alkışlar). Apdullah, koyu olmiyan gözlere, buğdaydan daha açık renkli kumral bıyıklara ve beyaz bir tene sahiptir. Fakat işte yavruları, saçları altın renkli olan bu yavru Türk ırkına mensuptur (Alkışlar). İşte Alp adamı. Ortaasyadan gelmiş olan adam, bizim ecdadımıza bağlı adam (alkışlar).

«Efendiler; asırlardanberi mütefekkirlerimizin, ilim namına garba körükörüne bağlanmış olan araştırmacılarımızın ve münevverlerimizin ihmal ettiği, fakat ihmal etmesine rağmen istikbale sessiz, fakat çok ümit veren adımlarla ilerleyen Türk ırkını ve Türk neslini idame ettiren Türk yavrusuna bakınız; asırlık ihmallerine rağmen hâlâ bereketli olarak ve bereket taşıyarak fıskıran uyanıklığı, kabiliyetleri kat'iyen mahvolmayan, fakat ona karşı ihtimama, dikkate alâkaya bugünkü münevverlerin mecbur olduğu, mecbur olduğumuz Andolu Türk köylüsüne bakınız. (Alkışlar)

«Şimdi, kahraman irade ve büyük adam; sana hitap ediyorum;

«Bu mütekâmil uzviyet tipi asırlarca mühmel bir halde bırakılmıştı. Sen bu uzviyet ve ırk tipini yaşamak iradesile yıkanacağı bir denize, manevî bir denize götüreceksün muazzam yolları hazırladın ve hazırlıyorsun. Bu uzviyetin asırlarca hapsedilmiş tahtesür ve arzu ve ihtiyaçlarına belki hâlâ muazzam ehemmiyet ve vüs'atini idrakten aciz olduğumuz kanallar açtın.

«Kahraman, asil ve büyük irade, büyük adam;

«Seni Türk ilmi, Türk mütefekkiri namına şuurlu ve samimiyetle selamlıyorum (Sürekli Alkışlar). (İstanbul Darülfünunu Tıp Fakültesi Antropoloji Müderris Muavini Doktor Şevket Aziz Bey).

Görüldüğü gibi, eğer bugün Türkiye Cumhuriyetinde başkanlık yardımcılığı görevini Alpaslan Türkeş gibi birisinin yürütmesinin nedeni ve sorumlusu aranıyorsa, bu arayış, ne sosyolojik gerçekçilikten uzak bir biçimde «mafia» gibi gangsterlik kuruluş-

larına benzetmeler yapılarak, kolaya kaçarak sonuçlandırılabilir nede başka bir şekilde. Bunun tek güvenilir ve doğru yolu, geçmişimize, «Cumhuriyet Türkiye»sinin kuruluş dönemindeki anti-demokratizm bataklığına gözlerimizi çevirmektedir kanısındayız.

Şimdi de bu dönemin diğer bazı karakteristiklerine eğilelim. Bilindiği gibi, Cumhuriyetin kuruluş yıllarının bir diğer önemli özelliği de «tek parti» olgusu olmaktadır. Aslında bu «tek parti» sorunu, rejimin niteliğinin belirlenmesinde temel bir içeriğe sahiptir. Nedir bu içerik? Bunun cevabını vermeye çalışalım.

TEK PARTİ VE İÇERİĞİ

Cumhuriyetin kuruluş döneminin niteliği Cumhuriyet Halk Fırkasının (Partisinin) oluşumu ile tamamlanmakta, siyasal mimarinin ideolojisi ve ulaşılan yönetim biçimi tam bir bütünlük kazanmaktadır. Parti'nin 1927 yılı kongresi bu oluşumda özel bir önem taşımaktadır. Parti, bu Kongrede 7 maddelik «umumi esaslarını» formüle etmiştir. Cumhuriyet Halk Parti'sinin «sınıflar üstü»lüğü ve «totaliter»lik nitelikleri, ilk kez bu Kongrede yeterince açıklık kazanmıştır.

Parti Kongresinin formüle ettiği «Umumi Esaslar»;

- Ulusla bir bütün oluşturduğunu,
 - Millilik vasfını taşıdığını,
 - Partinin bütün ulusa dayandığını,
 - Ülkeyi ve hükümeti kapsadığını,
- belirtmektedir.

Ayrıca, Parti tüzüğüne eklenen bir maddede, şu hüküm yer almaktadır: «Parti, siyasi içtimai teşekkülleri murakebe yetkisine haizdir.»

Kısacası, Parti, eşittir her şey formüllü, Kemalist rejimin en temel özelliklerinden biridir. Totaliterliğin, diktanın bundan daha açık bir ifadesi olabileceğini sanmıyoruz. Üstelik bu nitelik Partinin ileri gelenleri tarafından açıkça ifade edilmektedir de. Örneğin bir Celal Bayar: «Kuvvetli devlet otoritesi, kuvvetli hükümetin» temel amaçları olduğunu söylemekte bir sakınca görmemektedir. Parti yönetimi ile devlet yönetiminin bir elde toplanmasının ise, bu totaliter yapıya son derece uygun düşmesi, bunun mantıki bir sonucu olması elbette ki doğaldır. Kemalist yönetim, çıkardığı «Memurin Kanunu» ile memurların siyasi faaliyette bulunmalarını, siyasi kuruluşlara üye olmalarını yasakladığı halde, İl Parti

başkanlıkları birer devlet memuru olan Vali'lere verilmiştir. Parti Genel Sekreteri ise İçişleri Bakanı olmuştur. 1939 yılında Parti tüzüğünde yapılan değişiklikle ve eklenen «Genel Sekreterin Parti hükümetine aza olarak girmesi temin olunur» maddesi ile bu duruma yasal kılıf bulunmaya çalışılmışsa da, Valilerin il başkanı olması, her zaman yasal bir dayanaktan yoksun kalmış, duruma yasal kılıf bulunmaya bile «zahmet edilmemiştir».

Kemalist rejim, sınıfların varlığını ve sınıf mücadelesini kabul etmediğine, hele kesinlikle anti-komünist olduğuna göre, böyle bir Parti-Devlet birliği hangi rejimi akla getirmektedir? Kemalistlere kalırsa, hiç bir rejimi. Hatta bu konuda ünlü bir formülleri de vardır: «Biz bize benzeriz». Oysa, «Onların, sadece onlara benzedikleri» kanısındayız biz. Örneğin aynı dönemde İtalya'da bir faşist hareket, Almanya'da bir Nasyonal Sosyalizm akımı giderek güçlenmektedir. Ve bunlardan özellikle bir tanesi, bu konuda Kemalist rejimi son derece hatırlatmaktadır.

İtalya'da faşistler bütün sınıfları içine alan tek bir partiyi «yarattılar» ve sınıf çatışmalarını körükleyen çok partililiği «önlediler». Faşistlere göre, Faşist Partisi özel bir örgüt değildir. Tarihsel gerekler ve ulusal gelenekler partiyi yaratmıştır. Faşist Partisi, İtalyan halkının varlığından doğmuş bir eylemi temsil etmektedir. Parti, ülkenin ve ulusun en yüksek çıkarlarını, politikasını, kamu hukukunun en temelli organını ortaya koymaktadır. Faşist Partisi doğrudan doğruya bir Anayasa organıdır. Bütün sınıfları ve çıkarları yapısında taşıdığı için, parti halkı temsil etmektedir. Bu durumda, parti halkı temsil ettiğine göre, ayrıca bir temsil düzeni kurmağa da gerek yoktur. Devlet ile parti birbirinden ayrılamaz. Devletin ulusal düzenini parti biçimlendirmektedir. Parti, toplumun bütün etik, moral, politik ve ekonomik gereklerini, amaçlarını temsil eden ve onu bir eylem içinde gerçekleştiren kuvvettir. Toplumun bütün ulusal değerlerini Faşist Partisi belirttiğine göre, bu örgütün dışarıdan bir denetimi ve üst bir organca yönetilmesi de söz konusu edilemez. Devletin totaliter yapısını ortaya koyan, devlete bütün üstün kudretleri veren birim, partidir. Devletin dayanıp, gerçekleştirdiği ideolojiyi ulusun benimsediğini gösteren yığınların tekleşmiş vicdanı, Faşist Partisinde biçimlenmektedir. Ulusun ortak iradesi ile, ülkenin yönetimi arasındaki organik bağı Faşist Partisi kurmaktadır.

Görüldüğü gibi, gerek Kemalist rejim ve gerekse «Kadrocu» hareketin ünlü «devletçiliği» ile Mussolini İtalya'sının, Faşist İtalya'nın Parti-Devlet birliği-bütünlüğü birbirine ikiz kardeş kadar benzemektedirler. İşte böylesine bir oluşum gösteren Cumhuriyet

Halk Partisi'nin bu «kardeş» rejimle inanılmaz benzerliği burada da bitmemektedir. Kemalist rejim kökleştikçe bu benzerlik giderek daha artmaktadır. Örneğin, Partinin ünlü Altı Ok'unun * kabul edildiği 1935 Kongresinde, Genel Sekreter Recep Peker, parti ilkelerinin meydana geliş şeklini : «... Parti bütün doktrin ve prensiplerinde baştan bugüne kadar kurduğu ve kovaladığı yolları herhangi bir nazariyecilikten değil, hayattan, hayatın kendisinden alıp tesbit etmiştir» sözleri ile açıklamaktadır.

Görüldüğü gibi, 1935 Cumhuriyet Halk Parti Kongresinde, rejimin iki temel özelliği şöyle belirtilmektedir :

- Parti-Devlet, birdir-bütündür.
- Yöneticiler yada Parti-Devlet, eylemini «nazariyelere» değil, bizzat «hayatın kendisine» dayandırmaktadır.

Ayrıca, yine aynı Kongrede, bu formülasyona, rejimin iktisadi anlayışı da şu sözlerle eklenmektedir: «Ulusal devlet, nizamlı bir idarede herkesin özel teşebbüsü demektir».

Kısacası, rejimin bu sosyal-demagoji yığını altında görülen yüzü son derece açıktır.

Bu sosyal demagoji yığınının dayandığı diğer belli başlı özellikler ise, şunlar olmaktadır :

- İşçi sınıfının siyasal bilince varması, sınıf mücadelesine girmesi, «**zehirlenme**» olarak kabul edilmektedir.
- «Klasik sınıf mücadelesi, liberal devletin her fena cereyana açık ruhunda doğup, bunun içinde beslenmiştir» denilerek, klasik burjuva demokrasisine bile karşı çıkmaktadır.
- «.. Millet namına iş başına gelmek iddiasında bulunan parlamentarizmin çok partili hayatı, devir devir öyle vaziyetlere düştü ki parlamentoda iş yapacak derecede kuvvetli parti bulunamadı» denerek, totalitarizmin, «tek ve kuvvetli parti»nin gerekçesi uydurulmaktadır.
- «Liberal devlet tipinin dağılık partileri yerine, ulusun bütün isteklerine omuz vermiş... bütün halk yığınlarının ihtiyaçlarını duyup anayarak çalışma sinesinde bunlara yer ve değer vermiş olan ulusal bir parti» düzmesesine başvurularak, bu tip rejimlere özgü, soyut ve ne anlama geldiği kesinlikle belli olmayan «ulusallık» kavramı yüceltilmektedir.

* Cumhuriyetçilik, Laiklik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik ve İnkılapçılıktan oluşan bu Altı Ok konusunda, ÜRÜN'ün 11. sayısında yayınlanan bir yazıda ayrıntılı olarak durulduğu için, burada tekrar bu konuda durmuyoruz.

Bunların dışında rejimin bir başka önemli niteliği de «tek Şef-Ulusal ve Ebedi Şef» mit'inde bulunmaktadır. Bu konuda, 8.7.1937'de Başbakan Celal Bayar şöyle demektedir: «Bizim gibi parti hükümetlerinin kendilerine mahsus bir programları yoktur. Takip edecekleri program... Cumhuriyet Halk Partisinin dinamik ve realist programıdır. Hükümet, Şef'in bu kürsüden verdiği ana direktiflerin ışığı altında daima daha kuvvetli... bir programın başarılması işini üzerine almıştır.» Dönemin en yetkili kişilerinden birinin ağzından böyle dile gelen kişiliğin putlaştırılması, elbette burada kalmamaktadır. Tam aksine, rejimin gönüllü-gönülsüz ideologları bu konuda tam bir tozkoparan fırtınası sürdürmektedirler. Örneğin bir İsmail Hakkı Bey (İstanbul Darülfünun eski emini, Profesör, Serbest Parti İstanbul Vilâyeti Başkanı) «Yarın» gazetesinde şu yazıyı yazmaktadır :

«Bizim taptığımız Mustafa Kemal.

«Fidyas antikitenin en büyük sanatkarlarından biridir, fakat tarihe gömülmüştür.

«Mikelanj, Rönesans'ın onun kadar büyük bir sanatkarıdır. Fakat on altıncı asırda kalmıştır. Dölakruva, romantizmin en büyük kayasıdır, fakat unutulmuştur. 'Fidyas'tan başlayıp, 'Dölakruva'ya varan yüzümüzün her halkası 'naturalizm' madeninden yapılmıştır. Hal 'anti-natüralist'tir, istikbâl sürrealist olacaktır. Fidyaslar, Mikelanjlar, Dölakruvalar maziyi işleyerek şöhet kazandılar, fakat istikbâle musallat olmak felâketine uğramadılar. 'İngres' gibi intikal devrelerinde gelen simalar da vardır. Bunlar geçmişin mirasını taşırlar ve istikbâlin imkânını hazırlarlar.

«Bizim taptığımız Mustafa Kemâl, Halk Fırkası'nın Umumi Reisi olan Mustafa Kemal değildir, dâhi İngres gibi, mazinin mirasını, yani Türk milletinin mânevi kuvvetlerini taşıyan ve Türk kavminin istikbâlini yaratan ve Türk istikbâlinde Türk milletine ebedi rehber olmak istidadını ve kuvvetini muhafaza eden 'mutlak Mustafa Kemal'dir.

«Bu takdirimiz tamamiyle hürdür. Çünkü, benliğimizin mutlak ifadesidir. —Müderis— İsmail Hakkı» (Kemal Tahir, Yol Ayırımı, s. 354)

Dönemin «edebiyat» alanı da bu putlaştırmanın dört nala gittiği bir alana dönmüştür. Örneğin bir Aka Gündüz, Hakimiyet-i Milliye (Ulus) Gazetesinde şu «şiiri»ni yayınlarken bunun tipik bir örneğini vermektedir :

«Yürekten sesler
Atatürk'ün tapkınıyız. Her şey (O) dur. Her yerde (O) var.
Her gökte (O) eser. Her enginde (O) çağlar.
Biz (O) yuz, O biz.

Atatürk, benim değildir.
 Atatürk, senin değildir.
 Atatürk, onun değildir.
 Atatürk;

Benimdir, senin, onundur, acunundur, evrenselindir, geçmişlerindir, geleceklerindir, ilksizliğindir, sonsuzluğundur.

Her şeyde Atatürk.

Yerde O!.. Gökte O!.. Denizde O!.. Varda O!.. Yokta O!.

Herşeyde O!..

Atatürk!

Onun yüreği Okyanustur: Türk için; Yas için! Barış için; insanlık, insanlık için köpüklenip dalgalanır.

Her şey (O) dur;

(O) her şeydir.

Her şeyde Atatürk!

Yerdedir, göktedir, sudadır.

Alandadır, diktedir, pusudadır.

Görünmezi görür! Bilinmezi bilir. Duyulmazı duyar! Sezilmezi sezer, ezilmezi ezer!

Hep, Her (O) dur!

Her şeyde Atatürk;

Elimizi yüzümüze;

Gönümüzü özümüze kapıyoruz.

Biz sana tapıyoruz!

Biz sana tapıyoruz!

Her yerde.. Her şeyde.. her işde, her gidişte.. hep (O)!

Hep (O)! Hep (O)! hep Atatürk!

Ey dilim, bu ne dildir?

Bu dili acuna bildir!

Ah! Atatürk! Atatürk! En büyüksün, en büyük!

Bir dizginsiz at gibi, bırak beni koşayım! Gösterdiğin kırana coşayım, ulaşayım!

Varsın! Teksın! Yaratansın!

Sana bağlanmayanlar utansın!

Ah! nolaydın, nolaydın.. sade Türk'ün olaydın

Altınsel oldun Atam!

Evrensel oldun Atam!

Mutlarla günler bana.

Umulmaz ünler bana.

Bu sesim:

İçten geliyor içten!

Beni sen yaratmadın balçıktan kerpiçten!

Beni benden yarattın, kendini bana kattın Atam, Atam, Atatürk!

En büyüksün, en büyük!»

(Aka Gündüz, *Hakimiyet-i Milliye*, 4.1.1934, s. 3'ten aktaran D. Mehmet Doğan, *Batılılaşma İhaneti*, s. 25)

Kısacası, «tapılan» bir «ebedi ve ulusal şef» söz konusudur. Rejimin ideolojisinin temel direklerinden biri de budur. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün, ancak bu, yazımızın boyutlarını büyütmekten başka bir işe yaramıyacaktır. Bu nedenle bu kadar örnekle

yetiniyoruz. Fakat, konunun bir de ideolojik kökenine bakmak istiyoruz. Bu «tapınmaların» altında yatan ideolojik köken nereye dayanmaktadır? Bunun cevabını, Türk Tarih Cemiyeti azası, Prof. Dr. Sadri Maksudi Arsal'ın «Birinci Türk Tarih Kongresinde» yaptığı konuşmadan aldığımız şu pasaj yeterince aydınlatmaktadır kamısındayız :

«..Misali uzak mazimizde aramağa hacet yoktur. Büyük şahsiyetlerin en büyük ve en parlak örneği önümüzdedir. (Sürekli alkışlar). Bugün Türklük içinde yükselen bir şahsiyet bütün düşünen ve münevver beşeriyetin dikkatini celpetmiştir. Gazi ismile tecelli eden Türk dehası bizim ruhumuzda perestîşkâr bir hürmet tevlit ettiği gibi Gazi Mustafa Kemal ismi bütün münevver beşeriyetin ruhunda da sehhar ve cazip bir tesir icra etmektedir. (Alkışlar). Gaziye hürmet, onun dehasına hayret cihanşümuldür. (Sürekli Alkışlar). Çünkü onun gerek Türk tarihinde, gerekse cihan tarihindeki rolü emsalsiz bir surette büyüktür (Alkışlar). Beyler, bu devirden sonra Gazinin ismini zikretmeksizin Türk tarihinden bahsetmek mümkün olacak mıdır? (Sürekli alkışlar, 'Elbette mümkün değildir' sesleri, alkışlar). Beyler, her milletin tarihinde diğer fertlerin rolünden çok farklı ve büyük rol oynayan şahsiyetler görüyoruz. Bu misaller ispat ediyor ki beşeriyetin tarihinde ve hayatındaki mühim tahavvüllerde büyük şahsiyetlerin rolü olmuştur. Büyük şahsiyetlerin tarihî rolü gayrikabili inkârdır.»

Görüldüğü gibi, faşist ideolojinin kaynaklarından biri olan ve Hartmann ile Nietzsche'de zirvesine ulaşan, «İradecilik» (Volontarizm) yada diğer bir deyişle, Narodnik formülasyonda olduğu gibi «Tarihi kahramanlar yapar» görüşü, bu «tapınmaların» temelinde yatan ve Kemalist rejimin temel unsurlarından birini oluşturan bir görüştür. Zaten, Kemalistlerin hemen hemen tümünde ortak bir düşünce olarak ortaya çıkan «Tek Adam» mit'ini, yada gedikli Kemalist Ş. S. Aydemir'in son eserlerinden biri olan «Kahramanlar Doğmalıydı» gibi eserlerinde mihver düşünce olarak başka ne bulunabilir ki?

Peki, «tarihi böyle tek adamlar» yarattığına göre, halk ne yapacaktır?

Kemalist rejimin buna cevabının çok açık olduğunu daha önce defalarca görmüştük. Halk, yönetimin, «ebedi şef»in ve çevresinin gerekli gördüğü tüm direktifleri ve değişiklikleri sürekli olarak kabul etmeye ve takip etmeye amâde olmak zorundadır. O halde, halkın, siyasal gerçeklikler konusunda sistemli bir görüşe sahip olması her ne pahasına olursa olsun engellenmelidir. Bir diğer deyişle, toplumsal bilinç körletilmelidir, kangrenleştirilmelidir. Ve bunda toplumsal bilinç, halkın bilinci, sürekli olarak saptırılmalıdır, gelişme yolları tıkanmalıdır, tek kelimeyle toplumsal bilinç körletilmelidir, kangrenleştirilmelidir. Ve bunda Kemalist rejim, öylesine maharetlidir ki, örneğin, Kemal Tahirin deyimiyle, bir Serbest Fırka şah-

nelenmesinde; «İzmir'de, ondört yaşındaki çocuğu polis kurşunuyla öldürülen bahtsız babayı, **kurtuluşu**, Osmanlı borçlarını fukara Anadolu halkına altınla ödetmek için muhalefete kaldırılmış eski Paris elçisi Fethi Bey'den» —komisyoncu Fethi Bey'den— bile bekliyecek kadar şaşkına çevirecektir. *

Toplumsal bilincin kangrenleştirilmesinde kullanılan bir diğer yöntem de, basın ve daha sonra radyo gibi propaganda araçlarından yararlanmak olmaktadır. Tüm bu araçlarda kullanılan yöntem, herhangi bir siyasal düşünce yada tavrı, mantıki, sınıfsal sonuçlarından soyutlayarak vermek olarak özetlenebilir.

Örneğin, Kemalist rejim, yerli yada yabancı herhangi bir «düşmanla» çatışmak durumuna girince, bu düşmanlığın **neden o anda olduğu**; bu «düşmanın» **neden o güne kadar «halkın dostu» olduğu** yada ileride **muhtemelen neden tekrar «halkın dostu»** olarak ilan edilebileceği gibi soruları cevapsız bırakmakta, sorunu, sadece «vatan-millet-ulusal bütünlük» gibi gerçek içerikleri hiçbir zaman açıklanmayan bir sosyal demagoji yığımına baş vurarak geçiştirmekte, erişilmesi güç bir «başarıya» ulaşmıştır.

Kısacası, Kemalist rejim :

- Halkı, temel siyasi kararların alınış çerçevesi dışında bırakmış,
- Siyasi özgürlüğün, halkın en birinci, en derin ve en temel gereksinimi olduğu gerçeğini düpedüz çığnemiş,
- Halk üzerinde nefes aldırılmaz bir siyasal ve ideolojik vâsilelik tavrı takınmıştır.

Pekiye, halkın bu politikaya karşı takındığı tavrı ne olmuştur?

Bu konuda, halkın rejime yabancılaşma derecesini gösteren bir örnek vermekle yetinelim. K. Boratav, şöyle yazmaktadır :

«Gazi'nin 1919'dan 11 yıl sonra, belediye seçimlerinde Serbest Fırka'ya oy vermiş bulunan Samsun şehrine girişini, A. Hamdi'nin ağzından nakledeyim: 'Samsun'a geldiğimiz zaman başka yerde görmediğimiz bir manzara karşısında kaldık: gece her tarafta fevkalâde inzibati tedbirler alınmıştı. İstasyondan itibaren bütün yollar süngüllü askerler tarafından tutulmuştu. Bu suretle askerden ve polisten mâdâ kimseyi görmeden, adeta bir düşman şehrine henüz giren bir kumandan gibi, Gazi ve bizler otomobillerle Gazi'nin misafir edileceği konağa geldik. O Samsun ki, 1919 senesi Mayısında, Gazi'nin vatani kurtarmak için Anadolu'ya ilk adımını

* Kemal Tahir'in bu konuyu ele alan romanı, «Yol Ayrımı», Serbest Fırka sahnelenmesini kavramak için başvurulması gerektiği bir kaynak niteliğindedir. Okurun, bu olayın altında yatanları anlaması için, kıfayı okumasını salık veririz.

attığı yerdı. Onbir sene sonra vatani kurtarmış, davalarını ortaya atmış, inkılâbını tamamlamış bir şef, bir kurtarıcı sıfatı ile ve daha iyi neler yapılabileceğini anlamak maksadı ile buraya girdiği gece, aynı adam, bir inzibat kordonunun himayesine muhtaç kalmaktadır.' (K. Boratav, 100 Soruda Türkiye'de Devletçilik, s. 145)

Özetlersek; Kemalist rejimin temel özellikleri şunlar olmaktadır :

- Siyasal iktidar, Türkiye hakim sınıf ve tabakalarının elindedir.
- Rejim, sınıfların varlığını ve sınıf mücadelesini reddetmiştir.
- İşçi sınıfının, çalışan kitlelerin siyasal ve ekonomik mücadelesi her türlü zora-baskıya başvurularak engellenmiş, sindirilmiştir.
- Ülkede «Türkçe konuşmayan» olarak nitelendirilenler üzerinde, gerçek anlamıyla ırkçı bir asimilasyon politikası uygulandığı gibi; rejim, «kafatasçı-ırkçılık» çalışmalarını, «bilimsel politikası»nın eksenı olarak kabul etmiştir.
- Klasik burjuva demokrasisi bile reddedilmiştir.
- Tek Parti-Devlet özdeşleştirilmiş, Devletin sınıfsal yapısı gizlenerek, soyut bir kavram olarak yüceltilmiştir.
- Parti-Devlet Başkanı, «Ebedî Şef» ilan edilerek, kişiliği putlaştırılmıştır.
- Rejim, program ve «doktrinleri» «reddetmiş,» herşeyi «eyleme» dayandırmıştır.
- Hukuksal yapı, «amaca uygunluk» temeli üzerinde oluşturulmuş, bağımsız yargı diye bir şey kabul edilmemiştir.
- Basın ve üniversite gibi çeşitli toplumsal baskı unsurları sindirilmiş, köleleştirilmiştir.

Tüm bu üst-yapı özellikleri, alt-yapı özellikleri ile bir arada ele alınınca, böyle bir rejime nasıl bir isim verilebileceğini okura bırakıp, biz sadece şunu söylemekle yetiniyoruz. Bu rejim, kesinlikle anti-demokratik bir rejimdir.

SONUÇ

- Kemalizm, Osmanlı-Türkiye hakim sınıf ve tabakalarının, bir toplumsal oluşumdan başka bir toplumsal oluşuma geçiş süreçlerinin belli an'ında, belli bir kadroda odaklaşan ortaklaşa (coalisé) bir hareketi ve ideolojisidir.
- Bu tür bir hareket ve ideoloji, her ulusun bir burjuva bü-

tünlüğüne ulaşma sürecinde ortaya çıkan bir genel olgu olup, sadece Türkiye'ye özgü değildir. Türkiye'ye, şu yada bu ulusa özgü olan yönleri ise, o ulusun kendi özgül tarihsel gelişimine bağlı bir olgudur.

- Kemalizmin, bu tür bir oluşum olduğunu belirtmek, bu hareket ve ideolojinin «olduğundan daha önemsiz» olduğu anlamına **kesinlikle** gelmez. Tam aksine, Kemalist hareket ve ideoloji, bugünkü toplumsal oluşumumuzun **her yönüyle** hazırlanmasında **çok önemli** bir aşamadır. Devraldığı Osmanlı toplumsal oluşumunun alt-yapısal ve üst-yapısal mirasına göre **ilerici** bir hareket ve ideolojidir. Fakat bundan başka bir **ilericilik** içeriğine sahip değildir.
- Çünkü bu **ilericilik**, bir alt-üretim biçiminden, bir üst üretim biçimine, —terimin ifade ettiği bütün anlamla— **dönüşüm**cü yoldan geçmeyi ve bu üst üretim biçimini toplumsal oluşumun her kesiminde, —yine terimin ifade ettiği bütün anlamla— **dönüşüm** yoluyla pekiştirmeyi; diğer bir deyişle, **sömürü biçimini dönüştürmeyi** amaçlamaktan kaynaklanan bir **ilericilik**dir.
- 1923-1939 ve 1945 dönemi, yada «Cumhuriyet Türkiye»sinin kuruluş dönemi; toplumsal alt-yapıda ve üst-yapıda burjuvazinin güçlü bir sınıf olarak doğuşunun ön-şartlarının hazırlandığı bir dönemdir. Bu dönemden sonra görülecek olan burjuva diktatoryasının diğer biçimleri de, bu döneme göre bir **sapma**, bir **karşı-devrim** değil, tam tersine, bu dönemin mantıki ve doğal bir sonucudur.
- 1923-1939 ve 1945 döneminin alt-yapısal özelliğini, en genel hatlarıyla, «kapitalist ilkel birikim» dönemi olması, sermaye birikiminin açık bir iç soygun ve vurgun koşulları içinde gerçekleşmesi; üst-yapısal özelliğini ise, yine en genel hatlarıyla, bu alt-yapıya uygun kesin bir **anti-demokratik ortam** oluşturmaktadır.
- Bu dönem süresince yaratılan alt-yapısal ve üst-yapısal koşullar nedeniyle, 1945 sonrasında, ülkede kapitalist üretim biçiminin gelişmesinin yol açtığı sosyal ve sınıfsal farklılaşma-ayrışma geliştikçe, modern burjuva toplumuna özgü sınıflar oluşup, sınıfsal gelişmeler keskinleştikçe, Kemalist hareket ve ideolojide bütünleşen hakim sınıf ve tabakalar koalisyonu da çözülmeye başlamış, Kemalist hareket ve ideoloji kendisini oluşturan bileşkenlerine ayrışma sürecine girmiştir.
- Bu süreç içinde, burjuvazinin tekeli kesimi, büyük kapita-

list tarım işletmecileri için, kendilerinin **dönüşümü** ve oluşması döneminde fonksiyonel bir hareket ve ideoloji görevini görmüş olan **Kemalizm** artık bir anlam taşımamaya başlamıştır. Kısacası, bu sınıfların, yapılanma sürecinde bir dönem için gereksinme duydukları bu hareket ve ideoloji artık gereksizdir ve bu sınıfların ideolojisi, artık uluslararası kapitalist-emperyalist ideolojinin ta kendisidir. Günümüzde, bu toplumsal sınıfların «Kemalizmi» yada «Atatürkçülüğü», sadece törensel ve anısal bir anlam taşımaktadır.

- Kemalist hareket ve ideolojinin bileşkenlerine ayrışma süreci içinde, burjuvazinin tekel-dışı kesimleri için ise durum daha değişik bir görünüme bürünmüştür. Sivil-asker bürokrat tabakaların zirve kesimleri, çeşitli tampon kuruluşlar aracılığıyla, burjuvazinin tekelci kesimiyle bütünleşmiş; tekel-dışı ulusal burjuvazinin büyük bir kesimi, sivil-asker bürokrat tabakaların özellikle taban kesimleri, kent ve kırsalın «mülkiyetli» küçük-burjuvazisi ise genel hatlarıyla, önce ortanın-solu, daha sonra ise demokratik-sol düşünce ve hareketine ulaşmışlardır. Temel özelliği, **kapitalizm içinde denge aramak** olmasına rağmen, **göreceli ilerici** olarak saptıyabileceğimiz, bu ulaşılan noktadaki toplumsal sınıf ve tabakaların «ilerici»liğinin nedenini, bu sınıf ve tabakaların «kemalist» olmalarında aramak yanlıştır. Bu «ilericiliğin» nedeni değişen dünyada ve dünyayı değiştiren güçlerde — sosyalist sistem, (Türkiye'yi de içeren) kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketleri ve kapitalist olmayan yoldaki ulusal kurtuluş devrimleri — aranmalıdır. Tekel-dışı ulusal burjuvazinin ve diğer «ilerici» toplumsal tabakaların, «anti-tekel» ve «burjuva-demokratik» tavırlarında, Kemalizm'e «ilerici-demokrat» yorumlar getirme çabaları, diğer kapitalist ülkelerde de rasladığımız sosyalist-sosyal demokrat gibi «ilerici-burjuva» akımlarının Türkiye'deki yansımalarının, iki uluslararası ideolojiden «farklı», «üçüncü yol» arayışından başka birşey değildir.

- Hangi biçim altında günümüze kadar süregelmiş olursa olsun kemalist ideolojiyle, işçi sınıfı ideolojisi arasında **uzlaşmaz bir çelişki vardır**. Genel hatlarıyla Kemalizm'le yukarıda belirttiğimiz, ikili ilişki içinde olan hakim sınıf ve tabakalardan, işçi sınıfının bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde çıkarları olan tüm toplum kesimleriyle, işçi sınıfı hareketinin **ittifak** kurma olasılığı bulunması, bu toplum kesimlerinin **ideolojisiyle** mücadele yapılmaması anlamına gelmez. Marksizm-Leninizmin teorisi ve pratiği bize, bu il-

keyi göstermektedir. Örneğin, işçi sınıfının, temel müttefiki olan köylülükle ittifakı, işçi sınıfı sosyalistlerine, işçi sınıfı ideolojisi ile köylülük ideolojisini «uzlaştırmaları» veya işçi sınıfıyla köylülüğün ideolojik mücadelesini durdurmalarını gerekli kılmaz. Yine bu ilkenin en belirgin örneklerini, dünya sosyalist sistemi ve kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri vermektedirler: kapitalist-emperyalist ülkelerle bir arada yaşama ilkesi ve «detant»a varan uluslararası ilişkiler; dünya sosyalist sisteminin ve kapitalist ülkelerde «ilerici-burjuva» partileriyle ittifaklar kuran işçi sınıfı partilerinin, kapitalist ideolojiyle ve özünde bu ideolojiden kaynaklanan sosyalist-sosyal demokrat ideolojilerle mücadelelerini azaltmamış, aksine, sosyalist sistemin aktif politikasında ve kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin son eylemlerinde (Portekiz, Fransa, v.d.) görüldüğü gibi, ideolojik mücadele daha da şiddetlenmiştir.

Ülkemizde de, sosyal mücadelenin bir an'ında, ortak bir düşmana karşı çıkarları çakışan sınıf ve tabakaların ittifakları, bu sınıf ve tabakalar arasında uzlaşmaz olan ideolojik çelişkiyi sona erdirmez. Hele günümüze varıncaya kadar, işçi sınıfı hareketine musallat olan bir sürü sapık görüşlerin, «sosyalizmi kemalizme eş-tutan» veya «sosyalizmle kemalizmi uzlaştırmaya çalışan» çabalarının zararlı deneylerini yaşadktan sonra, kanımızca bu konu daha da önem kazanmaktadır.

Elli yılı aşkın süreden beri, Türkiye sosyalist hareketini ezmek için, en azgın terör uygulamalarını, sanki Kemalistler değil de, «Peronistler» veya başka «ist»ler yapmış gibi, bütün yapılanları unutmak, ancak Türkiye sosyalist hareketinin geçmişteki acılarını kemiklerinde duymayanların harcıdır. Fakat, herşeye rağmen, sosyalistler için söz konusu olan, bir «kan davası» gütmek değil, «ilerici» ve «demokratik» olan her harekette, bu toplumsal sınıf ve tabakaları desteklemektir.

— Özetlersek; işçi sınıfının, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde, ittifak kurabilme olasılığı bulunan tüm toplumsal sınıf ve tabakalarla ittifakı, bu sınıf ve tabakaların ideolojisiyle mücadeleye engel değildir. O halde, hem bu toplumsal sınıf ve tabakalarla ittifak sorunu ve hem de bu toplumsal sınıf ve tabakalarla ideolojik mücadele sorunu birbirinden ayırılmıyacak ikili bir görev olmaktadır. Bu durumda da, bu ikili görevden Birincisini abartıp ikincisini unutmak, bir sağ sapmaya, reformizme yol açabileceği gibi; sadece İkincisi üzerinde durmak ta bir sol sapmaya, sektarizme yol açabilir.

ilerici kadın hareketi

Emin AYAZ

«Bayraklarına insanlığın kurtuluşunu yazanlar, insanlığın yarısını, ekonomik bağımsızlık vasıtasıyla köleliğe mahkûm edemezler.» (C. Zetkin, 1889, Paris'te toplanan Sosyalist Kongre.)

Kadın sorunu hiçbir dönemde çağımızda olduğu kadar kafalarını meşgul etmemiş, üzerinde yazılıp çizilmemiş ve bundan da öte, kadınların barış, demokrasi ve sosyal ilerleme için verdikleri savaşım böylesi boyutlara ulaşmamıştır. Bu, gelişmeye sınıfsal açıdan bakıldığında son derece olağandır. Çünkü, sosyalist sistemin, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin ve halkların ulusal kurtuluş mücadelelerinin böylesine geliştiği, bütünleştiği günümüzde aksini düşünmek olanaksızdır. Kaldı ki, en gelişmiş «demokratik» burjuva cumhuriyetlerinde bile kadın, uğrunda yıllardır savaştığı hakların birçoğunu elde edememiştir ve hâlâ çok yönlü baskı altındadır.

Marx, Engels ve Lenin çeşitli yazılarında bu soruna değinmişlerdir. Zaten, ancak Marksizm, kadın sorununa materyalist bir açıklama getirebilmiş ve kadınların nihai kurtuluşunun yolunu göstermiştir.

Şu soruyu sormak gerekir. Bütün toplum biçimlerinde kadınların durumu aynı mıydı? Elbetteki hayır. İlkel komünal toplumda kadın erkekle eşit bir konumdaydı. Fakat, «... işbölümünün ilerlemesiyle yalnız, iş çeşitlere ayrılmakla kalmamış, mülkiyet esasları da değişmiştir.»¹ İşte sınıflı topluma geçişle kadının katmerli kölelik tarihi de başlamış ve her üretim biçiminde üretici güçlerin dizilişine göre değişik konumlar kazanmıştır.

Köleci toplumda bizzat köle olan kadın, köle kocanın da kölesidir. O, bir köle olarak efendisi tarafından en barbar bir şekilde çalıştırılmanın yanı sıra, kocası tarafından da ezilir, insanlık dışı muamele görür. Üstelik bu korkunç şartlar altında en kutsal görevi olan analık görevini de yitirdi. Köleliğin kaldırılması için köle kadın, köle erkekle beraber yılmadan mücadele verdi. Fakat feo-

dal düzen nasıl ezilen, sömürülen insanlara sömürü biçiminin de-ğişmesinden öte birşey getirmediyse, kadınlara da kazandırdığı şey çok azdı. Üstelik daha önce ortaya çıkan dinlerin etkisiyle manevi baskı daha da şiddetlendi. Öyle ki, din kitaplarında kadını açık açık aşağılayan, küçük gören hükümler yer almıştır. İslâm Peygamberinin, «Kadınlar erkeklerin yarısıdır», «Dünya, tamamiyle mata'dan ibarettir, dünyanın en hayırlı mataysa temiz, iyi kadındır»² sözleri bunun küçük bir örneğidir. Kadının yaşantısı iş, çocuk ve ibadetle sınırlanmış ve kadın bu dar çember içinde etrafında olup bitenleri görmez, ilgilenmez bir duruma getirilmiştir.

Her iki toplum biçiminde de, ezilen sınıfların kadınlarından ayrı bir konuma sahip olan egemen sınıfların kadınları da vardı kuşkusuz. Fakat onlar da hiçbir durumda kendi sınıflarının erkekleriyle eşit haklara sahip değillerdir. Bir süs eşyası, can sıkıntısını gideren, çocuk doğuran bir varlıktılar sadece.

Feodal sistemin sonlarına doğru, kapitalist üretim ilişkileri bu toplumun bağrında gelişmeye başladığında, kadınlar da yavaş yavaş içinde buldukları çemberi zorlamaya başladılar. Feodal baskılara karşı yapılan eylemlere katılarak birçok talepler ileri sürdüler. Örneğin Fransız Devrimi'ne aktif olarak katıldılar. Devrimden sonra Konvansiyon insan haklarını ilan ettiği zaman, birçok kadın bu hakların erkeklere özgü olduğunun farkına vardı. Rose Lacombe, Olympe de Gouge, birçok kadınla beraber, 17 maddeden meydana gelen «Kadın Hakları» nı yazdılar (20 Ekim 1793). Ve Rose Lacombe bu hakları şuna dayanarak savundu: «Eğer kadının idam sehпасına çıkma hakkı varsa, kürsüye çıkma hakkı da olmalıdır.»³ Onların bu hak iddiaları geri çevrildi; hatta Rose Lacombe bunu boynu vurularak ödedi.

18. Yüzyılda «acı çeken bütün insanlığın temsilcisi gibi»⁴ ortaya çıkan ütöpic sosyalistler de kadın konusuna değinmişlerdir. Fourier, gerçekten çok doğru ve günümüz için de geçerli olan birşeyi ilk olarak ortaya koymuştur. O, «Belirli bir toplumda kadına verilen özgürlüğün, genel olarak tanınan özgürlüğün doğal ölçüsü olduğunu»⁵ söylerken bir gereçe parmak basıyordu. «Fakat ütöpic sosyalistler, toplumda kadının durumunu, hakim toplum düzeyine bağladıkları halde, toplumsal gelişimin yasalarını bulamadıkları için, doğru bir kurtuluş yolu da bulamadılar.»⁶

O dönem, feodalizme karşı verilen savaşta gerçekten ilerici olan burjuvazi, elinde «insan hakları», «eşitlik», «özgürlük» bayrağıyla başı çekiyordu. Fakat gerçekler şunu gösterdi; burjuvazinin istediği «insan hakları», «eşitlik», «özgürlük» v.b. yalnız ve yalnız kendisi içindi. Nitekim hangi ülke olursa olsun, en ilerici sloganlarla

iktidara gelen burjuvazi, gerektiğinde bunları rahatlıkla çığneyebiliyordu. Bu, kadın sorununda da böyle olmuştur. Başlangıçtan bu yana sorunu çarpıtmak, sınıfsal içeriğini gizlemek için çeşitli yöntemler kullanmıştır.

Din adamları, onu ibadetin içine çekmek, dikkatini bu konuda toplamak için seferber edilirken, «bilgin»ler kadının doğuştan yeteneksiz, güçsüz olduğunu kanıtlamaya giriştiler. «Berenbach, kadının fen öğrenimi yapamayacağını ispata çalıştı. Tek kanıt: da bugüne dek kadınların arasından **dahi** çıkmadığıdır.»⁷

Fakat doğal olarak kapitalizm başlangıçtan birçok çelişkiyi içinde barındırmaktaydı. Bunu başarabilmesi, yani kadınları eski konumunda tutabilmesi için üretici güçlerin gelişmesini engellemesi gerekirdi. Çünkü, nasıl ki kapitalizmin gelişmesi kendi «mezar kazıcıları» olan işçi sınıfını yaratıyorsa, kadın sorununun sınıfsal içeriğini de açığa çıkarıyordu. Elbetteki üretici güçlerin gelişmesi durdurulamazdı. Bu diyalektiğe ters olduğu gibi, burjuvazinin sınıf çıkarları açısından asla yapamayacağı birşeydi. Ve üretici güçler gelişti ve, daha ve daha çok kadın üretim sürecinde yer aldı, daha ve daha çok kadın burjuvaziye karşı yürütülen mücadelede safları doldurdu.

KAPİTALİST ÜLKELERDE KADININ DURUMU

Çağımızda tüm kapitalist ülkelerde bir olgu açıkça kendini göstermektedir: her geçen gün kadınlar çalışma hayatına daha fazla katılmaktadır. Bu kapitalizmin ilk dönemlerinden başlayarak, yükselen bir eğri takip etmiştir. Ve bu, kadınların ekonomik hayata belli bir oranda katıldığının işaretidir. Hemen hemen bütün kapitalist ülkeler yasalarında şeklen, gerek politik hayata katılmada, gerekse öğrenimde erkeklerle aynı haklara sahip oldukları belirtilmiştir⁸. Fakat, birçok nedenlerle bunun hayata geçmesine engel bulunduğu apaçık ortadadır. Bu nedenlerin kaynağı burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki çelişkidir. Lenin'in de işaret ettiği gibi; «... şekli olarak eşitlik (yasa önünde eşitlik, tok ile açın 'eşitliği', mülklü ile mülksüzün 'eşitliği') halinde bile kapitalizm istikrarlı **olamaz**. Ve bu istikrarsızlığın en belirgin (açık) belirtilerinden biri, kadınların **eşitsizliğidir**.»⁹

Günümüzde artık kapitalizmin çelişkilerinin yok olduğunu, sınıfların yavaş yavaş ortadan kalktığını söyleyen burjuva ideologları, bilimsel veriler karşısında sessiz kalma politikası izlemektedirler. Onlar, bu kokuşmuş düzenin özünü kitlelerden gizlemek için yeni yeni sahte teoriler geliştiriyorlar. Onlar, bu iğrenç yöntemleri kadın sorununda da uyguluyorlar. Bu ideologlar, «çalışan kadınları, ülke-

lerinin yaşamına etkin katılmaktan caydırmaya, onları, kadınların sosyal üretimde artan rolüne karşın, çıkarlarının çocukları ve evleri ile sınırlı olması gerektiğine ikna etmeye çabalyorlar». Onlar, yüz-süzce savundukları «kadın ve erkeğin eşit haklı olduğu» iddiası gerçekler karşısında iflas ettiğinde, kadın hareketini «erkeklerle karşı bir hareket» gibi göstermek için büyük çabalar harcıyorlar. Oysa, kapitalist ülkelerde kadının durumu çok yönlü incelendiğinde onların içi boş iddiasının geçersizliğini bizzat onlara da gösteren manzaralarla karşılaşılıyor. Ve şu da biliniyor, «Her nerede toprak sahipleri, kapitalistler ve tüccarlar varsa (orada), kadınlar, yasa önünde erkeklerin eşiti olamazlar.»¹⁰

Kapitalist Ülkelerde Kadın Emegi ve İşsizlik

Bugün, kadının işgücünün büyük ölçüde kullanıldığı ve kadınların üretimdeki payının günden güne arttığı gerçeğiyle karşı karşıyayız. Bu, özellikle hayatın pahalılaştığı, geçim sıkıntısı çekildiği ülkelerde göze çarpıyor. Örneğin Birleşik Amerika'da 1960 - 70 yıllarında çalışanların sayısı 12 milyon artmıştır ve bunun yüzde 65'i kadındır. Yine, İsveç'te, 1960'ta kadınların yüzde 30'u çalışırken, 1973'te bu yüzde 53'e yükselmiştir¹¹.

«Kadın emegi, tekellerin çıkarlarına uygun olduğundan İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kadın işçilerin sayısı arttı.» Bu artışın gelişmiş kapitalist ülkelerde daha çok olduğu gözlenebilir¹².

ÜLKE	Genel kadın nüfusta emekçi kadınların payı (yüzde)	Genel aktif nüfusta kadınların payı (yüzde)
İtalya	12,6	36,0
F.A.C.	30,2	36,0
Türkiye	5,0	38,0

Görüldüğü gibi bu artış Federal Almanya'da (F.A.C.) hayli fazladır.

Uluslararası Çalışma bürosunun Cenevre'de yayımladığı bir incelemeye göre, 1950 yılında bütün dünyada çalışan kadınların sayısı 341 milyondur. Bugün bu sayı 557 milyona çıkmıştır¹³.

Buna, yani kadının işgücünün kullanılmasına, hiçbir marksist-leninist karşı çıkamaz. Çünkü, «üretimde iştirak, kapitalist sömürüden kurtulma; kadının özgür kılınmasının iki safhası bunlardır.»¹⁴ Ve kadın üretime katıldığı oranda sömürüden kurtulma mücadelesi güçlenir. Burada, özellikle üzerinde durulması gereken nokta şudur : Kapitalist ülkelerde kadının işgücü hangi şartlar altında kullanıl-

maktadır? Kadın emeğinin erkek emeğine oranla durumu nedir?

Kadının işgücünün üretim sürecinde kullanılmasında iki ters eğilim yer almaktadır. Ve bu gerçekten kapitalizmin önemli gelişmelerinden biridir. «Bir yandan, bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, kol emeği ile kol gücünün önemini azaltarak, kadın emekçiler için daha geniş ve çeşitli iş imkanı sağlamakta, ekonomik ve toplumsal gelişmede kadınların payını arttırmak yönünde yeni olanaklar sağlamaktadır. Öte yandan, bilim ve teknolojideki bu gelişmelerin kapitalist toplumdaki çoğu olumsuz sonuçlarından en çok zarar gören yine kadınlardır.»¹⁵

Kapitalistlerin kadın işgücünü tercih etme eğilimleri günümüze özgü değildir. Daha ilk dönemlerde kadın ve çocuk emeğinden yararlanma korkunç boyutlara ulaştı. Korkunç boyutlara ulaştı; çünkü, çalıştıkları şartlar gerçekten korkunçtu. Buna rağmen kitlelerin yoksulluğu öylesine hızla artıyordu ki, erkeklerin yanısıra hergün yığınla kadın da fabrika kapılarını aşındırmak zorunda kalıyordu. Ayrıca; kadın emeği erkek emeğine göre daha ucuzdur ve kâr oranını artırır¹⁶. İkincisi; kadınların kapitalist sömürüye karşı koyma olasılığı çok daha azdır¹⁷. Bu yöntem, yani kadın emeğinin böylesi iğrenç bir şekilde sömürülmesi yöntemi daha «modern» şekilde günümüzde de sürdürülmektedir.

Kadın ve erkek emeği ayrımı yapılmaması, ödemelerin eşitlikle yapılması prensibi birçok burjuva anayasasında yer almaktadır. Fakat anayasasında böyle birşeye yer veren burjuva hükümetler patronların bu yasayı arsızca çiğnemelerine göz yummamaktadırlar. Aşağıdaki tabloda bu açıkça görülmektedir :¹⁸

Aynı iş kolunda, erkeklerin aldıkları ücretin, kadınların aldıkları ücrete

oranı (yüzde)

ÜLKE	oranı (yüzde)
F.A.C.	69
Fransa	64,3—85,2
ABD	62
Türkiye ¹⁹	63 —80

Bunun yanında kapitalist ülkelerde kadın emeğinin korunmadığı apaçık ortadadır. Birçok işler son derece yıpratıcıdır ve kadının sağlığına zararlıdır. Örneğin «bant sistemi» bunun başında gelir. Ve çoğu kez kadın, sağlığı bozuk olduğu halde, işten atılmak korkusuyla çalışır. Kadının bu «fedakârlığı» patronun elbetteki hoşuna gider. Ona göre kadın işçi uysaldır, dirençsizdir, mücadelecisi değildir, vb. bir yığın «meziyetleri» vardır. Fakat kapitalistin tıkr tıkr işleyen çar-

kı bozulduğunda bütün bu «meziyetler» hiçbir işe yaramaz. Ve işte bu yüzden ki, «... kapitalist toplumda bilimsel teknolojik devrimin olumsuz sosyal sonuçlarını herkesten fazla kadınlar hissediyorlar. Gitgide artan işsizliğin ilk kurbanları da kadınlar oluyor. Çünkü genel ve özel öğrenimde kendilerine uygulanan ayırım yüzünden kadınlar daha az vasıflı oluyorlar.»²⁰ Örneğin, «Kadınlar ABD'de, Japonya'da ve Büyük Britanya'da kolej ve üniversitelerin teknik fakültelerindeki toplam öğrenci kitlesinin yüzde 1'inden daha az (bir kısmını) oluşturur. Eğitim sistemi, kadın emeğinin şimdiki yapısını koruyacak şekilde örgütleniyor.»

Yine, «Birleşik Amerika'da, 1968 yılında, işsizlik erkekler arasında yüzde 2,6; kadınlar arasında yüzde 3,7 idi. Fransa'da, 1973 yılında, kadınlar arasında işsizlik göstergesi, erkekler arasındaki işsizlik göstergesinden yüzde 60 daha yüksektir»²¹.

Bütün bunlar, yani kapitalist toplumda kadın emeği ile erkek emeğinin durumu göz önünde tutulduğunda ortaya çıkan ve yalnızca bu açıdan kadının durumunu gösteren gerçeklerdir. Ayrıca, «Kapitalistler ucuz kadın emeğini tüm çalışanların ücret düzeylerini düşürmek için kullandıklarından, böylesi ucuz emeğin kullanılabilmesinin erkeklerin işsizliğine katkı yapmasından, vb. ötürü, komünistler eşit işe eşit ücret bulunmayışını hiçbir şekilde saf bir 'kadın sorunu' olarak görmüyorlar.»

Kapitalist Ülkelerde Kadın ve Öğrenim

Kapitalist ülkelerin çoğunda, öğrenim olanağından yararlanma bakımından, kadınlar için herhangi bir yasal sınırlama yoktur. Kadınlar da öğrenim olanaklarından yararlanabilirler. Birçok ülkelerde elde edilen istatistiklere bakılırsa bu, yani kadınların eğitim ve öğrenimden erkeklerle aynı oranda yararlanması, bir çok kapitalist ülkede hayata geçmemiştir.

Toplumda egemenliğini sürdüren din ve ahlak anlayışının, gelenek ve göreneklerin baskısı nedeniyle kadınların öğrenim görmesinin «ayıp», «günah», «gereksiz» olduğu anlayışının halâ yaygın olduğu ülkeler vardır. Özellikle feodal ilişkilerin varlığını hissedilir derecede sürdürdüğü geri kalmış ülkelerde durum çok daha vahimdir. Örneğin Türkiye'de kırsal kesimdeki kadınların yüzde 40,6'sı okur - yazarken, bu oran erkeklerde yüzde 84'dür²². Yine Türkiye'de orta öğrenim yapan kadınların sayısı aynı durumdaki erkeklerin yarısı kadardır ve çoğu mesleki hiçbir bilgi vermeyen nakış - moda - çiçek gibi dallardadır.²³

Fransa'da kadın emekçilerin yüzde 64'ünün mesleksel bilgi ve

hazırlıkları olmadan çalışmaya başladıkları, 1971 yılında yapılan bir incelemede ortaya çıkmıştır. ²⁴

Gelişmiş kapitalist ülkelerde oran ne denli azalırsa azalsın, sorunun halledilmeyeceği açıktır. Çünkü toplumun eğitim ve öğrenim seviyesinin düşük olması, özellikle kadınların bundan en büyük zararı görmesi kapitalistlerin işine yaramaktadır. Sömürü daha kolay ve şiddetli olabilmektedir.

Sorunun diğer bir yönü de şudur: dar gelirli ailelerde, aile kız çocuklarını okutmak istese de maddi olanaksızlıklar yakasını bırakmamaktadır. Böyle durumlarda öncelik erkek çocuklarına tanınmaktadır ²⁵. Bu; erkeğin «ev geçindirmek» zorunda olduğu, kadın için ise böyle bir sorun olmadığı anlayışından doğmaktadır.

Kapitalist ülkelerdeki Komünist Partilerinin, ilerici hükümetlerin programları bu soruna yer ayırmıştır. Fransız Solunun Ortak Hükümet Programı'nda şöyle denilmektedir: «Kadınlar, ücret, meslek - içi eğitim, işe alınma, meslekte ilerleme bakımlarından erkeklerle eşit haklara sahip olacaklardır.»

Bağımsızlığını yeni kazanmış ülkeler de, eğitim ve öğretime, özellikle kadınların eğitimine büyük önem vermekte ve bu konuda yoğun faaliyet yürütmektedirler.

Emekçi Kadın ve Analık

Kadınların gittikçe artan bir sayıda üretime katılması, karşımıza şöyle bir sorun çıkarmaktadır: kadın çocuk doğurmak, büyütmek ve ev işlerini yürütmek göreviyle de karşı karşıyadır. Yani topluma mal ve hizmet üretmenin yanısıra, üretimin temel unsuru olan insanı doğurur ve böylece toplumun devamını sağlar.

Hangi sistemde olursa olsun, bu iki görevin uyumlu bir hale getirilmesi topluma düşmektedir. Herşeyden önce ana ve çocuk sağlığının korunması, yuva ve kreş gibi toplumsal hizmet kurumlarının ihtiyacı karşılayacak düzeye getirilmesi, ev işlerinin yükünün azaltılması vb. gerekmektedir. Acaba bu, kapitalist ülkelerde ne derece başarılmaktadır?

Kadın doğumdan önce ve doğumdan sonra iyi beslenmek zordur. Bu hem kendisinin hem de çocuğunun sağlığı açısından gereklidir. Oysa sürekli yükselen fiyatlar karşısında ücretlerin gerçek değeri düşmekte ve geniş emekçi kitleleri yeterli besini hiçbir durumda alamamaktadır. Bunun yanında kadınlara verilen doğum izni yetersizdir. Kadın doğumdan çok kısa bir zaman sonra işinin başına döner ve hemen başka bir sorun çıkar karşısına: çocuğunun geleceği. Çünkü hiçbir kapitalist ülkede kadının çocu-

ğunu rahatlıkla bırakabileceği yeterli sayıda yuva, kreş vb. yoktur. Dünya sağlık koruma örgütleri normlarına göre, nüfusu 40 milyonu aşan memleketlerin çocuk yuvalarında 200 bin yer bulunması gerekmektedir ²⁶. Örnek olarak Türkiye'yi alacak olursak durum son derece utanç vericidir. Emekçi kadınların çocuklarını bırakamayacakları kadar yüksek ücretler isteyen özel yuvalar dışında, devletin ve işverenlerin açtığı yuva ve kreşler gültünc denecek kadar düşük sayıdadır.

Az farklılıklarla bütün kapitalist ülkelerde aynı manzarayla karşılaşılır. Bu hizmetler hele köylülere, eve iş alarak çalışanlara, ev hizmeti gören kadınlara ve ev kadınlarına hiç ulaşmamıştır.

Bu durumda, kadın ücretinin bir kısmını vererek çocuğu için bakıcı bulmak (ki bunu çok az sayıda emekçi ailesi yapabilir) ya daha büyük yaştaki çocuklarına bırakmak, yada yakınlarının yardımını istemek zorundadır. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, hiç te sağlıklı olmayan, birçok sakıncaları olan çözüm yollarıdır bunlar. Ve bütün bunlara kadının iş dönüşü yapmak zorunda olduğu yemek, çamaşır, bulaşık, ev temizliği gibi yorucu, aptallaştırıcı işler eklenirse son derece «iç açıcı» bir manzarayla karşılaşmış oluruz. Kadın ya çocuk doğurmayacak, ya bütün bu zorlukları göze alıp, topluma, hiç te kişilikli ve sağlıklı olmayan çocuklar kazandıracaktır.

Kadınların içinde buldukları bu kısır döngü, sosyolojik olarak büyük zararlara, hatta aile için yıkıma yol açmaktadır. Ve en gelişmiş kapitalist ülkelerin ortaya koyduğu örnekler, bu sorunun da kapitalizm çerçevesinde kalındıkça çözüme ulaşmayacağını gösteriyor.

Kadının Toplumsal-Politik Hayata Katılması

İnsanlığın yarısını oluşturan kadınların yurt ve dünya sorunlarıyla ilgilenmesi, kendisinin de büyük acılar çektiği savaşa, ekonomik sıkıntıya, her yönlü baskıya karşı mücadelede erkeklerin yanında yerini alması hem hakkı, hem de en önemli görevidir. Kadınlar toplumsal hayata katılmalıdırlar, kadınlar politikada aktif bir rol oynamalıdırlar. Bu, çağımızda artık bir zaruret halini almıştır. Kadınlar uzun mücadelelerden sonra bu konuda birçok başarılar elde etmişler ve bunlar burjuva anayasalarına da geçmiştir.

«1905 Ekiminde yapılan genel grev ve Rus devriminin başarısı, Finlandiya kadınlarının Meclise girmelerine olanak verdi... 1908'de 25 kadın, Finlandiya Meclisi'ne seçildiler.» ²⁷

İngiltere'de uzun uğraşlardan ve 21 Temmuz 1908'de yapılan büyük bir gösteriden sonra kadınlara seçim hakkı tanınmıştır. ²⁸

1923'de, T.B.M.M'de seçim kanunu şöyledir: «T.B.M.M azası, Türkiye Devleti halkından her 20 bin nüfus zükûrda (erkek) bir nefer olmak üzere intihap olunur (seçilir)». ²⁹

Bugün artık hemen hemen tüm kapitalist ülkelerde kadınların seçme ve seçilme hakkı vardır. Fakat kadının bu hakkını ne derece kullandığı, kullanabildiği, üzerinde durulması gereken esas konudur.

Kadının toplumsal-politik hayata katılabilmesi için, partilerde, sendikalarda, demokratik kitle örgütlerinde aktif olarak çalışması gerekmektedir. Bunu açık açık engelleyen yasa olmayabilir. Burada birinci olarak; kadının bu tür çalışmaları yapabilmesi için nesnel koşulları elverişli midir? İkinci olarak, kadının eğitim düzeyi bu çalışmayı yapmasına olanak sağlar mı?

Şu, gerçekten ortada olan birşeydir ki, çalışmanın, analığın, ev işlerinin geçim zorluğunun ezici yükünü çeken kadınlar sendikalarda, mesleki ve politik örgütlerde aktif olarak çalışacak zamanı ve gücü bulamamaktadırlar. Büyük bir çoğunluğu ise, eğitim noksanlığı nedeniyle çevrelerinin çok yönlü manevi baskısını üzerlerinde hissetmekte, içinde bulunduğu çemberi kırmak, yurt ve dünya sorunlarıyla ilgilenmek gereğini hissetmemektedirler. Bütün bu nedenlerden dolayı, kapitalist ülkelerde toplumsal-politik hayata katılan kadınların sayısı son derece düşüktür.

Lenin'in de işaret ettiği gibi, «işçilerin kurtuluşunun, işçilerin kendileri tarafından gerçekleştirilmesi» gerektiği gibi, «...tamen aynı şekilde, kadın işçilerin kurtuluşu (da), emekçi kadınların kendilerinin bir sorunudur.» ³⁰ İşte kurtuluşu ancak işçi sınıfının kurtuluşuyla gerçekleşecek olan kadının, toplumsal-politik hayata katılmasının gereği ve önemi burada karşımıza çıkıyor. Nitekim, «bugün, kadın sorununun çözümü için pratikte marksist-leninist ilkelere dayanma gereği, herşeyden önce, kadınların toplumsal hayata katılma oranının bir hayli yükselmiş olmasından, politik bilinçlerinin artmasından ileri geliyor.» ³¹

Kapitalist Ülkelerde Aile

«Dinler ve hükümetler evliliği saygı ve tantana ile kuşatırlar; filozoflar, din adamları ve Devlet adamları evliliği ailenin temeli, kadına saygı, himaye ve mevki temin eden bir kurum olarak görürler» ³². Bu arada sözlerden, nutuklardan ayrı olarak, bir gerçek, bu din ve devlet adamlarını, filozofları yalanlamakta, kapitalizmde ailenin durumunu tüm açıklığıyla gözler önüne sermektedir. «Bu toplum, aile ilişkilerini çoğunca parasal bir alış-veriş konusu-

na çevirir.»³³ Maddi sıkıntılar, eğitimsizlik ve bunların psikolojik etkileri aileyi kokuşmuş bir kurum haline getirir.

Hiçbir kapitalist ülkede kadın aile içinde diğer alanlardakinden daha iyi bir konuma sahip değildir. Bu ülkelerde yürürlükte olan (birbirine benzer) medeni yasalara göre kadın, birçok haklarından yoksun edilmektedir. Çoğu ülkelerde kadının çocuğu üzerinde söz hakkı yoktur. Çocuğun kaderini tayin etmek babaya ait bir haktır. Bir erkeğin çok kadınla evlendiği (poligami) ülkeler dahi vardır.

Bir emekçi olarak, bir ana olarak, bir «ev kadını» olarak ailede sıkıntının en büyük payını omuzlarında taşıyan kadının bütün alanlarda olduğu gibi, aile içinde de erkekle aynı konuma gelmesinin kapitalist toplumda halledilmediği ve halledilemeyeceği ortadadır.

Burada ayrı ayrı başlıklar altında incelediğimiz kapitalist ülkelerde kadın emeğinin kullanılması ve işsizlik, öğrenim durumu, analık, toplumsal-politik hayata katılma ve aile içindeki durumu birbirine sebep-sonuç ilişkisiyle bağlı, son derece karmaşık bir sorundur. Sadece birini görmek, ona ağırlık vermek hatalı olur. Fransız Solunun Ortak Hükümet Programı'nda da işaret edildiği gibi, «Kadının durumunun yükseltilmesi, onun ekonomik, sosyal, kültürel, politik hayata katılmasının sağlanmasını gerektirir.»³⁴

SOSYALİST ÜLKELERDE KADININ DURUMU

«Emekçi kadınlar seçimlerde büyük bir yer almalıdır. Sovyet hükümeti; kadınları erkeklerin gerisinde bir konuma yerleştiren, erkekleri, evlilik hakları ve çocuklar konusunda ayrıcalıklı bir konuma yerleştiren eski, adi burjuva yasalarını tümüyle ortadan kaldıran dünyadaki ilk ve tek hükümettir.»³⁵ diyor Lenin 21 Şubat 1920'de. O günden bu yana yarım asırdan fazla bir zaman geçti. Lenin'in ülkesi halâ bu hakları sağlayan ilk ülke olmaya devam ediyor. Fakat artık tek ülke değildir. Bugün sosyalizm bir dünya sistemi haline geldi. Lenin'in 1920'de söylediği bu sözlerden sonra yığınla kadın bu haklara kavuştu ve sosyalizmin kurulması, barışın sağlanması mücadelesinde yerini aldı.

1917 Büyük Ekim Devrimi'nden hemen sonra Lenin birçok yazılarında dikkatleri bu yöne çekerek bu konuda gerekli tedbirlerin alınması, çalışmaların yapılması için kadınlara çağrılar yaptı. Şöyle diyordu 1920'de Petrograd İli Kadınlar Kongresi Bürosuna gönderdiği mesajda: «Sovyet Cumhuriyeti güçlerini bundan böyle bizim için, bütün emekçiler için daha önemli, daha yakın, daha de-

ğerli bir göreve hasredebilmelidir: kan akıtmasız bir savaşa, kıtlık, soğuk, ekonomik dağınıklık üzerine zafer için bir savaşa. Ve bu kansız savaşta kadın işçiler ve köylü kadınlar özellikle önemli bir rol oynamaya çağrıldılar.»³⁶ O, «kadınlar için tam hürriyet kazanılmadıkça, proletarya»nın da «tam hürriyete» kavuşamayacağını vurguladı.³⁷

Yığınla Sovyet kadını kolları sıvadı. Ekonominin canlandırılmasında, gericilere karşı savaşta, halkın eğitilmesinde erkeklerle beraber yoğun bir çalışmaya girişti. Lenin, «... sosyalizmin kurulması, sadece tam eşitliğine ulaştığımızda ve küçültücü, aptallaştırıcı, üretici-olmayan çalışmadan kurtulmuş olan kadınlarla birlikte yeni çalışmaya geçtiğimizde başlayacaktır»³⁸ diyordu.

Genç Sovyet Devleti kadınların politik hayata çekilmesi, onları ev-çalışmasından kurtaracak örnek kurumların kurulması ve örgütlenmesi için kadınların bizzat kendilerini çalışmaya çağırdı. Sovyet Anayasası her alanda kadın-erkek eşitliğini ilan etti³⁹ ve bunun pratikte gerçekleşmesi için büyük çalışmalara girişti.

Gerçekten de «kadın sosyal alanda erkeğin paha biçilmez bir yardımcısı»⁴⁰ oldu. Kadın bu alanda özel yeteneklerini kullanarak, örgütlenme, işleri yürütme deneyimini geliştirdi. «Sovyetler Birliği'nde 1946 seçimlerinden sonra, 277 kadın SSCB'nin Yüksek Sovyet'inde, 1738 kadın sosyalist cumhuriyetlerin yüksek sovyetlerinde yer aldı. 480.000'den fazlası mahalli sovyetlere seçilmişlerdi.»⁴¹

Valentina Tereshkova'nın dünyanın ilk kadın kozmonotu olması, şunu açıkla gösterdi ki, ancak sosyalizmde kadın ve erkeğe aynı derecede güven gösterilmektedir. Aynı şekilde, örneğin, Milliyetler Meclisi Başkanı Yedigâr Nasreddinova da, kadının böylesi sorumluluk, beceri, yoğun çalışma isteyen bir işi uygun koşullarda başarabileceğini kanıtladı.

Kadınlar Sovyet öğretmenlerinin yüzde 71'ini, mühendislerin 1/3'ünü⁴², baş mühendislerin 1/5'ini, kamu sağlık emekçilerinin yüzde 85'ini oluşturmaktadır. Yine Sovyetler Birliği'nde 4000 sanayi kuruluşu, kadın müdürler tarafından yönetilmektedir. 200.000 kadın, atölyelerde ve laboratuvarlarda yönetici durumdadır.

Yüksek okul ve lise eğitilmiş her 10 uzmanın 6'sı kadındır ve 400.000 kadın araştırma çalışması yapmaktadır. Bunlardan 80.000'den fazlası bilim doktoru ve aday, Bilimler Akademisi muhabir üyesi ve akademisyenidir.

1959 yılından 1970'e kadar, Kombinalarda ve etüd yerlerindeki kadınların sayısı 2,3 kat arttı.

Yerel Sovyetlerdeki vekillerin yüzde 47,4'ü, Yüksek Sovyet'te toplam milletvekillerinin yüzde 31,3 (475)ü kadındır. ⁴³

Lenin'in yarım asır önce söyledikleri bugün artık hayata geçmiştir. Yine Lenin'in işaret ettiği gibi bu, Sovyet halkının hayli yıllarını almıştır.

Sovyetler Birliği'nin deneyiminden yararlanan ve birbirleriyle sürekli dayanışma içinde olan diğer sosyalist ülkeler halkları da kadınların konumunun düzelmesi, kapitalist toplumun kalıntılarının yok edilmesi için bilinçli, planlı, yorulmaz bir çaba harcıyorlar. Bu ülkelerdeki Komünist Partilerin yoğun çalışması, devlet ve toplumsal mülkiyet kadına, üretime katılmayı, ulusal çapta alınan karar ve tedbirlerde söz sahibi olmayı, analığının ve çocuğunun sağlığının korunmasını, çocuğu için kreşleri, yuvaları, öğrenim ve kültür düzeyinin yükseltilmesi olanaklarını sağladı. Bilimsel-teknik ilerleyiş kapitalist ülkelerde emekçi kadının durumunu kötüleştirirken, sadece sosyalist ülkelerde onun yaşayışını iyileştirdi. Ancak sosyalizmde, kadın, yeteneklerini geliştirme olanağını buldu.

Bugün sosyalist ülkeler kadınları, uluslararası çapta, barış, demokrasi ve sosyal ilerleme mücadelesinin ön saflarında yer alıyorlar. Onlar, Vietnam halkı ile dayanışmalarını gösteriyor, maddi yardımda bulunuyor, Şili'deki faşist rejimi protesto ediyor, İspanya ve Portekiz halkının kavgasını yürekten destekliyorlar ve çok daha önemlisi, bütün bunlar için uluslararası çapta girişimlerde bulunuyorlar. Onlar, tüm kapitalist ülkelerdeki emekçi kadınların sorunlarını dile getirmeleri için uluslararası toplantıların örgütleyicisi oluyorlar.

İkinci Dünya Savaşı'nda faşizmin yenilmesine büyük katkı yapan ve büyük acılara göğüs geren Sovyet kadını, bugün, barış için savaşta en önde yürüyor. O, gördüğü vahşeti, çektiği acıları hiçbir emekçi kadının çekmemesi için savaşıyor.

Bütün sosyalist ülkeler kadınları yeni bağımsızlığını kazanmış ülkeler halklarının sosyalizmi kurlmaları, kapitalist ülkelerdeki emekçi kadınların kurtuluşu için onlara destek veriyorlar.

Onlar, kendi devletlerinin yürüttüğü barış, silahsızlanma politikasının başarıya ulaşması için savaşıyorlar.

Onlar, bütün emekçilerle beraber, dünya işçi sınıfı hareketini güçlendirmek yolunda önemli başarılar kazanıyorlar.

1969 Moskova Danışma Toplantısı'nın işaret ettiği gibi: «Kadınlara tam eşit haklar tanıyan ve bu haklarını güvence altına alan sosyalist ülkeler örneği, kapitalist dünyadaki kadınların savaşını daha çekici bir hale getirmiş bulunuyor.»

KADINLARIN SAVAŞIMI : DÜN-BUGÜN

Kapitalist ülkelerde bugün birçok kadın derneklerine raslanır. Bunlar, «anneler», «yardım», vb. adlar kullanmaktadırlar. Örneğin Türkiye'de 20'den fazla kadın derneği vardır. Ve bu derneklerin çoğunun tüzüğünde «politikayla uğraşmaz» diye yazar. Zaten özel olarak bu konuyu araştırmayan hiçbir emekçi kadın, bu derneklerin varlığından haberdar değildir.

Bu ülkelere baktığımızda hemen hemen hepsinde şu manzara karşılıyoruz. Bir tarafta, gerek tarlada, gerek fabrikada, gerekse büroda çalışan emekçi kadınlar, diğer tarafta burjuvazi içinde yer alan burjuva kadınları. Bunun yanında ikisi arasında ve burjuvalaşma çabaları içinde olan bir kesim de vardır kuşkusuz. Hatta sorun bu açıdan —yani, kapitalist ülkelerde, çeşitli sınıf ve tabakalardaki kadınların eğilimleri açısından— ele alınırsa son derece karmaşık ve başlıbaşına bir inceleme konusu olduğu görülür. Burada bizim yaptığımız yalnızca genel bir sınıflamadır.

Sınıf mücadelelerinin keskinleştiği günümüzde emekçi kadınların örgütlenmesinin, örgütlü mücadele vermesinin gereği ve önemi açıkça ortadadır. Birçok gelişmiş kapitalist ülkede demokratik kadın hareketi çok önceleri başlamıştır ve bugün güçlü bir durumdadır. Bu ülkelerde kadın örgütleri işçi sınıfı örgütleriyle birlikte mücadele vermektedir. Oysa, geri kalmış, emperyalist baskı altındaki ülkelerde, bu hareket ya henüz filizlenirken ezilmiş, yada çeşitli engellerle karşılaşmıştır.

İşte bu noktada, gerçekten, işçi sınıfı hareketiyle demokratik kadın hareketinin birlikteliği ortaya çıkıyor. İşçi sınıfının nesnel ve öznel olarak geliştiği kapitalist ülkelerde demokratik kadın hareketi de güçlüdür. Az gelişmiş ülkelerde ise, işçi sınıfının karşılaştığı engeller oranında, engellerle karşılaşmakta ve zor gelişmektedir.

Burjuvazi nasıl işçi sınıfı hareketini bölmek için sarı sendikaları, sahte «işçi sınıfı partileri» kurduruyorsa; emekçi kadınların gerçek örgütlerini kurmasını engellemek, bölmek için, bir yığın «kadın derneği» kurdurup, finanse ediyor. Bu derneklere burjuva kadınları konken, briç vb. oynayıp «can sıkıntılarını» gideriyorlar. Balolar, çay partileri vb. düzenliyorlar. Toplantılarında «erkeklerin insafsızlığından», «baskısından» dem vurup yakınıyorlar. Bütün bu gayretlerin arkasında yatan, emekçi kadınların gerçek eşitlik için verecekleri savaşın sonuçlarını bilmek, bunu engellemektir. Emekçi kadınların kendilerine yönelteceği silahın sivri ucunu erkeklere çevirtmek çabası, hedef şaşırtma gayretleridir. Ama dün-

yamızdaki demokratik kadın hareketiyle ilgili son gelişmeler, onların bu gayretlerinin boşuna olduğunu göstermiştir. Tüm acılarının, sıkıntılarının, zulümlerin, baskıların kapitalist toplumdan kaynaklandığını gören emekçi kadınlar dünya devrim sürecindeki yerlerini alıyorlar. Onlar, hem burjuvaziye (dolayısıyla de, burjuva «kadın derneklerine»), hem her türlü sapık akıma karşı mücadele yürütüyorlar. Onlar, ancak bu yolla, yani işçi sınıfının kurtuluşuyla gerçek hak ve özgürlüklerine kavuşabileceklerini biliyor, işçi sınıfı hareketiyle gittikçe daha fazla, daha sıkı kenetleniyorlar.

* * *

Kadın hareketinin sınıfsal özünün ortaya çıkışı, Marksizmle olmuştur. Ve Marksizm geliştikçe, sosyalist ideler birçok ülkelerde yayıldıkça, kadınların da bu mücadeleye katıldığı, giderek örgütlendiği görüldü.

Paris Komünü'nde, Paris'li emekçi kadınlar, sokaklara barikatlar kurdular. Barikatlar gerisinden kadın-erkek beraberce düşmana silah çevirdiler, gerici burjuvaziye karşı devrimci Paris'i yitip savundular. Bu, iyi örgütlenmiş bir çıkış değildi, ama kahramancaydı, öğreticiydi.

Tarih, inandığı bir dava uğruna nice fedakarlıklara katlanan kadınları gördü. Clara Zetkin, Rosa Luxemburg, Nadejda Krupskaya, Valentina Tereşkova... Bunlar ilk akla gelenler. Bugün sayıları gittikçe artan bir şekilde İşçi Sınıfı Partileri saflarına katılan kadınlar, çalışmalarını başarıyla sürdürmektedirler.

Demokratik kadın hareketi özellikle 1900'lerden sonra gelişmeye ve uluslararası bir nitelik kazanmaya başladı. 1910 yılında yapılan sosyalist kadınlar toplantısında, Clara Zetkin'in önerisi üzerine, 8 Mart «Uluslararası Kadınlar Günü» olarak ilan edildi. Ve bu gün, ilk olarak 1911'de birçok ülkede, özellikle Amerika ve Almanya'da kutlandı. Bugün artık 8 Mart hemen hemen bütün ülkelerde kutlanmaktadır. Ve bu gelenekler, «harbe karşı kin ve nefretle, bütün insanlığın barış özlemiyle, halkların dostluk ve işbirliği arzularıyla bağlıdır.»⁴⁴

Lenin, Ekim Devrimi'nden sonra gerek ulusal, gerekse uluslararası planda kadın hareketinin, gerçek kadın örgütlerinin inisiyatifinde gelişmesi için çaba harcadı. O, şöyle diyordu: «Bu hareket (uluslararası komünist kadın hareketi - EA) olmaksızın, Enternasyonalizmin ve partilerinin çalışması ne tamdır, ne de asla tam olacaktır.»⁴⁵ Komünist Partiler, Lenin'in bu yönergesiyle hareket ettiler ve ediyorlar.

Artık demokratik kadın hareketi, gerçekten uluslararası bir nitelik kazanmış ve, barış, demokrasi ve sosyal ilerlemenin ateşli bir savunucusu olmuştur. Uluslararası çapta bir kadın örgütü kurma çalışmaları meyvasını vermiş ve 28 Kasım — 14 Aralık tarihleri arasında yapılan Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu'nun kuruluş kongresine 40 ülkeden, 81 milyon kadını temsilen 181 kadın örgütünün delegeleri katılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nda faşizmin tüm insanlığın yüreğinde açtığı yaraların henüz çok taze olduğu bir dönemde yapılan bu kongrede faşizm bir kez daha lanetlenmiştir.

Daha sonra yapılan bütün kongrelerinde UDKF bu mücadelede yılmayacağını ortaya koyarak, çok önemli başarılar kazandı.

UDKF'nun inisiyatifiyle yapılan toplantılarda, dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen kadınlar, ülkelerinin sorunlarını dile getiriyorlar, fikir alış-verişinde bulunuyorlar. Dünya sorunları üzerinde tartışıyorlar. Asıl önemli olan, bu toplantıların ve kararların emperyalizme, sömürgecilğe, savaşa karşı bir öz taşıması ve alınan kararların hayata geçmesi için eylemlerde bulunulmasıdır.

Şunu da belirtmek gerekir ki, «UDKF, barış hareketini, ulusal bağımsızlık için mücadele ile, kadınların sosyo-ekonomik sorunlarının çözümü ve çocuk hakları ile bağlıyor. Dünyanın her yerindeki kadınlar için ortak görevleri koyarken UDKF, farklı bölgelerde ve ülkelerdeki özgül ekonomik ve politik ilişkileri hesaba katmaktadır.»

1969'da Moskova'da yapılan Uluslararası Danışma Toplantısı şunu işaret ediyor: «Çağımızın önemli bir özelliği de anti-emperyalist harekete özellikle barış savaşına kadınların yığınlar halinde katılmasıdır. Bu, Vietnam'daki Amerikan saldırganına karşı yapılan yığmsal çıkışlarda en parlak biçimde görülmektedir. Siyasal bilinçleri yükseliyor, sosyal ve ekonomik haklar uğrunda yürüttükleri savaş yaygınlaşıyor. Kadınlar, emeklerinin ödenmesinde her türlü ayırım yapılmasına son verilmesini, vatandaşlık haklarında tam eşitlik, annelik haklarının savunulması için tedbirler alınmasını istiyorlar. İşçilerin ve demokratik güçlerin savaşına gittikçe daha aktif olarak katılıyor, sendikalardaki sayıları artıyor. Eşit haklı olarak faaliyetlerine katıldıkları İşçi Sınıfı Partileri, kadınların isteklerini azimle destekliyor, bağımlılıktan kurtulmalarına yardım ediyor, onlara genel demokratik hareketin önemli bir unsuru gözüyle bakıyorlar.» Bunun böyle olduğu, içinde bulunduğumuz yılda bir kez daha kanıtlanmıştır.

UDKF'nun önerisiyle BMT'nin 1975 yılını Kadınlar Yılı ilan etmesini, bütün dünya ilerici ve devrimci güçleri sevinçle karşıladı ve

destekledi. Kadınlar Yılı, ulusal, bölgesel ve uluslararası çapta birçok toplantılar, konferanslar ve seminerler yapılmasıyla, birçok ülkelerde gerçek kadın örgütleri kurulmasıyla geçiyor. 1975 yılı devrimci, ilerici kadınların çalışması, harekete daha ve daha çok kadının katılması açısından son derece başarılı ve verimlidir.

Yıl içinde, Belçika Ulusal Komitesi'nin insiyatifiyle toplanan Avrupa Kadın Örgütleri Seminerinde, 21. yüzyılın eşliğinde Avrupa kadınının ekonomik bağımsızlığı tartışılmıştır.

Mayıs başında, Amerika Kıtası kadın örgütlerinin katılımıyla yapılan seminerin örgütleyicisi; UDKF ve Barış ve Özgürlük İçin Uluslararası Kadınlar Birliği'dir. Bu seminerde, çağımızın en önemli sorunu, evrensel barışın, silahsızlanmanın ve sosyal adaletin sağlanması görüşüldü.

19 Haziran — 2 Temmuz arası Mexico'da BMT'nin girişimiyle toplanan Dünya Kadınlar Forumu'nda, «eşitlik, barış, ilerleme» konularının konuşulması ve 1975-1985 yıllarını kapsayan bir Dünya Eylem Programı'nın kabul edilmesi, önemli bir başarıdır.

Sovyet Kadınlar Komitesi'nin Temmuz ayında Kazakistan'ın başkenti Alma-Ata'da Asya'daki kadın örgütleri için düzenlediği Seminer'de Asya ülkelerinin gelişimine kadının katılmasıyla ve yeni kuşağın uluslararası dostluk ruhunda yetiştirilmesi sorunları üzerinde duruldu.

Yine Sovyet Kadınlar Komitesi'nin çabasıyla Ağustos ayında, Minsk'te (Belorusya) yapılan uluslararası toplantıda görüşülen güncel bir konuydu: faşizme karşı, yeryüzünde istikrarlı ve adil bir barış için mücadelede kadınların rolü.

Ve nihayet, 20-24 Ekim tarihleri arasında Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin başkenti Berlin'de, Dünya Kadınlar Kongresi yapıldı. 137 ülkeden 2000 delege, gözlemci ve konuşan katıldığı bu kongrede, iki belge kabul edildi. Birinci belge, tüm dünya kadınlarını barış, demokrasi ve sosyal ilerleme mücadelesinde aktif olmaya çağırıyor. İkinci belge ise, tüm hükümetlere, parlamentolara, BMT'ne ve dünya kamuoyuna açıklamadır. Bu belgede, insanın insan tarafından sömürülmesine son verilen ülkelerde kadınların toplum ve aile görevlerini uyum içinde yerine getirdiğine dikkat çekilmekte ve şu talepler ileri sürülmektedir: ekonomik ve toplumsal hakların sağlanması, eğitimde ve uzmanlaşmada olanak tanınması, ailede ve çocuğun yetişmesinde eşit haklar tanınması, analığın toplumsal bir işlev sayılması. Konferans, seslendiği tüm güçleri, bir bütün olarak, kadınlara eşit hak, gelişme ve barış için çalışmaya çağırıyor.

Bütün bu seminer, toplantı, konferans ve kongreler son derece büyük bir öneme sahiptir ve enternasyonalist bir öz taşımaktadır kuşkusuz. Fakat bu eyleme katılan kadın örgütleri ulusal çaptaki çalışmaya da çok büyük bir dikkat ve enerji harcamalıdır. Onlar, ülkesindeki demokratik kadın hareketini, dünya demokratik kadın hareketiyle bütünleştirdiği, uyumlu kıldığı ölçüde başarılıdır.

SONUÇ :

Kapitalizmin eşitsiz gelişmesi yüzünden, kapitalist ülkelerdeki kadınların sorunları da bir takım farklılıklar gösterir. Esas kurtuluşun sosyalizmde olduğunu bir an olsun gözden irak tutmadan, içinde bulunulan yasal olanaklardan yararlanıp acil talepleri sürmek ve bunlar için aktif mücadele yürütmek, bütün ilerici, demokratik örgütlerin ve özellikle ilerici kadın örgütlerinin en önemli görevlerinden biridir. Bu mücadele, aynı zamanda işçi sınıfının mücadelesine de güç katacaktır.

Türkiye için de aynı mücadele gündemdedir. Ülkemizde de, ilerici güçlerin genel sorunlarından ayrılması olanaksız olan kadının sorunu, gözüme kavuşturulması gereken ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Türkiye pratiğinde, bu sorunun uğrunda mücadele edilmesi gereken bazı talepler içerdiği kuşkusuzdur. Türkiye için bu talepler şöyle sıralanabilir :

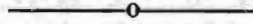
- «— Eşit işe eşit ücret için;
- Analığın toplumsal bir işlev sayılması için;
- Eğitimde, iş bulmada, mevkilendirmede fırsat eşitliği için;
- Yasal eşitliğin yaşanır bir eşitlik olması ve kadınları aşılayıcı yasa maddelerin düzeltilmesi için;
- Kadınların toplumsal yaşamın her alanında daha aktif olarak katılmaları, yurt ve dünya sorunlarına daha çok katkıda bulunmaları, pahalılığa, işsizliğe karşı, barışın, demokrasinin ve bağımsızlığın bilinçli savunucuları olmaları için»⁴⁶ mücadele etmek gerekmektedir.

Bugün böylesi geniş boyutlara ulaşan demokratik kadın hareketinde yer alan kadınların diğer görevi de gerek ulusal, gerekse uluslararası çapta, kendi birliğini bozmaya, parçalamaya yönelik her türlü sapık, bozguncu akımlara karşı yılmadan, örgütlü bir savaş yürütmektir.

Savaşa, emperyalizme, faşizme, gericiliğe, bozgunculara karşı olan, kapitalist ülkeler emekçi kadınları şunu bir an olsun unutma-

maktadırlar: «Kadınların kurtuluşu, bilgi ve kültüre ulaşması için, tek bir yol vardır; toplumu yeni baştan yenileştirmek, bütün emekçileri yüzyıllık baskıdan kurtarmak.»⁴⁷

Görülüyor ki, soyut, ilerici mücadeleler pratiğinden kopmuş, toplum sorunlarından ayrı bir «kadın sorunu» olamayacağı gibi; kadın sorununun genel demokratik sorunlar içinde belli bazı özgüllükler taşıdığı da bir gerçektir. Sorunu böylesine ele almak; özgüllükleriyle birlikte, kadın sorununu genel demokratik hareketle sıkıca kaynaştırmak gereğini ortaya koymaktadır. Ve çözümlerde, böylesi bir yaklaşımla elde edilecektir.

- 1 A. Bebel, **Kadın ve Sosyalizm**, Toplum Yayınevi, s. 108.
- 2 **Hz. Muhammed ve Hadisleri**, s. 99 - 100.
- 3 A. Bebel, **Kadın ve Sosyalizm**, s. 106.
- 4 F. Engels, **Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm**, Sol Yayınları, s. 51
- 5 **age**, s. 59.
- 6 E. Tatarova, «Sosyalizm ve Kadın», **ÜRÜN**, sayı: 10, s. 58.
- 7 A. Bebel, **Kadın ve Sosyalizm**, s. 115. Fransa'da kocasıyla birlikte radyumu bulan Madam Curie; 1899'da Stokholm üniversitesinde matematik profesörü olan, Jonia Kawalewska örneği hatırlatılır.
- 8 Aslında evlenme, miras vb. ile ilgili yasalar, toplumsal bir işlev olan analık göz önünde tutulursa, yasa önünde eşitlik dahi sağlanmış değildir.
- 9 Lenin, **Toplu Eserler**, c. 30, s. 408.
- 10 **age**, s. 371.
- 11 K. Mendes, «1975 Uluslararası Kadınlar Yılı Dolayısıyla», **Yeni Dünya**, sayı: 3, s. 111.
- 12 İtalya ve F.A.C. için sayılar, K. Mendes'in adı geçen yazısından; Türkiye için, «Sömürü ve Kadın» (**Makina dergisi**, Makina Mühendisleri Odası yayın organı, sayı: 380) başlıklı yazıdan alınmıştır.
- 13 **Cumhuriyet gazetesi**, 19 Ekim 1975.
- 14 Marx, Engels, Lenin, Stalin, **Kadın ve Marksizm**, Öncü Kitabevi, s. 45.
- 15 **Neden Kadınlar Örgütü?** (İlerici Kadınlar Derneği'nin yayınladığı broşür).
- 16 İngiltere'de, çalışan kadınların yalnızca yüzde 18'i, aynı iş kolundaki erkeklerin ücretini almaktadır.
- 17 Bunun nedenlerini tarihsel gelişim içinde kadının toplumdaki yerinde, yani kadın üzerine uygulanan çok yönlü baskıda aramak gerekir. Birçok kadın daha yakınlarda ekonomiye katılmışlardır, sınıf mücadelesi deneyimine sahip değildiler, politik bakımdan olgunlaşmamışlardır ve burjuva ve küçük-burjuva ideolojisinin etkisinden çabuk etkileniyorlar. Sosyal ve politik faaliyetlerin kadınlar için olmadığı gibi, yüzyıllık, gerilikleri ve ikinci sınıflıkları (hakkındaki) yanlış konsepsiyonlar hala zihinlerinde yaygındır. Analık, onların çalışma hayatından uzun zaman ayrılmalarını gerektiriyor, bu yüzden de kendi çalışma kolektifleri kendi çıkarları, mücadeleleri ile bağlarını koparıyor. Sosyal hizmetlerin ve çocuk bakım kurumlarının yokluğunda, ev görevleri (işleri) sık sık kadınları etkin sosyal ve politik (hayata) katılmaktan engelliyor.
- 18 F.A.C., Fransa ve ABD için K. Mendes'in adı geçen yazısından; Türkiye için **Makina** (sayı. 380)'den yararlanılmıştır.

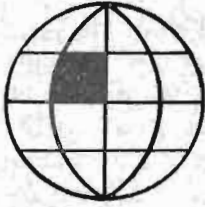
- 19 Türkiye'de, sadece özel kesimde çalışan sigortalı işçiler göz önünde tutulmuştur. Ülkemizde özel kesimde sigortasız çalışanların önemli bir yekün tuttuğu iyi bilinir.
- 20 K. Mendes, «1975 Uluslararası Kadınlar yılı Dolayısıyla», **Yeni Dünya**, sayı: 3, s. 105.
- 21 **age**, s. 112.
- 22 **Makina**, sayı: 380.
- 23 **Neden Kadınlar Örgütü?** (İlerici Kadınlar Derneği'nin yayınladığı broşür).
- 24 K. Mendes, «1975 Uluslararası Kadınlar Yılı Dolayısıyla», **Yeni Dünya**, sayı: 3, s. 114.
- 25 Ayrıca «başlık parası» gibi toplum için yüz karası olan, genç kızın para karşılığı evlendirilmesi metodunun yaygın olduğu ülkelerde, aile onun öğrenim yapması için yapılan masrafı gereksiz görmektedir.
- 26 K. Mendes, **Yeni Dünya**, Sayı: 3, s. 115.
- 27 A. Bebel, **Kadın ve Sosyalizm**, s. 141.
- 28 **age**, s. 142.
- 29 Mustafa Baydar, **Atatürk ve Devrimlerimiz**
- 30 Lenin, **Toplu Eserler**, c. 30, s. 43
- 31 K. Mendes, **Yeni Dünya**, sayı: 3, s. 108.
- 32 Marx, Engels, Lenin, Stalin, **Kadın ve Marksizm**, s. 76
- 33 K. Mendes, **Yeni Dünya**, sayı: 3, s. 117.
- 34 **Fransız Solunun Ortak Hükümet Programı**, Konuk Yayınları. s. 97,
- 35 Lenin, **Toplu Eserler**, c. 30, s. 371.
- 36 Lenin, **Toplumda Kadının Rolü Üzerine**, s. 57-58, Ürün Yayınları
- 37 Lenin, **Toplu Eserler**, c. 30, s. 371.
- 38 **age**, s. 43.
- 39 «SSCB'de kadınlar ekonomik, idari, kültürel, politik ve başka kamu faaliyetlerinde erkeklerle eşit haklardan yararlandırılır.
«Bu haklar; çalışmada, ödemede, dinlenmede, sosyal güvenlikte ve eğitimde erkekler kadar eşit haklardan kadınların yararlanmasıyla, ana ve çocuğun çıkarlarını devletin korumasıyla, büyük (kalabalık) ailelerdeki analara ve evlenmemiş-analara devlet yardımıyla, tam ücretli analık (gebelik) izniyle ve, geniş sayıda gebelik (doğum) evleri, bakımevleri ve çocuk-bahçeleri sağlanmasıyla garantilenir.» (SSCB Anayasası, Madde: 122.)
- 40 Marx, Engels, Lenin, Stalin, **Kadın ve Komünizm**, s. 63.
- 41 **age**, s. 67
- 42 Bu oran, ABD'de yüzde 0,5'dir.
- 43 Bu oran, ABD'de yüzde 8 (12)'dir.
- 44 Elmas Tatarova, «Sosyalizm ve Kadın,» **Ürün**, sayı: 10, s. 66.
- 45 Lenin, **Toplumda Kadının Rolü Üzerine**, s. 67-68, Ürün Yayınları (Clara Zetkin'in «Not Defteri»nden alıntı).
- 46 **Neden Kadınlar Örgütü?** (İlerici Kadınlar Derneğinin yayınladığı broşür)
- 47 E. Tatarova, «Sosyalizm ve Kadın,» **Ürün**, sayı: 10, s. 63.

G. DİMİTROF SEÇME ESERLER

3. cilt çıktı

Temel Yayınlar : Fevzi Çakmak sok. 10/4

KIZILAY—ANKARA

kitaplar anlattıkları düşündürdükleri

burjuva ideolojisi ve “üniversite gençliği,,

Arif OKUYAN

Öğrenci gençliğin, hakim sınıflar tarafından —açık bir faşizm getirmek amacıyla— provakasyonlara itilmeye çalışıldığı, faşist çetelerin ve goşistlerin boy hedefi olduğu, gençliğin birliği meselesinin tartışıldığı bu günlerde, sosyal antropoloji profesörü Nephhan Saran'ın üniversite gençliği ve «öğrenci hareketleri» ile ilgili kitabıyla karşılaştık¹. Gençliğin sınıflar ve tarihî gelişme içindeki vaziyetinin değerlendirilmesi gereken bu dönemde, kitapta öğrenci gençliğin meseleleri ve demokratik talepleriyle ilgili açıklamalar getirilebileceği ihtimali, eser üzerinde titizlikle durmamızı gerektirdi. Fakat, kitabı okuduktan sonra gördük ki, çalışma bilimsel objektiflikten uzak ve politik amaçlar güdüyor. Yani yazar hakim sınıfların görüşlerini dile getiriyor. Eser, bu yönüyle, burjuvazinin öğrenci gençliğin ilerici hareketini nasıl gördüğü ve göstermek istediği yönü ile, ilgi çekici. Burjuva ideolojisinin tutarsızlıklarını ve gençlik karşısındaki tavrını tesbit etmek amacıyla, N. Saranın kitabını tahlil ve tenkit ediyoruz :

Yazar, girişte araştırmayı yapış sebebini şöyle anlatıyor : «1968 yılı öğrenci hareketleri bizi 12 Mart 1971'e getirmiş ve ilk önceleri masum öğrenci istekleri olarak basına akseden olaylar yön değiştirerek politik bir raya oturtulmuştur». Bu 1968 sonrası gelişmeler üzerine çok çeşitli görüşlerin savunulması ve öğrenci hareketlerinin boyutlarının ne olduğunun bilinmeyişi, «üniversite gençliğini çeşitli yönleri ile tanımak» lüzumunu doğurmuş... «Öğrenci hareketlerini anlamak, özellikle bazı öğrencilerin 1969 yılın-

¹ Prof. Dr. Nephhan Saran, **Üniversite Gençliği, Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Yapısı ile Öğrenci Hareketlerinin Teorik ve Deneysel Seviyede Açıklanması**, İ.Ü. Edebiyat F. Yay., İstanbul - 1975.

bazı koşulların baskısına maruz kalarak bozulabilir. İşte gayelere atfedilen değer, vasitalara verilen değer aleyhine bir artma gösterirse kişiler her ne pahasına olursa olsun, toplum tarafından ister tasvip edilsin ister edilmesin, elde edilmek istenen kültürel hedeflere kendilerini ulaştıracak vasıtaları kullanacak ve toplumca tasvip görmeyen yollara sapacaklardır. Böylece kültürel gayeleri elde etmeğe çabalayanlar meşru yollardan sapma eğilimi içinde olacaklardır. Neticede toplumun kollektif nizamı bozulacak, normsuzluk yahut sosyoloji dilinde anomie olarak adlandırılan bir durum toplum bünyesinde gelişecektir».

Yazar, daha sonra, batı burjuvazisinin gözde «çoban köpekleri»nden faydalanarak «anominin niteliklerini» özetliyor. Onaltıncı asrın sonlarında ilk defa «din felsefesinde» kullanılan bu kavramı sosyolojinin temel kavramlarından biri haline getiren Durkheim olmuş. Sübjektif idealist bir kavram olan anomi etrafında, istikbalden korkan, hertürlü gelişmeyi şüpheyle ve telaşla karşılayan burjuvazinin sevimli ideologlarının yaptıkları zihni spekülasyonu bir kenara bırakıp, N. Saran'ın yukarıda geniş olarak özetlediğimiz düşüncelerinin eleştirisine geçelim :

1) Son yıllardaki öğrenci hareketlerini yaratan sebeplerin gelişmesi, 50 yıllık Cumhuriyet tarihini kucaklar. Uzun müddet baskı ve terör altında tutulan sosyalist hareketin 1961 anayasası ile —nisbi de olsa— demokratik özgürlüğe kavuşması, işçi sınıfı hareketine paralel olarak öğrenci hareketlerinin de ortaya çıkmasına yol açmıştır. 1960-1965 döneminde, hakim sınıfların çelişkisini dile getiren CHP, öğrenci kesimin politize olmasına etki eder: kısa zamanda aşılacak bir etkidir bu.

1968'de ve daha sonra, birtakım ideolog gözlemcilerce kendiliğinden ve karmakarışık bir hareket olarak yorumlanmasına yol açan, öğrenci hareketlerinin yeterince örgütlenme olmadan patlamasının sebepleri ise oldukça değişik: birinci olarak, 1968 Mayıs'ında Fransa'da başlayan, Marcuse'nin öğrenci kesimini başlıbaşına devrimci bir kesim olarak görünüşde teorik temelini bulan hareketlerin çeşitli ülkeleri olduğu kadar bizi de tesir altına almış olması; ikinci olarak da, sosyalizme gönül veren gençlerin çoğunun 1960 «ihtilâli»nin ve hakim sınıfların çelişkilerinin (genelleştirirsek kemalizmin) tesirinden kurtulamamış olması. Bu sebepler, bir kısım öğrenci ve aydın arasında bugün de görülen gøşist sapmanın temelini teşkil ediyor. 1968 sonrasında, ilerici öğrencilerin hareketlerinin parçalanması ve çeşitli sapmalar şeklinde kendini gösteren olumsuz gelişmelerin açıklanmasında unutulmaması gereken bir başka nokta daha var: Nisbî özgürlüklerden faydala-

nan eski ajan ve provaktörler —ki «eski tüfekler» diye de anılırlar—, gençlik içine sızmayı başarmışlar ve gençliğin demokratik hak ve özgürlükler uğruna yaptığı mücadeleyi saptırarak, öğrencileri işçi sınıfı hareketinden (işçi sınıfı ile bütünleşmekten) soyutlayarak goşist hareketlere itmişlerdir. Bugün rahatlıkla görebildiğimiz bu gerçekler gözönünde bulundurulmadıktan sonra, son yıllardaki öğrenci hareketlerinin «teorik seviyede açıklanması» imkânsızdır. Yazar, böyle bir imkânsız imkân haline getirmeye çalışıyor.

2) Birnevi sosyal dengesizlik ve rahatsızlık şeklinde açıklanabilen anomi kavramı ve strüktüralist bir yaklaşımla, hangi tarihî ve sosyal hadise açıklanabilir? Yazarın cesaretini neye yorumlamalı? Cahilliğine mi, yoksa söylediklerini rahatlıkla yutturabileceğini sanmasına mı?..

Kitap, bütün derbederliğini üçüncü bölümde de sürdürüyor. Yazarın anomi kavramı ile «öğrenci hareketlerine» eğilirken açıklamalarında ileri sürdüğü delilleri mi merak ettiniz? Buyrun: «Gerçekten de 12 Mart'tan sonra ilân edilen sıkıyönetim altında gelişen olaylar, sıkıyönetim mahkemelerinde görülen davalar ve bu davaların sonuçları öğrenci hareketlerinin davranış sapmaları olduğunu ve Merton'un dengesi bozulan toplum düzenindeki 'isyan' tipi davranışa uygun düştüğünü gösterir niteliktedir». Yazar devamla şunları söylüyor: «Gençlik hareketlerinin analizini yapmaya çalışanlar, bu 'bir şeyler yapmak arzusu'nun mevcut düzeni yıkıp yerine komünist düzeni yerleştirmegi hedef tuttuğuna da işaret etmişlerdir (...) boykotlar şeklinde ortaya çıkan davranış sapmalarının frekansının neden toplumumuzda arttığı... biz bu nedeni son 50 yılda süratle değişmekte olan toplumun sosyo-kültürel yapısında aramak gerektiği kanısındayız. Başka bir deyişle, süratli bir değişme vetiresinin süre geldiği toplumumuzda sosyo-kültürel yapı, özellikle bazı çevrelerde, fertler üzerine mevcut kurallara ve normlara uygun davranıştan ziyade, normlardan sapmaya zorlayan baskı yapmaktadır (...) Toplumumuzdaki son öğrenci olayları, sosyo-kültürel yapıda olagelen değişmelerin yarattığı anomik ortamın bir fonksiyonu.» Yazarın, sonra, bu «anomik ortamın» gelişmesine sebep olan faktörlerden politik gelişmelere değindiğini görüyoruz.

«Politik gelişmeler» dizisi büyük bir tarihî çarpıtmayla başlıyor. Özetliyelim: Birinci Dünya Harbi'nden sonra, Avrupa'da, «uzun süre iktidarı ellerinde tutan köklü sülâleler», «yeni çıkan ihtilâlcı elit gruplar» tarafından «hayattan silinmişler»; kısa bir süre sonra da bu ülkeler «zor kullanan ideolojileri» benimsemişler (Almanya, İtalya, İspanya örnek ülkeler, yazara göre). Bu hareket

paralel olarak da, Türkiye'de «Avrupadaki örnekleri gibi devrimci elit grubun başarısıyla» çıkan liberal cumhuriyet taraftarlarının hareketi görülüyormuş. Fakat, yazara göre, Türkiye'deki bu devrimci elit, «insan hak ve hürriyetlerine saygılı» olduklarından Avrupa'dakiler gibi bir dikta yönetimi gelmemiş. M. Kemal'in getirmek istediği «muasır medeniyet», «hiç kuşkusuz rasyonel ve pozitivist bir ruhun toplum bünyesine aktarılması ve bu ruhla toplum bünyesinin yeniden hamur edilmesi» imiş. «Ruh aktarma» ve «hamur etme» gibi son derece bilimsel terimlerle yapılan açıklamanın arkasından, yazarın evvelce söyledikleri hatırdan tutulunca, anlamakta güçlük çekilen yeni yorumları da geliyor: Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılacak iş, «geleneksel toplum yapısını modernleştirmek, evvelâ yeni elit grubu yetiştirip sonra büyük kitleye şekil vermek». Önderlerin sayesinde getirilen «reformların mücadelesiz, çatışmasız yerleşmeyeceği ve geleneksel sosyal yapının direnme göstereceği» muhakkak, yazara göre. «İşte bu çatışma ve direnme toplum yapısında özellikle bazı kesimlerde anomik bir ortamın gelişmesine zemin hazırlayan faktörlerden birisi olmuş».

Peki, dinî-feodal artıklar diyebileceğimiz anlayışla, modernleşme adıyla yutturulmaya çalışılan sözde liberal —gerçekte iktisadî'nin dışında kat'iyen liberalleşmemiş— anlayışın çatışmasından, nasıl oluyor da, «mevcut düzeni yıkıp yerine komünist düzeni yerleştirmeyi» amaçlamış eğilimler çıkıyor? Bu soruya, ne bizim bayan profesör, ne de Amerikalı hocaları bir cevap bulabilirler. Çünkü onların vazifesi, hatalara-sapmalara rağmen gurur verici olan gelişmeleri önlemek, kölesi oldukları emperyalist çarkın işleyişini durdurabilecek haklı çıkışları boğmaktır. Giderek açık sınıfsal tercihini yapan, şuurlanan gençliğin isyanını «anomi» kavramıyla «marazi» bir hareket olarak göstermek, bütünüyle insanlık dışı ve çökmeye yüz tutmuş modern kapitalizmin hastalıklarına yakalanmış olmak demektir. «Anomik ortam», kapitalizmin yarattığı, kapitalizmin sonunu yaklaştıran sosyal çelişkilerdir. Çelişkilerin günahını, uslu uslu oturmuyorlar, bizim peşimizden gelmiyorlar diyerek gençliğin omuzlarına yüklemek, gençliğe karşı yapılmış en insafsız hakarettir. Sayın N. Saran, bilimsel yavelerle yaptığı hakareti geri alacak mıdır, bilemeyiz. Bildiğimiz birşey var: çalışması, yalnızca hakim sınıflar tarafından okunacak ve alkışlanacaktır. Kitap, memleketimizin ilim, düşünce ve siyaset tarihinde otuz liralık kara bir leke olarak kalacaktır.

Çeviriler

iki dünya sistemi arasındaki yarışma (*)

Dergi (La Nouvelle Revue International, ç.) tarafından düzenlenen, «İki dünya sistemi arasındaki yarışmanın içinde bulunduğumuz aşaması» konulu teorik konferansa, 33 sosyalist, kapitalist ve gelişme yolundaki ülkenin kardeş partilerinin siyasetçileri ve bilginleri katıldı. Siyaset ve bilim adamları, yarışmanın çeşitli yanlarını, devrim süreci üzerindeki etkilerini incelediler.

Tartışmada görüşülen konular şu üç esas yönelime göre sınıflandırılabilirler :

- iki dünya sistemi arasındaki yarışmanın dünyanın gelişmesinde oynadığı rol, bir sınıf mücadelesi biçimi olan yarışma ile, toplam güçler oranı arasındaki karşılıklı diyalektik bağlantının çeşitli yanları;
- içinde bulunduğumuz koşullardaki yarışmayı ve yarışmanın geleceğini etkileyen başlıca faktörler;
- başlıca yarışma alanları ve yarışmanın cereyanındaki ve değerlendirilmesindeki başlıca kıstaslar.

Üç teorik merkez tarafından hazırlanan tezler üzerinde çok sayıda konuşmalar yapıldı. Bu üç teorik merkez şunlardı: iki sistem arasındaki ekonomik yarışmaya değgin karmaşık problem, yani yarışmayla işbirliğinin diyalektiği konusunda, SSCB Bilimler Akademisi Bilim Konseyi; yarışmanın içinde bulunduğumuz aşamasının irdelenmesinde kullanılan metodoloji konusunda, Macaristan Dış Siyaset Enstitüsü; sosyalist yaşam tarzıyla kapitalist yaşam tarzı arasındaki karşılaşmaya bilimsel bir yaklaşım konusunda, Alman Komünist Partisi'ne bağlı, Marksist teori ve öğretinin sorunları komisyonu. Konferanstaki çalışma belgelerindeki

* Bu yazı, La Nouvelle International dergisinin 1975/2. sayısından çevrilmiştir.

başlıca tezler, burada okuyucularımıza sunduğumuz konferans raporuna da yansılar.

Sınıf Mücadelesinin Cereyan Ettiği Ana Alan

İki sistem arasındaki dünya çapındaki mücadele, Rusya'daki muzaffer sosyalist devrimin ta ilk günlerinden başlamıştır. Bununla birlikte, sosyalizmle kapitalizm arasındaki yarışma, bugünkü düzeyine hemen ulaşmamıştır.

Macaristan dış politika enstitüsünün tezlerini hazırlayanlar, bu fikri geliştirerek, iki sistem arasındaki yarışmanın tarihinin dönemlere bölünmesini önerdiler.

Rusya'da Ekim devriminin zafere ulaşmasından, dünya sosyalist sisteminin oluşmasına kadar uzanan dönemin birinci aşama olarak alınabileceği kanısında olduklarını belirttiler. Bu dönemde Sovyetler Birliği tarafından temsil edilen sosyalizmin görevi, kapitalist kuşatma karşısında yeni sosyal düzeni korumak ve pekiştirmek, sosyalist üretim tarzının üstünlüklerini pratik ile göstermek, dünya devrimci sürecinin maddi temelini güçlendirmektir.

İkinci evre, dünya sosyalist sisteminin kendisini kabul ettirmesi ve pekişmesi evresidir; bu evrede yeryüzündeki güçler dengesi sosyalizmin lehine değişmiştir.

Üçüncü aşama, sosyalizmin, dünyanın gelişimini belirleyen güç olarak kendisini bütün gücüyle gösterdiği aşamadır.

Fakat, bu birbirini izleyen aşamalara bağımlı olmaksızın, ekonomik yarışma, her zaman dünya çapındaki sınıf mücadelesinin önemli bir biçimi olarak kalmıştır ve kalmaktadır. Değişen tek şey, iki sistem arasındaki mücadele biçimleri içersinde, ekonomik mücadelenin tuttuğu yerdir.

SBKP Merkez Komitesi üyesi ve akademisyen **A. Roumiantsev**, dünya ekonomisinin kapitalist ekonomi ve sosyalist ekonomi şeklinde ikiye bölünmesinin, işçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki tarihsel çelişkinin gelişmesini gösterdiğini belirtti. İşçi sınıfı, çağımızın can noktasında yer almaktadır. Dünyanın gelişmesindeki yönelimleri, içeriği ve başlıca tikellikleri belirleyen odur. İki sistem arasındaki yarışmanın mahiyetini ve perspektiflerini değerlendirme konusunda, bu olgu önsel bir önem kazanmaktadır. Çünkü, burada söz konusu olan, «eşitler arasındaki bir yarışma» değildir, söz konusu olan, içlerinden bir tanesi, yani kapitalizm, tarih tarafından mahkum edilmiş iki güç arasındaki bir yarışmadır.

Dünya sosyalist sisteminin kurulup güçlenmesinden sonra, iş-

çi sınıfının, yönetici rolünü, kendi mücadele biçim ve yöntemlerini burjuvaziye dayatma yeteneğini daha da parlak bir şekilde gösterdiği görülür. İçinde bulunduğumuz durumda dayatılan mücadele biçimi, barış içersinde yan yana yaşama koşullarında yarışmadır.

Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesine bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü mensuplarından, bilim doktoru **H. Swoboda**, barış içinde yanyana yaşama ve farklı sosyal düzenlere sahip devletler arasında yarışmanın, sadece dünyanın iki ayrı sisteme bölünmüş olduğunu göstermediğini söyledi. Barış içinde yanyana yaşama ve farklı sosyal düzenlere sahip ülkeler arasında yarışma, sosyalizmin dünyadaki güçlerinin hakimiyetinin, tam karşısında yer alan sosyal sistem üzerindeki güçlü etkisinin gittikçe artmasının bir sonucudur. Yumuşama sürecinde halen varılmış bulunan dönüm noktası ve barışçı ekonomik yarışmanın etkisinin gittikçe artması, iki sistem arasındaki tarihsel diyalogun gelişmesinde yeni bir evreye varıldığını göstermektedir.

Dolayısıyla, sosyalizm, burjuvaziyi, gücünü, etkisini ve çok büyük ölçülerde artan olanaklarını gerçekçi bir şekilde değerlendirmek zorunda bırakmıştır.

Dergide Macar Sosyalist İşçi Partisinin temsilciliğini yapan öğretim görevlisi **L. Nagy**, iki sistem arasındaki mücadelenin biçim ve alanları arasındaki ilişkilerin, genel olarak, sosyalizmle kapitalizm arasındaki dünya güçler dengesinin bir nevi türevi olduğunu söyledi. **Nagy**, dünya çapındaki sınıf mücadelesinin cereyan ettiği bir alan olarak ekonominin öneminin gittikçe artmasının ve uluslararası ilişkiler yeni bir düzene girdikçe bu alandaki yarışmanın dirimsel bir hal almasının ve sosyalizmle emperyalizm arasında askersel ve siyasal alandaki karşılaşmanın keskinliğinin azalmasının sebeplerinin, en iyi şekilde, başlangıçta bu öncülden kalarak açıklanabileceğini söyledi.

Macaristan'da çıkan «Dış politika» dergisinin başyazarı olan **D. Baranyi**, içinde bulunduğumuz dönemde ekonomik yarışmanın özellikle önemli rol oynamasının, iki sistem arasındaki diğer mücadele biçimlerinin (siyasal ve ideolojik) otomatik bir şekilde ikinci plana atıldıkları anlamına gelmediğini belirtti. Sosyalizmle kapitalizm arasındaki mücadele, dün olduğu gibi bugün de, bütün bu öğeleri içermektedir, ancak, aralarındaki oran değişikliğe uğramıştır. Öte yandan, mücadele biçimlerinin değişmesi, mücadelenin esas içeriğini hiçbir şekilde değiştirmemiştir.

Tartışmaya katılanlar, iki sistem arasındaki mücadelenin bir biçimi olan yarışma ile, dünya güçleri oranı arasındaki diyalektik

karşılıklı bağlantının diğer yanlarına da dikkati çektiler. Son tahlilde, bu oranın sosyalizmin lehine değişmesinin esası, sosyalist ekonominin kazandığı başarılarıdır, kapitalist ekonomiyle yarışmasında ulaştığı kazanımlardır. Ve dünya güçler dengesinde böylece meydana getirilen değişiklikler de, ekonomik yarışmanın öneminin daha da artmasına yol açmaktadırlar.

Küba Komünist Partisi temsilcisi **M. Dias**, bu yeni tarihsel gerçeğin, sosyalist ülkelerin sosyal düzenlerinin kendilerine getirdiği üstünlüklerden ve bu düzenin kendilerine bilimsel ve teknik devrimin kazanımlarını ulusal ekonomilerine uygulama olanağını vermesinden yararlanarak, daha elverişli koşullar içerisinde gelişmelerini sağladığını belirtti.

SSCB Bilimler Akademisi muhabir üyesi **A. Mileikovski**, Bulgaristan'daki «İvan Başev» dış politika enstitüsü yönetmeni profesör **L. Gueorgüiev**, SSCB'de ekonomik bilimler doktoru **V. Koudrov**, Romanya Komünist Partisi Merkez Komitesi bölüm başkanı profesör **M. Nedelea** ve Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi Marksizm-Leninizm Enstitüsü yönetmen yardımcısı **K. Roubal**, yaptıkları konuşmalarla, barış içinde yanyana yaşama politikasının ve kapitalizmle ekonomik yarışmaya etkin ve belirli bir yönelime sahip olarak girilmesinin, sosyalist ülkeler için, sosyalizmin ve komünizmin kurulmasının çıkarlarını en iyi şekilde karşılayan dünya çapındaki mücadele biçimi olduğunu belirttiler.

Ekonomik yarışma, sosyalizmin sınıfsal mahiyetine, uluslararası alanda barışı ve güvenliği güvence altına alan ana güç olarak oynadığı role tamamen uygun düşmektedir. Yarışmada halen elde edilmiş bulunan sonuçlar, sosyalizmin bütün dünyada mevzilerini sürekli sağlamlaştırdığını kanıtlamaktadır.

ABD Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Büro üyesi **J. Pittman**, Hindistan Komünist Partisi Ulusal Konseyi üyesi **S. Mitra** ve toplantıya katılan daha pek çok kişi, sosyalizmin kapitalizmle yaptığı ekonomik yarışmada elde ettiği başarıların, devrimci işçi sınıfının sermaye ülkelerinde verdiği mücadele için, ulusal kurtuluş hareketi için ne kadar muazzam bir önem taşıdığını belirttiler.

Bu düşüncüyü geliştiren Almanya Komünist Partisi Yönetimi Prezidyum üyesi **W. Gerns**, iki sistem arasındaki yarışmanın iyice yaygınlaşmasının, uluslararası ilişkileri barış içinde yanyana yaşamanın ilkelerine uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesinden ayrı tutulamayacağını; ve ekonomik ve siyasal süreçlerle birlikte yürüyen yarışmanın, işçi sınıfının ve öteki demokratik güçlerin

taarruz eylemleri için özellikle elverişli koşullar yarattığını belirtti. Barış ve yumuşama için yürütülen hareket gittikçe güçlenmekte ve böylece kitleleri gittikçe daha fazla etkileyen bir siyasal eğitim okulu halini almaktadır.

Sosyalizmin kazandığı başarılar, tekellerin boyunduruğuna karşı, ekonomik ve sosyal taleplerinin yerine getirilmesi için verdikleri mücadelede, emekçilere rahatça görülebilecek dayanak noktaları sağlamaktadır. Aynı şekilde, anti-komünizmi geri püskürtmek için, işçi sınıfının çoğunluğunun toplumun temel dönüşümlere uğratılması mücadelesine, sosyalizm mücadelesine katılmasındaki ana ideolojik engelin üstesinden gelmek için daha elverişli koşullar yaratılmaktadır.

Emperyalizmin yönetici çevrelerini, iki sistem arasındaki dünya çapındaki yarışmanın biçimlerini değiştirmenin zorunluluğunu kabul etmeye iten sebepler üzerinde de geniş tartışmalar yapıldı.

Bu konuda, **L. Gueorguiev**, Lenin'in, burjuvazinin kendi çıkarları için yürüttüğü mücadelede kullandığı iki yöntemle ilgili, metodolojik önemi olan şu tezini hatırlattı :

«Birinci yöntem şiddet yöntemidir; işçi hareketine hiçbir ödün vermeyi kabul etmeyen, bütün köhnemiş kurumlara sahip çıkan, reformları uzlaşmaz bir şekilde yadsıyan yöntemdir... İkinci yöntem ise «liberalizm» yöntemidir, reformlar, ödümler, vb.. doğrultusunda alınmış tedbirler yöntemidir!».

L. Gueorguiev'in belirttiğine göre, şimdiki tekelci burjuvazi her zamankinden daha fazla bu yönetime baş vurmaya zorundadır, yani ülke içinde işçi sınıfına, uluslararası alanda ise sosyalizme ödümler vermek zorundadır. Ama bu, şiddet yönteminin artık burjuvazinin işine gelmediği anlamına gelmez. Aslında, sermaye ülkeleri içerisinde gericiliğin güçlenmesi, uluslararası alanda ise emperyalizmin soğuk savaş politikasının yeniden ortaya çıkması tehlikesi ortadan kalkmış değildir.

Halihazırda, uluslararası ilişkilerde, yumuşamayı yıkılmaz hale getirmek için elverişli koşullar yaratılmış durumdadır. Sosyalizm, dünyanın gelişimindeki bu çizgiyi tutarlı bir şekilde savunabileceğini göstermiştir. Dolayısıyla, emperyalist çevrelerin en anlayışlı temsilcileri de, iki sistem arasındaki sonuç belirleyici muharebelerin günümüzde ekonomi, ideoloji, diplomasi alanlarında, yani genellikle «barışçıl» diye adlandırılan alanlarda cereyan etmekte olduğunu anlamışlardır.

Görüldüğü gibi, emperyalizmin kendisini yeni tarihsel ko-

sullara uyarladığına tanık olmaktayız. Dolayısıyla, bu uyarlamayı, kendi kanunları uyarınca gelişen bütün toplumlarda olduğu gibi, kapitalizmin de kendine özgü «genel değişimleri»nden ayırdetmek gerekir. Şimdiki kapitalizm «kapalı» bir sistemdir, yani kendi iç kanunlarına göre gelişen bir sistemdir, ama aynı zamanda kapitalizm «açık» bir sistemdir, yani dış güçlerin etkisinde kalan bir sistemdir, günümüzün koşullarında da sosyalizmin gittikçe artan ekonomik gücünün, ideolojik ve siyasal alanlardaki tesirinin altında kalan bir sistemdir.

Dünya sosyalizminin güçlenmesinin etkisiyle, sermaye, onun politikasında ve yönetici çevrelerinde meydana gelen değişiklikler, eğer söylemesi caizse, zoraki olmuşlardır. Bu değişiklikler, kapitalist düzenin kendisine özgü olan ve kendilerinden ortaya çıkan güçleri ve eğilimleri, meselâ emperyalizmin savaş ve saldırı eğilimini, belirli bir ölçüde sınırlamışlardır.

Yumuşama geliştikçe, farklı sosyal sistemlere sahip devletler arasındaki ekonomik ve bilimsel-teknik işbirliğinin önemli boyutlara ulaşması, iki sistem arasındaki yarışmanın içinde bulunduğu aşamasının özellikle belirgin bir niteliğidir. SSCB Bilimler Akademisi Bilim Konseyinin tezlerinde şunları okuyabiliriz :

«Yarışma ve işbirliği, iki sistem arasında halihazırda kurulmakta olan ilişkilerin, birbirini reddeden iki belirleyici niteliği değildir. Tam tersine, işbirliği ancak sosyalizmin kapitalizmle ekonomik yarışmasında kazandığı başarılar sayesinde, sosyalist ülkelerin uyguladığı barış içersinde yan yana yaşama politikasının kazanımları sayesinde mümkün olur. Karşıt sistemdeki devletlerle ekonomik alanda işbirliğinin daha geniş boyutlara ulaşması, kapitalizmle yarışmada daha ileride başarılar kazanmanın önemli şartlarından birisi haline gelmektedir. Bütün bunlar da, iki sistem arasındaki mücadelenin, dünya devrimci sürecinin diyalektik içeriğini zenginleştirmektedir.»

J. Pittman, burjuva propagandasının, özellikle ABD'de, siyasal alandaki yumuşamayı ekonomik alandaki işbirliğiyle tamamlamanın emperyalist devletler hükümetlerinin, tekeli sermayenin temsilcilerinin bir girişimi olduğuna herkesi inandıрмаğa çalıştığını belirtti. Gerçekte ise, farklı sosyal düzenlere sahip ülkeler arasındaki ekonomik, bilimsel ve teknik işbirliğini geliştirici tedbirler, sosyalizmin barış saldırısının dolaysız bir sonucudurlar. Geniş bir açıdan bakıldığında bunun, sosyalist devletlerle kapitalist devletler arasındaki ticaret bağlarını sağlamlaştırmak, iş temalarını genişletmekle ilgili leninist fikrin gerçekleştirilmesinden başka bir şey olmadığı görülür. Daha 1918 yılında, Lenin'in yol göstermesi

üzerine, Sovyet ülkesiyle ABD arasında bir ticaret anlaşması projesi hazırlanmıştı.

ABD'nin bu son zamanlardaki politikasına bakıldığında, Vietnam'daki saldırının bozguna uğramasıyla, ABD'nin komünizmi askersel alanda «baskı altında tutma», komünizme «set çekme» stratejisinin, sosyalist ülkelere ekonomik ambargo uygulama stratejisinin tam bir başarısızlıkla sonuçlandığı iyice ortaya çıktıktan sonra, Amerikalıların SSCB ile yapıcı bir diyalog kurmaya çalıştıkları görülmektedir. ABD yönetici çevreleri için, SSCB ve diğer sosyalist ülkelerle ekonomik işbirliği kurmaya yönelik tedbirler, uluslararası alandaki çizgilerini yeniden gözden geçirmek zorunda kalmalarından başka birşey değildir. Şüphesiz ki ABD yönetici çevrelerinin de kendi hesapları vardır ve ekonomik işbirliğinden bazı çıkarlar sağlamayı ummaktadırlar.

Mesela ABD yönetici çevreleri, sosyalist ülkelerle geniş iş bağları geliştirmekte sabırsızlanan rakipleri F.A.C ve Japonya'dan geri kalmak istememektedirler. Üstelik de, bazı burjuva ideolog ve politikacılarının, farklı sosyal sistemlere sahip ülkeler arasındaki ekonomik bağların sağlamlştırılmasının, emperyalistlere, sosyalist toplumu etkileme olanağını vereceği umudunda oldukları görülmektedir. Dolayısıyla, burjuva hükümetlerini ve tekellerini sosyalizmle ekonomik işbirliği yapmaya zorlayan sebepler pek çeşitlidir. Ve kendi aralarında çelişmektedir. Burada esas önemli olan, kaba kuvvet politikasının iflas etmesi ve halk kitlelerinden gittikçe artarak gelen baskıdır.

Şüphesiz ki ABD'de yumuşamanın pek çok düşmanı vardır, bunlar özellikle, Sovyet-Amerikan anlaşmalarını bozmak için ellerinden geleni yapan etkili kişilerdir. Bu adamlar Vaşingtonu soğuk savaş politikasına geri döndürmek istemektedirler. Bu adamlar, SSCB üzerine, özellikle siyasal ayırım yöntemleriyle, baskı uygulayarak ödünler koparılabilceğini öne süren saçma hayalleri tezgahlamaktadırlar.

Irak Komünist Partisi Merkez Komitesi yedek üyesi **A. Haba**, **J. Pittman**'a şu soruyu yöneltti: «Amerikalı komünistler, ABD emperyalizminin iç ve dış politikasına karşı uzlaşmaz bir mücadele yürütüyorlar. ABD yönetici çevreleri SSCB ile yapıcı bir diyalog kurmayı kabul ettikleri zaman, bu mücadele ve siyasal propaganda çalışmalarınız karmaşıklaşmıyor mu?»

Buna cevap olarak **J. Pittman**, söz konusu olanın karmaşıklık değil, yeni koşullarda komünistlerin görevlerinin ve ideolojik ve siyasal çalışmalarının içeriğinin zenginleşmesi olduğunu söyledi. Nitekim ABD Komünist Partisi, Sovyetler Birliğinin bir yandan

ABD ile leninist bir ekonomik işbirliği politikası uygularken, bir yandan da Amerikan emperyalizmine ödünsüz bir şekilde karşı çıkmakta olduğunu izah etmeyi kendisi için bir ödev bilmektedir. Bu işbirliğini, o meşhur iki sistemin bağdaşması (konverjans) iddiasının bir belirtisi gibi göstermeye çaişanlara karşı çıkıyoruz. Genel olarak, önemli olan, içinde bulunduğumuz durumda, işbirliğinin uluslararası sınıf mücadelesinin bir biçimi olduğunu unutmamaktır.

Aynı konuda **L. Nagy**, işbirliğiyle yarışma arasındaki diyalektik karşılıklı bağlantının mahiyetinin belirlenmesi gerektiğini belirtti. Yarışma ve işbirliği, aynı çelişkinin iki zıt kutbu değildirler, aynı olayın birbirinden farklı iki biçimidirler. Komünstler, yarışma ve işbirliğinin kapitalizme karşı mücadelenin iki barışçıl biçiminden başka birşey olmadığını açıkça söylerlerse, bu soruna ışık tutmuş olurlar. Nitekim Lenin'in şu sözleri farklı sosyal düzenlere sahip devletler arasındaki ekonomik işbirliği sorununun özyle ilgilidirler :

«bir ödün barış değildir, savaşın devam etmesidir, ama bizim için daha avantajlı olan başka bir biçimde devam etmesidir... ödümler savaşın ekonomik alanda sürmesi demektir; ama bu şekilde, üretim güçlerimizi mahvedeceğimize geliştiriyoruz... Biz dünya burjuvazisini sadece silah gücüyle yenmeği düşünmüyoruz... 2».

A. Roumiantsev de, aynı şekilde, yarışmayla işbirliğini birbirine zıd iki şeymiş gibi göstermenin yanlışlığını belirtti. Her iki durumda da, yarışmada da işbirliğinde de, burjuvazinin kendisini yeni dünya koşullarına, sosyalizmin lehine gelişim göstermiş bulunan yeni güçler oranına uyarlaması söz konusudur. Sosyalist ülkeler topluluğuna dahil ülkelerle ekonomik alanda işbirliği yapmak, burjuvazi için, hayatta kalabilme olanağı aradığı bir alan haline gelmektedir.

Burjuvazinin ideolojik konumları ve siyasal niyetleri ne olursa olsun, uzun vadede her zaman için, ondan daha güçlü ve onun eylemlerine yön veren bir güç vardır. Bu da ekonomidir, ekonomik çıkarlardır. Uluslararası işbölümünün getirdiği üstünlükler gibi çok önemli bir faktörü de buraya eklemek gerekir. Dolayısıyla, Lenin'in dediği gibi, bütün diğer koşulların dışında, ekonominin kendisinin dünya burjuvazisini sosyalist ülkelerle ekonomik işbirliği yapmaya zorladığını unutmamak gerekir.

Karşıt sosyal sistemlere sahip devletler arasında, karşılıklı çıkar esasına dayanmayan bir ekonomik, bilimsel ve teknik işbirliğinin istikrarlı bir şekilde gelişebileceği düşünülemez. Bu anlamda, şu sorun konferansta enine boyuna tartışıldı: bir yandan işbirliği-

nin bir mücadele biçimi olduğunu söylüyoruz, öte yandan da bu işbirliğinin bütün taraflara yararlı olduğunu belirtiyoruz; bu durumda, ortaya «sonucu sıfır olacağı önceden bilinen bir mücadeleye girme» gibi bir anlayış çıkmıyor mu?

Tartışmaya katılanlar, işbirliğinin gerçekte de, iki tarafa da çıkar sağladığını gösterdiler. Ama bu çıkarların düzey ve içeriğinin somut bir tahlili gerekir; ancak böyle bir tahlile dayanarak, işbirliğinin iki sistem arasındaki mücadeleyi ne şekilde etkilediği ya da etkileyebileceği konusunda bir sonuca varılabilir.

Pek çok kapitalist ülke komünist partisi temsilcisi, sosyalist ülkelerle ekonomik bağların sıkılaştırılmasının, emekçilerin kapitalist ekonominin sarsıntularından ve istikrarsızlığından ileri gelen dertlerini hafiflettiğini belirttiler. Sermaye ülkeleri emekçilerinin, ücretlerin yükseltilmesinde ve üretimin istikrarlı olmasında dımsel çıkarları vardır. Böyle bir şeye ise, sosyalist pazar ile yaygın bir şekilde yapılacak ticaret büyük ölçüde katkıda bulunabilir. Sosyalist ülkelerle yapılan işbirliği, çoğu zaman ortaya çokuluslu te-kellerle rekabete dayanamayan çok sayıda işletmenin ekonomik bakımından hayatta kalmasını sağlayan bir araç olarak çıkmaktadır. Yine bu işbirliği, çoğu zaman, ulusal ekonominin bağımsızlığını korumaya yarayan bir araç haline dönüşmektedir.

Kanada Komünist Partisi Merkez Komitesi Yürütme Komitesi üyesi **M. Doig**, Kanada'nın Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle yaptığı ekonomik, bilimsel ve teknik işbirliğinin, bu ülkenin ABD emperyalizminin zincirlerinden kurtulmasının önemli bir ön koşulu olarak kabul edilebileceğini söyledi. **Doig**, te-kellerin emekçilerin yaşam düzeyine saldırdıkları ve işsizliğin yeniden ortaya çıktığı koşullarda böyle bir işbirliğinin büyük istihdam olanakları sağladığını belirtti. Sosyalist ülkelerle ekonomik bağların daha geniş boyutlara ulaşması, işçi sınıfının demokratik güçler! ittifak kurarak ulusal ekonominin denetlenmesi ve bağımsızlık mücadelesini yönetmesi için elverişli koşullar yaratıyor. Bu sebepten ötürü, Partinin XXII. Kongresinde, bu işbirliğinin ileride daha da gelişmesinin işçi sınıfı ve Kanada demokratik güçleri için, önümüzdeki değişiklikleri hızlandıracak bir müsevvik olabileceği ve olması gerektiği belirtildi.

J. Pittman, sosyalist ülkelerle ve öncelikle de SSCB ile işbirliğinin, ABD ekonomisine konjonktürü ve istihdamı koruyabilecek ek olanaklar sağlayacağını, militarizmi frenlemeye yarayacağını, bunun da bazı gelir kaynaklarının öğretim, kamu sağlığı, vb., gibi çok ivedi sorunların çözümüne ayrılmasını mümkün kılacağını belirtti.

Sosyalist devletler içinse, sermaye ülkeleriyle işbirliğinin gelişmesi, herşeyden önce, uluslararası işbölümünün sağladığı üstünlükleri bir değere çevirme usulüdür. Ve dolayısıyla, sosyalist ülkeler ekonomisinin güçlülüğünü artırma usulüdür. **L. Gueorguiev, L. Nagy** ve diğer konuşmacılar, sosyalizmin ekonomisini yoğunlaştırmak için yeterli iç kaynaklara sahip olduğunu ama kapitalist ülkelerle işbirliğinin bu yoğunlaşma sürecini hızlandırıcı bir rol oynayabileceğini ve oynaması gerektiğini belirttiler. Aynı şekilde, kapitalist ülkelerle işbirliği, dünya bilim ve tekniğinin kazanımlarını sosyalist ülkelerin ulusal ekonomilerine en kısa sürede sokulmasına, sanayideki ileri örgütlenme biçim ve yöntemlerinin, en modern teknolojik usullerin toplum tarafından özümlemesiyle, nesnel bir şekilde sosyalizme özgü olan üstünlüklerin gerçekleştirilmesine de katkıda bulunmaktadır.

W. Gerns, bu politikanın sosyalizmin sürekli çizgisi olduğunu belirtti. Daha 1920'lerin başlarında, birinci dünya savaşının ve iç savaşın yarattığı düzensizliğin içersinde, Lenin, Rusya'nın ekonomik bakımdan yeniden doğuşunun ve üretim güçlerinin yeniden kurulmasının, kapitalist ülkelerle iş temaslarının geliştirilmesi sayesinde hızlandırılabilirliğini belirtmişti³. Lenin açıkça şöyle diyordu : «Dış ülkelerde olan en iyi şeyleri dört elle içeri çekmek⁴.»

Çeşitli konuşmacılar, kapitalist devletlerle işbirliğinin sadece sosyalist ülkelerin ulusal ekonomisine dolaysız bir şekilde üstünlükler sağladığı için değil, aynı zamanda, sosyalist ülkelerin dünya ekonomisine katkılarını, dünya ekonomisindeki özgül ağırlıklarını artırdığı ve dolayısıyla sosyalist ülkelerin sosyal süreçler üstündeki etkisini de çoğalttığı için önem taşıdığını belirttiler.

V. Koudrov ve **S. Mitra**, emperyalist devletlerin on yıllar boyunca dünya ticaretinde hakim duruma geçtikleri için, ulusal kuruluş hareketi kesimindeki ülkelerin ciddi ekonomik kayıplara uğradıklarını özellikle belirttiler. Dünya cirosunda sosyalist ülkelerin payı bugün de son derece düşüktür (% 9'dan biraz fazla). Bu oran, sosyalist ülkelerin genel ekonomideki, özellikle de mamul madde üretimindeki özgül ağırlıklarına katiyen uygun düşmemektedir.

Polonya Dış ticaret konjonktür ve fiyatlar Enstitüsü daire başkanı **A. Czepurko**, bu alanda açılan perspektifler ve bundan ortaya çıkan görevler konusunda daha ayrıntılı bir şekilde konuştu. Dış ticaret gibi çok klasik ve basit bir işbirliği biçiminin gelişmesi bile, sosyalizmin dünya meselelerindeki rolünü önemli bir ölçüde artırabilir. Ama bu işi başarabilmek için önemli sorunları çözümlenmek, özellikle de sosyalist ülkelerin ihraç ettikleri metallerin yapısını sanayide gösterdikleri gelişme düzeyine uygun kılmak gerekir.

Sosyalist ülkelerin kapitalist batıya ihraç ettikleri makine ve donatım malları yüzdesiyle, kapitalist ülkelerin sosyalist ülkelere yaptıkları makine ve donatım malları ihracatı yüzdesi arasında açık bir fark vardır. Bu göstergede kapitalist ülkeler 1960 yılında 6,2, 1970 yılında ise yaklaşık 4 misli üstündüler. Görüldüğü gibi, aradaki fark azalmış da olsa önemli bir düzeyde kalmaktadır. Şüphesiz ki bu durum, Doğu ile Batı arasındaki ticari mübadele alanını haksız bir şekilde daraltmaktadır. İki ayrı sisteme mensup devletler arasındaki değişimlerin dinamik bir şekilde artırılması olanaklarını gittikçe daha fazla belirleyen, alışlagelmiş konjonktürel işlemler değil, sağlam ve istikrarlı bağların oluşturulması olacaktır. Sosyalist ülkelerin Fransa, Avusturya, Finlandiya ve diğer ülkelerle yaptıkları anlaşmalar bunu doğrulamaktadır.

Farklı sosyal sistemlere sahip devletler arasındaki işbirliğinin sadece ekonomik kıstaslara dayanılarak değerlendirilemeyeceği, konferansta özellikle belirtildi. Bu değerlendirmede bütün yanlar önem taşırlar, özellikle de siyasal ve sosyal yanlar.

A. Roumiantsev, işbirliğinin, uluslararası yumuşamanın esas yapısının bir ögesini meydana getirdiğini belirtti. İşbirliğinin siyasal alandaki olumlu önemi de bundan ileri gelmektedir. İşbirliğinin, bu işbirliğine katılan ülkelerin sosyal yaşamı, sınıf ilişkileri üzerindeki etkisi ise sosyalist ülkelere kapitalist ülkelere çok değişmektedir. İşbirliğinin, sosyalist ülkelere sosyalizmin güçlenmesine katkıda bulunduğu yargısına varmak doğru olur, çünkü işbirliği, sosyalizmin ekonomik temellerinin güçlenmesini olumlu kılmaktadır. Öte yandan, uluslararası durumda meydana gelen değişikliklerin, ki işbirliğinin boyutlarının genişlemesi de buna dahildir, kapitalizmin iç çelişiklerini derinleştirdikleri söylenebilir.

Tartışmaya katılanlar şöyle bir genel sonuca vardılar: şimdiki ekonomik sonuçları zorunlu bir şekilde, iki tarafa da karşılıklı çıkar sağlama ilkesi tarafından da belirlenmiş olsa, karşıt sosyal sistemlere sahip devletler arasındaki işbirliği, uzun vadede sosyalizmin dünyadaki mevzilerinin güçlenmesini sağlamaktadır.

Bu sonuçtan kalkınan çeşitli konuşmacılar, farklı sosyal düzene sahip devletler arasındaki yarışma ve işbirliğinin sınıfsal içeriğini ve perspektiflerini yozlaştırmağa çalışan revizyonist anlayışları ve diğer marksizm-leninizm düşmanı anlayışları reddettiler.

W. Gerns, F.A.C.'ndeki maocuların, troçkistlerin ve keskin devrimci ama içi boş tumturaklı sözler söylemesini pek iyi bilen diğer goşistlerin sosyalist ülkelerle kapitalist ülkeler arasındaki eko-

nomik ilişkilerin gelişmesini «sınıf ihaneti» olarak, «devrimci mücadele»den vaz geçmek olarak nitelediklerini belirtti. Öte yandan, Strauss ve azgın gerici soğuk savaş körükleyicileri de, barış içinde yanyana yaşama politikasını, «Batı'nın Sovyetler Birliği'ne verdiği bir kapitülasyon» olarak niteliyorlar.

Goşist çığırkanlar, barış içinde yanyana yaşamayı, barışçıl yarışma ve işbirliğini revizyonistlik olarak nitelemekle, işçi sınıfının en ilkel çıkarlarından, işçi hareketinin esas görevlerinden ne kadar uzak düştüklerini emsali bulunmayacak derecede iyi bir şekilde gösteriyorlar. Silahlanma masraflarını en fazla ödeyen, savaşta ilk önce ölen, sağlıklarını yitiren, sefalete ve yoksulluklara en fazla katlanan her zaman işçiler olmuştur. Barış için mücadele her zaman işçi hareketinin görevi olmuştur. Gerçek sosyalizmin kuruluşunun ilk saatinden itibaren, barış mücadelesi, proletaryanın dış politikasının başta gelen ilkesi olmuştur ve günümüzde gerçek sosyalizm, iki sistem arasındaki dünya çapındaki mücadeleyi ekonomik yarışma gibi barışçıl bir alana geçirmeyi başarmıştır.

Öte yandan, aşırı sağcı unsurların da ekonomik işbirliğinin geniş boyutlara ulaşmasına karşı çıktıklarını, bunun sosyalist ülkelerin «bunalım»dan çıkmasına yardım ettiği savını öne sürdüklerini de hemen belirtelim. Ama burada hemen sormak gerekir: iki sistemden hangisinde «bunalım» lafı hiç ağızdan düşmemektedir? Gerçek bir ekonomik, mali ve enerji politikası bunalımı hangisinde vardır? Öğretim, kamu sağlığı ve ahlak bunalımı hangisinde vardır? Şüphesiz ki sosyalist ülkelerde değil, kapitalist ülkelerde, özellikle de Federal Alman Cumhuriyetinde.

Goşist «eleştiriciler», sosyalist devletlerle ekonomik işbirliğinin gelişmesinin sermaye ülkelerindeki devrimci mücadeleyi zayıflattığını, çünkü kapitalizmin kendisine özgü kusurların üstesinden gelmesini sağladığını ilan ediyorlar. Bu, içi boş bir lafazanlıktan başka birşey değildir ve kapitalizmin çelişkileri ve kanunları hakkında hiçbir şey bilmediklerini göstermektedir.

Biz marksist-leninistler, hiçbir zaman için, «Durum ne kadar kötü olursa o kadar iyidir, işçi sınıfı ne kadar kötü koşullar içerisinde yaşarsa devrim davası o kadar güçlenir» formülünün tarafı olmadık. Komünistler, kitlelerin, kapitalist düzende mümkün olan azami refah düzeyinden yararlanmasını isterler. Bu sebepten ötürü, F.A.C. komünistleri, bugün, Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin bunalımsız ekonomileriyle olan ilişkilerin gelişmesi yönünde davranıyorlar. Bu ilişkiler kapitalizmin işlerini düzeltmiyor, ama bazı kesimlerde proletaryanın istihdam ve yaşam düzeyinin yükseltilmesi mücadelesi için olumlu koşullar yaratabiliyor.

Honduras Komünist Partisi Merkez Komitesi sekreteri ve Politik Komisyon üyesi **R. Padilla**, merkezi Amerika koşullarında, marksist-leninistlerin, dünya politikasını, anti-komünist çevrelerin, en kendisini kaybetmiş emperyalist çevrelerin, baskı, siyasal anlayışsızlık ve soğuk savaş şampiyonlarının istediği gibi katı, donmuş bir şema olarak göstermeye çalışan goşist akımlara karşı ideolojik ve siyasal alanda verdikleri mücadeleyi büyük ölçüde yoğunlaştırmak zorunda kaldıklarını belirtti.

İki sisteme mensup devletler arasındaki işbirliğinin bir sınıf uzlaşması değil, bir mücadele biçimi anlamını taşıdığını göstermek, teorik ve siyasal açıdan son derece önemlidir.

Tartışmaya katılanlar, farklı sosyal sistemlere sahip devletler arasındaki işbirliğinin mahiyeti konusunda, ortaya bir dizi tutarsız ve düşmanlığını gizlemeyen yorumun çıkmasının da, iki sistem arasındaki mücadelenin barışçıl biçimlerinin gelişmesinin, işçi sınıfıyla burjuvazi, sosyalizmle kapitalizm arasındaki ideolojik mücadelenin keskinliğini azaltmadığını kendilerine bir kez daha gösterdiğini belirttiler.

Yarışmanın Perspektiflerini Belirleyen Faktörler

Konferansta, günümüzde sosyalist ve kapitalist ekonomilerin gelişmelerindeki ana eğilimleri belirleyen faktörlerin irdelenmesinin, iki sistem arasındaki yarışmanın perspektiflerini değerlendirmek açısından çok önem taşıdığı yargısına varıldı.

A. Roumiantsev, A. Mileikovski, L. Nagy, K. Roubal, L. Guerguiev, A. Czepurko ve M. Nedelea, yaptıkları konuşmalarda, bu son yıllarda sosyalist ülkelerde, ekonominin yönetimi yöntemlerini yetkinleştirmek, ekonominin gelişmesi için entansif yöntemleri getirmek, ürün birimi başına yapılan masrafarı azaltmak, bilimsel ve teknik devrimin başarılarını özümlemek, ekonomik demokrasiyi derinleştirmek için etkin tedbirler alındığını belirttiler.

Sosyalizmin ve komünizmin inşasını yöneten kardeş partiler, dikkatlerini ekonominin güçlüğünü yükseltmek konusundaki bütün sorunlar üzerinde yoğunlaştırıyorlar.

A. Roumiantsev : partimizin bu alandaki çalışmaya gösterdiği dikkat, **L. Brejnev**'in 1969 Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Konferansında yaptığı açıklamada açıkça belirlenmiştir :

«SSCB, gerek ekonomik güçlülük, gerekse bilimsel ve teknik düzey bakımından dünyanın en ileri ulusal ekonomisinin yaratılmasına doğru yönelmiştir.»

K. Roubal : Çekoslovakya Komünist Partisi, özellikle ulusal

ekonominin bilimsel ve teknik alandaki gelişmesini hissedilir bir derecede hızlandıracak tedbirlerin hazırlanmasıyla uğraşmıştır.

L. Gueorguiev : Bulgar Komünist Partisinin 1974 yılındaki ulusal Kongresi, emeğin üretkenliğinin artırılması sorununa ayrılmıştır. Bu, sosyalist toplumun inşasında kilit sorundur ve sosyalizmin, kapitalizmle olan yarışmasında tam utkuya ulaşmasını belirleyici faktörüdür.

Tartışmaya katılanlar, sosyalist toplumdaki sosyo-ekonomik sistemde üretimin istikrarlı bir şekilde artması, bunun yanısıra ulusal ekonominin bütünündeki sürecin niteliksel açıdan yetkinleştirilmesi ve iç gelir kaynaklarından daha etkili bir şekilde yararlanılmasının, sosyalist ekonominin içinde bulunduğu gelişme aşamasının esas belirleyici özelliği olduğu kanısını beslediklerini belirttiler.

Ekonomik bilimler doktoru **L. Gourjav** (Moğolistan), bu olgu üzerinde özellikle durdu. Bugün, gerek Moğolistan Halk Cumhuriyetinde, gerekse öteki sosyalist ülkelerde, ekonomik ve sınai yapıların en elverişli (optimal) duruma getirilmesi sorununun ortaya çıktığını kanıtladı. Ama bu sorun çözümlenmiştir, zira Moğolistan ekonomisi tarıma dayalıdır ve hayvancılık, toplam üretimin % 80'ini meydana getirir. Bu sebepten ötürü, tarımdaki üretkenliğin sürekli artırılması en önemli görevlerden birisidir.

Ekonomik Bilimler Akademisi Profesörü **A. Puiu** (Romanya), öncelikle ekonominin gelişmesinde her sosyalist devletin ne ölçüde bir sürekli ilerleme elde etmeyi başaracağını, kendi insan kaynaklarını ve maddi kaynaklarını özümlemeyi nasıl becereceğini, çağdaş bilim ve tekniğin kazanımlarına ne ölçüde hakim olacağını bilmek gerektiğini açıkladı. Sosyalizmin bütün yeryüzündeki saygınlığı bunların hepsine birden bağlıdır. Aynı zamanda, sosyalist ülkeler de dahil olmak üzere, farklı ülkelerin ulusal ekonomilerinin pek çok tikellikler içerdiğini de akıldan çıkartmamak gerekir. Bu sebepten ötürü, iki sistem arasındaki yarışmanın getirdiği sorunlar, yahut daha açık bir deyişle bu sorunların somut bir şekilde ortaya çıkış biçimleri, Romanya Sosyalist Cumhuriyeti gibi daha az gelişmiş ülkelerde, SSCB, Çekoslovakya ve D.A.C. gibi sanayi bakımından gelişmiş ülkelerdekinden farklıdır.

Çeşitli konuşmacılar, her sosyalist ülkenin ulusal ekonomisinin yapısının en elverişli duruma getirilmesinin ve ekonomik gelişmeyle ilgili niteliksel göstergelerinin daha iyi bir hal almasının, kaçınılmaz bir şekilde, aralarındaki karşılıklı işbirliğinin derinleştirilip yetkinleştirilmesine bağlı olduğunu açıkladılar. Bu, uluslararası sosyalist işbölümünün getirdiği üstünlüklerden yararlanılmasının

ekonominin güçlülüğü üzerinde oynadığı büyük olumlu etkiden ileri gelmektedir.

Tartışmaya katılanlar, SSCB Bilimler Akademisi Bilimsel Konseyi'nin şu tezlerinde dile getirilen fikirlere katıldıklarını açıkladılar :

«Uluslararası sosyalist işbölümünün, uluslararası kapitalist işbölümüne olan başlıca üstünlüklerden birisi, uluslararası sosyalist işbölümünün planlı bir şekilde uygulanmasıdır...

«Bu son yıllarda, EYK (Ekonomik Yardım Konseyi; COMECON, ç.) ülkeleri arasındaki işbirliği biçimleri hatırı-sayılr derecede yetkinleşmiş, ekonomik sorunların planlanması ve çözüme ulaştırılması daha iyi bir duruma getirilmiş, daha etkili bir işbirliği sağlanmıştır. Daha etkili bir ekonomik işbirliğinin sağlanması, EYK ülkelerine herhangi bir ulusal ekonomi programının elverişliliğinin değerlendirilmesinde uluslararası alanda geçerli kıstaslar kullanma olanağını vermekte, farklı ülkelerde en rasyonel ekonomik yapıların giderek oluşması için elverişli koşullar yaratmakta, belirli maddelerin kitlesel bir şekilde yapılmasının getirdiği ekonomik güçlülüğü sağlamak amacıyla, sanayide üretilecek malların listesinin belirlenmesini mümkün kılmaktadır. Bilimsel ve teknik alandaki araştırma ve incelemelerde de benzeri bir durum meydana gelmektedir.

«Bunların hepsi ise, gerek ayrı ayrı ülkelerde, gerekse sosyalist ülkeler topluluğunun tümünde, maddi kaynakların ve insan kaynaklarının daha rasyonel bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır.»

Tartışmaya katılanlar, uluslararası sosyalist işbölümünün ve sosyalizm çerçevesinde bütünleşme sürecinin getirdiği üstünlükler temeli üzerinde, ortaya farklı ülkelerin ekonomik düzeyini eşitleştiren bir kanun çıkmağa başladığını belirttiler.

L. Gourjav bu soru üzerinde ısrarla durdu ve Moğolistan'ın ekonomik alandaki ilerlemesinin hızlanmasını, çok büyük ölçüde, EYK ülkeleri arasındaki kardeşçe işbirliğine katılmasına, SSCB ve diğer sosyalist devletlerin yaptıkları büyük ekonomik yardıma ve sosyalist ekonomilerin bütünleşmesiyle ilgili karmaşık programın tutarlı bir şekilde gerçekleştirilmesine borçlu olduğunu belirtti. **Gourjav** aynı zamanda, eşitleşme sürecinin, ulusal ekonomilerin yapıları itibarıyla birbirlerine yakınlaşmaları anlamına gelmesinin bir zorunluluk olmadığını söyledi. Ekonomik göstergelerin eşitleşmesi, her ülkenin ulusal ekonomisinde, birbirlerinden değişik de olsalar, eşit derecede etkili yapıların yaratılmasını gerekli kılar.

A. Puiu, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nin, ekonomilerin gelişmelerinin eşitleştirilmesinde ne kadar büyük bir önemi olduğunu belirtti. **Yoldaş Çavuşesku**'nun da belirtmiş olduğu gibi, dedi, Par-

timiz, kendisini oluşturan ülkelerin ve dolayısıyla Romanya'nın da, en hızlı bir şekilde ilerlemesini sağlamayı amaçlayan, eşitlik esasına göre işbirliğini getiren örgütün, yani EYK'in oynadığı role özel bir değer vermiştir ve vermektedir.

Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi Uluslararası işler kesimi danışman üyesi **V. Boutachkov**, tartışmaya katılanlara, kapitalizmle yarışmayı gelecekte çok önemli ölçüde etkileyebilecek olan, sosyalist ekonomideki güncel eğilim ve olayların bir sentezini yapmalarını önerdi.

Konuşmacılar, ekonominin, sosyalizmle bilimsel ve teknik devrimin kazanımlarının ve sosyalist ekonomik bütünleşme sürecinin getirdiği üstünlüklerin ittifakı esası üzerinde ekonominin yoğunlaştırılması sürecinin taşıdığı dirimsel öneme dikkati çektiler. Aynı zamanda, sosyalist sistemin dışındaki faktörlerin de, yarışmanın gidişi, yarışma sırasında sosyalizmin kazandığı başarılar üzerinde etkili olduğunu belirttiler.

SBKP Merkez Komitesi kesim danışmanı olan **B. Ladyguine**, iki karşıt sistem arasındaki barışçıl yarışma sırasında kazanılan başarıların birbirleriyle karşılıklı bağımlı bir faktörler bütünü tarafından belirlenmesinin doğal olduğunu söyledi. Bunlar aslında, uluslararası alandaki güçler oranını belirleyen faktörlerdir. Sosyalizmin güçlenmesi, çeşitli sosyalist devletlerin iç gelir kaynaklarının harekete geçirilmesine ve sosyalist ülkeler topluluğu üyeleri arasındaki işbirliği ve uyumun düzeyine dolaysız bir şekilde bağlıdır. İçinde bulunduğumuz koşullarda, bu iki öge birbirinden pek ayrılamaz. Ama ortada sadece sosyalizmi güçlendiren faktörler yoktur, kapitalizmi zayıflatan faktörler de vardır.

Büyük Britanya Komünist Partisi Yürütme Komitesi Ekonomik Komisyonu üyesi **J. Purton**, konuşmasını sermaye dünyasında durumun değişmesine ayırdı. Dünya kapitalizminin genel bunalımının aniden ciddileşmesinin ekonomik yarışma ve işbirliği üzerindeki etkilerini hesaba katmanın zorunluluğunu belirtti ve savaştan sonra ortaya çıkan, kapitalist ekonomide göreceli istikrara sahip bir gelişmeyi geçici olarak teşvik eden özel koşulların niteliklerini açıkladı.

Sosyalist sistemin kazandığı başarılar, ulusal kurtuluş hareketinin gösterdiği atılım ve elde ettiği zaferler, kapitalist ülkelerdeki örgütlü işçi sınıfının gücünün artması; bütün bunlar tekelci devlet kapitalizmine bir nevi meydan okuma idiler. Tekelci devlet kapitalizmi buna, devletin ekonomik yaşama daha etkin bir şekilde müdahale etmesiyle, ekonominin gelişimini ayakta tutabilmek için ta-

lebi düzenlemeği amaçlayan keynesçi çözüm yollarını uygulayarak cevap verdi. Bu politika, özellikle, ekonomik devredeki çöküntü eğilimlerinin hiçe inmesine ve çeşitli ekonomik refah dönemlerinin ortaya çıkmasına yol açtı.

Şimdi ise durumda ani bir değişiklik görülmektedir. Kapitalizmin ayrılmaz birer parçası olan enflasyon ve eşitsiz gelişme, onun istikrarlı durumunu bozdular. Bunalımın derinleşmesi, kapitalizmin bütün çelişkilerinin de daha keskin bir hal almasına yol açacaktır. Çeşitli yönetici ülkeler ve yönetici ülke grupları arasındaki, kapitalizmin geliştiği devletlerle gelişme yolundaki devletler arasındaki, kapitalistlerle işçi sınıfı arasındaki çelişkileri keskinleştirecektir.

Danimarka Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi **H. Kloster**, sermaye dünyasındaki bunalımın derinleşmesiyle ilgili olaylardan söz etti ve kendi ülkesini örnek olarak alarak, kapitalist düzendeki ekonomik gelişmenin, toplumdaki çatışmaları ciddileştirdiğini ve ortaya çıkan bütün ekonomik güçlüklerle katlanmakta zorunda bulunan emekçilerin durumunu daha kötü bir hale getirdiğini kanıtladı.

A. Haba, konferansa katılanlara, bilimsel ve teknik devrimin kapitalist ekonominin üzerindeki etkileri konusunda şu soruyu yöneltti: kazanımları sermaye dünyası ekonomisinde özellikle de ABD'de geniş bir şekilde uygulamaya konan bilimsel ve teknik devrimin, kapitalizme, ekonomik gelişmesini hızlandıracak yeni bir atılım verdiği söylenebilir mi? Bilim, teknik ve teknolojinin yadsınmaz başarıları, emperyalizmin yarattığı kokuşmuşlukla, üretim güçlerinin gelişmesinin frenlenmesiyle, burjuva toplumunda nasıl olup da, genel olarak, biraraya gelebilmektedir?

Bu sorular üzerinde yapılan tartışma sonucunda, bilimsel ve teknik devrimin çağdaş kapitalizm üzerindeki etkisinin, ilk önce uzun vadeli bir perspektifte, ikinci olarak da, bilimsel ve teknik devrimin üretim güçlerinin gelişmesi üzerindeki dolaysız etkisi ve aynı zamanda toplumda doğurduğu sonuçlar hesaba katılarak değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıktı.

Profesör **D. Szantoo**, bilimsel ve teknik devrimin kazanımlarının bazı aşamalarda kullanılmasının —ki bu sabit sermayenin venilenmesine kaçınılmaz bir şekilde bağlıdır— kapitalist ekonominin büyümesini hızlandırmakla birlikte, kapitalizmin temel çelişkilerini hiçbir şekilde azaltmadığını, tam tersine, bu çelişkileri daha da keskinleştirdiğini, yeni derin bunalımların, gerilemelerin sanayideki olanakların bir kısmının dondurulmasına, kitlesel işsizliğe yol açtığını belirtti.

Açıkça konuşmak gerekirse, bunalımla ilgili çok ciddi olayla-

rın halihazırda yığılmış olmasının, belirli bir ölçüde, bilimsel ve teknik devrimin ekonomik ve sosyal alandaki bir sonucu olduğu, kapitalizmin bilimsel ve teknik devrimin başarılarını, istikrarlı bir ilerleme sağlayan birer alete dönüştürmekteki yetersizliğinin bir sonucu olduğu söylenebilir. Gerilemelerin ve kitlesel işsizliğin, sadece sanayideki gelir kaynaklarının gelişmesinin frenlenmesi anlamına gelmediği, aynı zamanda bu kaynakların doğrudan doğruya israfı ve sosyal afetlerin ortaya çıkması anlamına da geldiği açıktır. Bunalımla ilgili bu olaylar, miadını doldurmuş bir sosyal düzenin tarihsel eğilimini açıkça dile getirmektedirler.

Bütün bunların, iki sistem arasındaki yarışmanın perspektifleri açısından ne gibi bir önemi olabilir? Şüphesiz ki kapitalizmde meydana getirilen bilimsel ve teknik başarılar küçümsenemez, ama, başka bir yandan, bu başarıların yanısıra büyük sosyal felâketlerin yer almasının kaçınılmaz olduğu ve kapitalist ekonominin uzun süreli ve istikrarlı ilerlemelere sahip olamayacağı da pek rahatça öngörülebilir.

A. Mileikovski, günümüzde iki sistem arasındaki yarışmanın perspektifleri değerlendirilirken, dünya devrimci sürecinin gelişmesini ve kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesini belirleyen temel kanunların da hesaba katılması gerektiğini söyledi. Bu son zamanlarda meydana gelen olaylar, emperyalizmin gerek siyasal gerekse ekonomik alandaki mevzilerinin zayıfladığını ve burjuva toplumunun en ivedi sorunlarını çözümlenmekteki yetersizliğini inkar edilmez bir şekilde kanıtlamaktadır Sorunun objektif yanı da zaten budur.

Sübjektif faktörün rolünün gittikçe artmasını da hesaba katmak gerekir. Günümüzde, yumuşama koşullarında, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sınıf kavgalarının keskinleştiğini ve olağanüstü bir etkililik kazandıklarını görmekteyiz. İşçi sınıfı, tekelci devlet kapitalizmi sistemine güçlü darbeler indirmektedir. Proletaryanın sınıf mücadelesi biçimleri, işçilerin yanı sıra diğer ücretlilerin de eylem yöntemleri haline gelmektedir. Geniş küçük-burjuva ve orta katman kitleleri mücadeleye katılmaktadır. Pek çok kardeş Parti, koşulların komünistlerin ulusun çoğunluğunu kendi peşleri sıra sürüklemelerine elverdiğini belirtmektedirler.

Sosyalizmin iki sistem arasındaki yarışmada kazandığı başarılar, dünya devrimci sürecinin gelişmesi için olumlu koşullar yaratmaktadır. Öte yandan, proletaryanın sermaye ülkelerindeki sınıf eylemlerinde görülen atılım, anti - tekelci güçlerin uyumunun sıkılaştı-

rılmasında oynadığı yönetici rolün artması, ulusal kurtuluş devrimlerinin derinleşmeleri ve sosyal devrimlere dönüşmeleri, bütün bu olaylar kapitalizmle olan yarışmasında, sosyalizmin mevzilerinin sağlamlaşmasını sağlamaktadır. Bu fikir pek çok konuşmacı tarafından dile getirildi ve uluslararası işçi sınıfının mücadelesinin sivrilmesinin, iki sistem arasındaki yarışmanın gidisini ve perspektiflerini belirleyen başlıca faktörlerden birisi olarak kabul edilmesi gerektiği belirtildi.

J. Purton, tekelci kapitalizmin ana çelişkilerinin üstesinden, bu sistemin içersinde kalınarak gelinmesinin gerçekleştirilmesi olanaksız bir görev olduğunu söyledi. Bununla birlikte, işçi sınıfı demokratik denetim esası üzerine kurulu, ulus çapında planlanmış bir ekonomiye geçmek için, uluslararası ekonomik bağların yeniden düzenlenmesi için mücadele ederek pek çok şeyler kazanabilir. Böyle bir şeyin gerçekleştirilmesi, farklı sosyal sistemlere sahip devletler arasındaki ekonomik işbirliğinin içeriğini hatırı sayılır derecede zenginleştirir ve bu sistemler arasındaki yarışmanın sonuçlarının, bir yandan sosyalizm için, öte yandan da emekçilerin mücadelelerinde başarıya ulaştıkları ülkelerdeki emekçi kitleleri için daha yararlı olmasını sağlar. Gerici güçlerin, halkın barış, demokrasi ve sosyalizm mücadelesine yeni olanaklar veren eylemlerine hınçla karşı çıkacaklarını da hesaba katmak gerekir.

İran Halk Partisi (Tudeh) Merkez Komitesi Yürütme Bürosu yedek üyesi **H. Safari**, sosyalizmin kapitalizmle olan yarışmada başarıyla gelişmesinin, gelişme yolundaki ülkeler halklarını çok yakından ilgilendirdiğini söyledi. Yarışmada kazanılar başarılar, sosyalist ülkeler topluluğunun ekonomik potansiyelinin atılım göstermesine, gelişme yolundaki ülkelerle yaptığı işbirliğinin maddi temelini güçlenmesine katkıda bulunuyor. Emperyalizmin uluslararası alandaki etkisinin de aynı ölçüde zayıflamasını da beraberinde getiren bu başarılar, halkların ekonomik bağımsızlıkları için verdikleri mücadelede olumlu koşullar yaratmaktadır. Petrol üreticisi ülkelerin, güçlü petrol tekellerine karşı verdikleri kavgada kazandıkları zaferler bunun bir kanıtıdır.

Gelişme yolundaki yeni yeni ülkeler, bağımsız bir iç ve dış politika yolunu benimsemekte, emperyalizmin hakimiyetine son vermeye çalışmakta ve böylece, kapitalizmin iki sistem arasındaki yarışmadaki mevzilerini zedelemektedirler. Sosyalizmle kapitalizm arasındaki barışçıl yarışma koşullarında, genç devletlerin meşru haklarını ve ihtiyaçlarını güvence altına alan yeni bir uluslararası ekonomik ilişkiler sistemi kurulması olanak dahiline girmektedir.

Bolivya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi **L. Padilla**, iki

sistem arasındaki yarışmanın uluslararası durumu güçlü bir şekilde etkilediğini hatırlattı. Bu yarışmanın, Latin Amerika'daki siyasal yaşam üzerindeki sonuçları nelerdir? Yarışma, bu kitadaki devrimci hareketin gelişmesine katkıda bulunmakta mıdır?

Padilla, çeşitli latin Amerika ülkelerindeki ve kıtanın bütünündeki durumu irdeledikten sonra, dünya politikasındaki gerilimin azalmasının ve iki sosyal sistem arasındaki barışçıl mücadele biçimlerinin gelişmesinin, elverişli koşullar yarattığı, bu koşullarda emperyalizmin Latin Amerika'daki hakimiyetinin mutlak olmaktan çıktığı, halk ve işçi hareketinin, emperyalizmin boyunduruğundan tamamen kurtulmak ve sosyalizmin yolunu açmak olan en ivedi görevlerinin yerine getirilmeğe başlandığı sonucuna vardı.

Paraguay Komünist Partisi Komitesi Siyasal Komisyon üyesi **P. Vasques**, ülkesindeki siyasal durumla uluslararası alanda meydana gelen değişiklikler arasında dolaylı ama sıkı bağlar olduğunu belirtti. **P. Vasques**'e göre, iki sistem arasındaki barışçıl mücadele biçimlerinin öneminin artması, Stroessner'in yeni-faşist diktatörlüğü için son derece güç bir durum yaratmakta, bu diktatörlüğün zaten kısıtlı olan sosyal tabanın daha da sınırlandırmakta ve aynı zamanda diktatörlüğe karşı ulusal cephenin tabanını genişletmektedir. Öte yandan yarışma, diktatörlüğü uluslararası alanda daha da yalıtılmaktadır, çünkü yumuşamanın en ilkel ilkelerini bile kabul etmek istemeyen bir düzen, efendisini, yani ABD emperyalizmini de hoşnutsuz kılmaktadır.

S. Mitra, A. Haba, M. Dias, H. Safari, gelişme yolundaki ülkelerin ekonomik geri kalmışlığın üstesinden gelmek için verdikleri mücadelenin de, mantıksal bir şekilde, iki sistem arasındaki yarışma ile sıkı bağlar içinde bulunduğunu gösterdiler. Yeni doğan ulusal devletlerin, yeni mali kaynaklara ve teknik yardıma ivedilikle ihtiyaçları vardır. Bu maddi kaynaklar emperyalist ülkelerden de gelmektedirler, sosyalist ülkelerden de. Gelişme yolundaki ülkelerin sosyalist ülkelerle yaptıkları ekonomik ve teknik işbirliği, bu devletlerin gelişmiş kapitalist ülkelerden aldıkları yardıma oranla bir dizi üstünlüğe sahiptir. Burada söz konusu olan kredilerin tutarı değildir, genellikle Üçüncü Dünya ülkelerinin sosyalizmle kurdukları ekonomik ilişkilerinin ne gibi ilkelere, emperyalizmle kurdukları ekonomik ilişkilerin ise hangi türden ilkelere dayandığıdır.

M. Dias, emperyalizmin, öncelikle de ABD emperyalizminin, gelişme yolundaki ülkelerle ilişkilerini hegemonyacı esaslar üzerinde kurduğunu belirtti. ABD, diğer hakları kendisine bağımlı kılmanın, en güçlü kimse, onun «hakkı» olduğu görüşündedir. Nitekim ABD, Latin Amerika'da bu görüşe göre davranmaktadır. Latin Amerika'

da bugün devrimci süreç daha geniş boyutlara ulaşmakta, bu sürece katılan güçlerin birliği artmakta, öte yanda ise Kuzey Amerikan emperyalizmi, kıtadaki devrimci gelişmeleri frenlemek için umutsuzca girişimlerde bulunmaktadır.

S. Mitra, emperyalist devletlerin ve uluslararası para örgütlerinin verdikleri her türlü kredi ve borcun, özellikle, yabancı sermayenin etkisini kolaylaştırıcı bir alt-yapı yaratmaya ve tekelleri fevralatacak bir pazar meydana getirmeye yönelik olduklarını söyledi. Sosyalist ülkeler topluluğu devletlerinin gelişme yolundaki ülkeler konusundaki politikası ise, dünya kapitalizminin pratiğinin tam bir anti-tezidir. Bu politika, karşılıklı çıkar sağlama ilkesi üzerine kurulmuştur ve bağımsızlık mücadelesine katkıda bulunmaktadır.

Filipinler Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi **F. Malaya**, sosyalist devletlerin gelişme yolundaki ülkelere, emperyalizme karşı, eşitlik esasına dayanan uzun vadeli bir ittifak önerisinde bulduklarını belirtti.

Sosyalist devletler, bu amaçla diplomatik, ticari ve kültürel ilişkileri güçlendiriyorlar, tekellerin denetiminden kurtulmuş gelişme yolundaki ülkelerin bağımsız ekonomik gelişmesini hızlandırmak için yardımda bulunuyorlar. Yardımlarını, özellikle sosyalist yönelimli ülkelerde, kamu sektörünün gelişmesi üzerinde yoğunlaştırıyorlar, bu ülkelerde azami avantaj sağlanarak üretilebilecek metalleri imal edecek fabrikalar kuruyorlar. Bu işletmeler, alınan kredileri ürettikleri ürünler aracılığıyla ödüyorlar.

Emperyalist «vası»lerin yörüngesinde kalmayı yeğleyen, yada kalmak zorunda bulunan ülkelerle de, sosyalist ülkeler normal ticaret ilişkileri sürdürmeye çalışıyorlar. Bu amaçla, bu ülkelere ithalat kaynaklarını ve ihracat piyasalarını genişletmeleri için yardım ediyorlar, böylece bu ülkelerin emperyalizme olan bağımlılığını azaltıyorlar.

Ulusal kurtuluş hareketi alanında, anti-kapitalist eğilimlerin derinleştiğine, kitlelerin sadece emperyalizmin yağmalama politikasına değil, burjuva sosyal ilişkiler sistemine karşı protestolarının da yükseldiğine tanık olunuyor. Ulusal çıkarları gittikçe daha fazla temsil edici bir nitelik kazanan ulusal güçler, ilerideki gelişme yolunun seçimi için verilen mücadelede, ekonomiye ve sosyal yapıya, kapitalist olmayan, sosyalizme yönelik bir temel üzerinde, yeni bir düzen verilmesini istiyorlar.

S. Mitra, sosyalist ülkeler örneğinin ve bu ülkelerde edinilen tecrübenin de, etkisinin gittikçe arttığını ve gelişme yolundaki ül-

kelerin nüfusunun yeni katmanlarını aralıksız sosyalizmden yana geçtiğini belirtti. Kitlelerin sosyalizmi benimsemeleri konusunda kazanılacak başarılar, önemli bir ölçüde, bütün sosyalist ülkelerin yeni-sömürgecilige karşı, gelişme yolundaki ülkelerin çıkarları için verilen mücadeleye etkin bir şekilde katılmasına bağlıdır.

A. Haba, Üçüncü Dünya ülkelerinin gelişme yolunun belirlenmesi için verilen mücadelede, komünist ve ilerici devrimci partilerin önemli bir rol oynadıklarını belirtti. Ülkenin içersindeki ve dünya ölçüsündeki güçler oranı da bu konuda önemli bir rol oynamaktadır. Sosyalist devletlerin siyasal, ekonomik ve manevi alanındaki destekleri de çok büyük bir önem taşımaktadır.

Tartışmaya katılanlardan pek çoğu, gelişme yolundaki ülkelerde cereyan eden bu sosyal ve siyasal süreçlerin önemini genelleştirerek, Üçüncü Dünyanın da sosyalizmle kapitalizm arasındaki dünya çapındaki karşılamaya etkin bir şekilde katıldığını belirttiler. Ulusal kurtuluş hareketi, emperyalizme gittikçe daha hissedilir darbeler indirmekte ve onu zayıflatmaktadır. Ulusal devrimler derinleşip, sosyal içerikleri bakımından zenginleştikçe, sosyalist yönelimdeki güçler de büyüyüp sağlamlaşmaktadırlar.

Kıstasların seçilmesi

Günümüzde, iki sistem arasındaki yarışma, insanlığın sosyal yaşamında yer alan önemli bir olaydır. Bu yarışmayı, sınıf konumlarından kalkınarak titiz bir şekilde irdelemek gerekir. Bu, sadece sonuçlar ve en sonda yapılacak değerlendirmeler için değil, yarışmanın gidişi ve sonuçları konusunda bir yargıya varılırken esas alınacak kıstasların seçimi için de gereklidir. Tartışmaya katılanlar da, sosyalizmle kapitalizm arasındaki güçler oranındaki değişikliklerin incelenmesi sırasında ortaya çıkan metodolojik sorunların tartışılmasında bu ortak konumdan kalkındılar.

Tartışma sırasında konuşmacılar, ekonomik yarışmadaki en genel eğilimlerin değerlendirilmesinde bazı genel niceliksel göstergelerin kullanılmasının yararlı olduğu olgusu üzerinde ısrarla durdular. Mesela, sosyalist ekonomiyle kapitalist ekonominin karşılaştırmalı büyüme ritmleri ile ilgili veriler bu göstergelerdendir.

Konferans sırasında Birleşmiş Milletlerin istatistiklerinden yararlanıldı. Bu istatistikler, 1958 ila 1973 arasında, EYK üyesi Avrupa ülkelerindeki imalat sanayisinin üretim hacminin 3,8 misli artmasına karşılık, bu artış, gelişmiş kapitalist ülkelerde 2,5 mislinden ibarettir (aynı artış AET ülkelerinde 2,2 mislidir). Ağır sanayide ise, aynı göstergeler, sosyalist ülkeler için 4,9, kapitalist ülkeler için ise 2,8'dir. Tarım üretiminde de benzeri bir duruma

rastlanmaktadır. Mesela, kişi başına düşen besin ürünü göstergesi, 1963 100 olarak alındığında, EYK ülkelerinde, 1971'de 129'a yükselirken, batı Avrupa'da 114, Kuzey Amerika'da 111 ve dünyanın öteki bölgelerinde ise çok daha düşük olmuştur.

Konferansa katılanlar, burjuva ekonomisi literatüründe çok yaygın olan, sosyalist ülkelerde başlıca ekonomik artış hızlarının daha yüksek durumda bulunmasının, bu ülkelerdeki ekonomik gelişme düzeyinin başlangıçta nisbeten düşüklüğünden ileri geldiği şeklindeki yaygın görüşü eleştirdiler. Geri kalmış bir toprağa bağımlı ekonomi devralan ülkelerde olduğu kadar, kapitalizmden nisbeten gelişmiş bir sanayi temeli devralan ülkelerde de, sosyalist düzende sürekli yükselen gelişme hızlarının görülmesi olgusu, bu uydurmaları çürütmeğe tek başına yetmektedir.

W. Gerns, emperyalist ideolojinin, işine gelen durumlarda, başlangıçtaki düzey farklarını unuttuğunu belirtti. Mesela, F.A.C.'deki burjuva propagandası, sosyalist Alman devletinin ekonomik alanda kazandığı başarıları küçük göstermek istediğinden, eski Alman İmparatorluğundaki 128 yüksek fırından sadece 4'ünün şimdiki D.A.C. toprakları üzerinde bulunduğunu söylemeden geçmektedir.

Öte yandan, **K. Roubal**'in ve D.A.C.'li bilim doktoru **R. Kowalski**'nin ve başkalarının da belirttiği gibi, sadece niceliksel olan genel göstergeler, iki sistem arasındaki yarışmanın derinlemesine bir şekilde irdelenmesi zorunluluğuna gittikçe daha az bir şekilde karşılayabilmektedirler. Bu göstergelerin yetersizliğini ve bazı durumlarda da tutarsızlığını belirleyen iki ana sebep vardır.

Birincisi, çağdaş ekonomi, gittikçe daha fazla niteliksel ve «toplam» olmayan, ayrıntılı değerlendirmeleri gerektirmektedir. İkinci olarak da, ki bu son derece önemlidir, genel istatistiksel göstergeler ortalama olarak hesaplanmış büyüklüklerdir, bu sebepten ötürü de, bazı durumlarda, özellikle de uzlaşmaz sınıflara bölünmüş toplumlarda, olayların toplumsal mahiyetini gizlerler.

Sosyalist ekonominin ulaşmış bulunduğu yüksek düzey, «toplam» göstergelerin önemini göreceli olarak azaltmaktadır, ama, üretimin sosyal bakımdan güçlülüğünü ölçüye vurmaya yarayan ekonomik ve istatistiksel değerlendirmelerin kullanılmasına çok daha fazla dikkat göstermek gerekir. Bu değerlendirmeler arasında, emeğin verimliliğini belirten çeşitli katsayılara özellikle ayrı bir yer vermek gerekir⁵. Bu katsayılar, Lenin'in söylediği gibi, ekonominin, yeni sosyal düzenin tam zafere ulaşmasında sonuç belirleyici önemi olan bir niteliğini dile getirmektedirler.

R. Kowalski, iki sistemin titizce yapılmış karşılaştırmalı bir bilimsel irdelemesinde, çok sayıda bileşenin hesaba katılması gerektiğini belirtti. Burjuva iktisatçıları, kişi başına düşen geliri özellikle gösteriyorlar, bu göstergeden yararlanarak, bir «bolluk toplumu» olarak adlandırdıkları kapitalist düzeni göklere çıkartıyorlar. Kapitalizm koşullarında, «ortalama gelir», üretim araçları sahiplerinin gelirleriyle, emekçilerin gelirleri arasındaki uçurumu bilinçli bir şekilde kamufle etmeğe yaramaktadır.

Tartışma sırasında, Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi **V. Venetsanopoulos** ile **L. Gueorguiev**, farklı sosyal rejimlere sahip Balkan ülkelerinin gelişmesini kıyasladılar. Bu işi yaparken ağırlığı, özellikle niteliksel kıstaslara verdiler. Gerek Bulgaristan'da, gerekse Yunanistan'da ekonominin büyüme hızları yüksektir. Bulgaristan'daki kişi başına düşen gelir, Yunanistan'dakinden % 20 daha fazladır. Bazı geleneksel kollarda Yunanistan'ın önde olmasına rağmen, genellikle Bulgaristan'daki niceliksel göstergeler güney komşusununkinden daha yüksektirler.

Yarışmanın niteliksel, sosyal yanı ne durumdadır? Aşağıdaki sayılar bu soruyu yanıtlamaktadır: Yunanistan'da toplumun «kaymak tabakası» (nüfusun % 5'ini oluşturmaktadırlar), ulusal gelirin % 22'sine, yani nüfusun çalışan katmanlarından oluşan % 55'iyile aynı miktarda paraya el koyar. Bütün sermaye ülkelerinde olduğu gibi burada da zenginlikle sefalet yanyanadır. Halbuki Yunanistan, Balkanlar'da, kapitalist refahın modeli olarak gösterilmektedir. Sosyalist Bulgaristan'da böylesi tezatların bulunmadığını söylemek bile yersizdir.

R. Kowalski, buna rağmen, büyük önem taşımakla birlikte, ekonomik gelişmeyle ilgili ne niceliksel göstergelerin, ne de niteliksel göstergelerin tarihsel alanda, ekonomik yarışmanın yarattığı durumu bütünüyle ve hakkını vererek yansıtamadıklarını belirtti. Üretimin hacmini ve niteliğini, toplumun tinsel ve maddi ihtiyaçlarını gidermesi açısından değerlendirmek gerekir.

Marksist ekonomi politik yarışma pazarını, bir yanda üretim güçlerinin gelişme düzey ve hızlarından, öte yanda ise üretimin nitelik ve hedeflerinden oluşan diyalektik bir birlik olarak irdeler. Kapitalist düzeyde hakim olan, artı-değer kanundur. Sosyalist üretim sisteminde ise, emekçilerin bütün ihtiyaçlarını karşılamak için toplumun bütün alanlardaki üretim güçlerinin geliştirilmesi amaç olarak alınır. Kesin ve bu sosyal ve siyasal hedefi yanıtlayan ekonomik kıstas ve ölçülerin geliştirilmesi sayesinde, sosyalizmin mahiyeti ve getirdiği üstünlükler daha açık bir şekilde kanıtlanabilmektedir.

K. Roubal, hiçbir ihtiyat kaydı konmaksızın bu alanda «kesin» ölçüler olarak kullanabilecek kıstas ve göstergeler hazırlama olanağını şüpheyle karşıladığını belirtti. Birbiriyle uzlaşmaz iki sistem arasındaki yarışmayı değerlendirmede kullanılacak kıstaslar sorununu ele alırken, çoğu zaman, salt teknik mahiyette öğelerin karşılaştırılması bile söz konusu olsa, yapılanın, karşılaştırılmayacak iki şeyin karşılaştırılması olduğu kanısını beslediğini, zira, teknik öğelerin işletilmesinin sosyalist düzendeki sonuçlarıyla kapitalist düzendeki sonuçları arasında kökten bir farklılık bulunduğunu belirtti. Bu kıyaslama, ancak sınıf farklılıkları hesaba katıldığı zaman, her türlü niceliksel ölçü kendi sosyal karakteristikleriyle tamamlandığı zaman mantığa uygun olur. Ancak bu şekilde, bir sınıfsal içeriği olan karşılaştırma kıstas ve yöntemlerinin gerçekten bilimsel olduğu söylenebilir.

Bu görüş değiş-tokuşu şu sonuca varılmasını sağladı: iki sistem arasındaki yarışmanın cereyan ettiği ana alan ekonomi olmakla birlikte, gerçekte sınıf mücadelesi salt ekonomik faaliyetin sınırlarını bol bol geçmekte ve sosyal ilişkiler ve toplumun manevi yaşamı alanlarını da kapsamaktadır. Ekonomik yarışma, çerçevesini genişleterek, aynı zamanda ki yaşam tarzı arasındaki bir yarışma haline gelmektedir.

Bazı konuşmacılar, içinde bulunulan koşullarda, ekonomik yarışmanın sadece üretim kategorileri bakımından ele alınamayacağını belirttiler. Tüketim sorunları da gittikçe önem kazanmaktadır. Nitekim, sosyalist ekonomi, halkın refah düzeyinin hatırı sayılır derecede yükseltilmesiyle ilgili önemli sorunları çözebilecek bir dereceye ulaşmıştır. Bu son yıllarda, sosyalist ülkeler topluluğu üyesi ülkelerin kardeş partilerinin kongrelerinde benimsenen ve kitlelerin maddi yaşam düzeyinin yükseltilmesini öngören çizgi, bunu doğrulamaktadır.

Tartışmaya katılanlar, üretim, tüketim ve yaşam tarzı arasındaki karşılıklı bağımlılığın karmaşık ve diyalektik bir ayırdedici niteliği olduğunu ve son tahlilde geliştirilmeleri Partinin ve devletin başta gelen uğraşları olmakla birlikte, ne üretimin ne de tüketicinin kendi başlarına bir erek gibi görülemeyeceklerini belirtmek konusunda fikir birliğine vardılar. Çünkü komünist oluşumun başta gelen hedefi bireyin fiziksel ve zihinsel yeteneklerinin açılıp gelişmesini sağlamaktır, üretim ve tüketim, yaşam tarzına oranla ikinci planda kalan şeylerdir.

A.K.P.'ye bağlı, Marksist eğitim ve teori sorunları Komisyonu, tezlerinde «yaşam tarzı»nı, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, ahlaki, moral ve psikolojik yaşam ve çalışma koşullarının bütünü

olarak tanımladı. Yaşam tarzı, «yaşam düzeyi»nden, özellikle de yaşam düzeyinin herşeyi tüketim düzeyine indirgeyen, yani yaşamı tüketime indirgeyen burjuvaca yorumundan ayrı bir kavramdır.

Marksist-leninistler, emekçiler yüksek bir maddi yaşam düzeyi sağlamanın gerekliliğini hiçbir zaman yadsımamışlardır. Sosyalist ülkelerde bireysel ve sosyal tüketim, üretimin genişletilmesi esasına göre yıldıan yıla, yöntemli bir şekilde artmaktadır. Burada «yaşam tarzı», emekçilere rahat ve sosyal çalkantılardan uzak bir yaşam sağlamak için şart olan bütün faktörleri içermektedir. Üretim ve tüketim düzeyi belirli bir an için şu veya bu gelişmiş kapitalist ülkeden daha düşük de olsa durum böyledir.

«Yaşam tarzı» kavramı, maddi ihtiyaçların tatmininden başka, insanın bir birey ve bir sosyal varlık olarak fikirlerini dile getirmesi olanağını da içerir, yararlı ve tatmin edici bir iş sahibi olma hakkı ve olanağı anlamını da içerir, eğitim görme ve dinlenme, sağlığın korunması hakkı anlamını da içerir, toplumun eşit haklara sahip ve saygı gören bir üyesi olarak davranma ve geleceğinin belirlenmesine katılma olanağına sahip olma anlamını da içerir.

Bu konuda, **H. Swoboda**, insanların emeğinin ve bu emeğin toplumda oynadığı rolün, yaşam tarzının önemli bir niteliksel ayırdedici özelliği olduğunu belirtti. Sosyalist düzende emek, emekçilerin sosyal zenginlikteki payını belirleyen sonuç belirleyici bir kıstastır. Sosyalist toplumda, başkalarının emeğine el koyan hiçbir sınıf, hiçbir katman yoktur. Emekçilerin sosyal servetteki payı, zenginlik dereceleri tarafından değil, bireylerin yetenekleri ve çalışmada elde ettikleri sonuçlar tarafından belirlenir. Sosyalizm, geçmişten miras kalan kent yaşamı ile kır yaşamı, kafa emeği ile kol emeği, kadın ile erkek arasındaki farkların da giderek üstesinden gelinmesini sağlamaktadır.

Sosyalist yaşam insanlara bireysel refahlarının toplumun çıkarlarından ayrı tutulamayacağını öğretmektedir. Sosyalist düzende toplumdaki hava, hepsi bir bütün teşkil eden, kolektivizm ruhu ile, hümanizmle ve enternasyonalizmle doludur. Sosyalizm uluslar ve milliyetler arasındaki eşitsizliğe son vermiştir, ekonomik, siyasal ve kültürel düzeyler arasında yaklaşım sağlamıştır. Daha şimdiden, bunalım nedir, işsizlik nedir, enflasyon nedir ve de düşkünler için bakımevleri nedir yada «emek borsası» nedir bilmeyen koskoca kuşaklar ortaya çıkmıştır.

V. Boutachkov, demokrasinin, sosyalist yaşam tarzının başta gelen ayırdedici özelliklerinden birisi olduğunu belirtti. Sosyalizm emekçilere, başta çalışma, öğrenim görme, sosyal güvenlik, ücretsiz tıbbi yardım hakkı olmak üzere, gerçek haklar sağlamaktadır.

Bu haklar yasaların güvencesi altına alınmıştır. Sosyalizm koşullarında, demokrasi, insanın iyiliği için bütün alanlarda beslenen kaygıdır.

M. Nedelea, sosyalist demokrasinin gelişmesinde, üstünlükler kazanmasında, elde edilen başarıların yeni sosyal rejimin çekici gücünü artırdığını, kapitalist ülkeler emekçilerini demokratik hak ve özgürlükler için mücadelelerinde teşvik ettiğini belirtti.

K. Roubal, sosyalist yaşam tarzının geleceği hakkında şimdiden eksiksiz bir görüş sahibi olmak gerektiği, bunun bilimsel tahminlere dayanarak, gelecekte ulusal ekonomi alanlarında gerekli olacak herşeyin öngörülmesini sağlayacağı kanısında olduğunu belirtti. Örneğin, dinlenme zamanları, dinlenme zamanlarından insanın yaratıcı yeteneklerini geliştirme koşulu olarak rasyonel bir şekilde yararlanma, toplumun zihinsel potansiyelinin atılım göstermesi sorunları daha derinlemesine incelenmeyi gerektirmektedirler ve bu sorunlar somut ekonomik kavramlar haline getirilmelidirler.

Konferansa katılanlar (**W. Gerns, H. Swoboda, V. Koudrov** ve diğerleri), kapitalist düzende yerleştirilip geliştirilen yaşam tarzının, emekçileri sermayeye bağlayan zincirleri daha güçlendirmek amacıyla güttüğünü söylediler. Kapitalist yaşam tarzı, devresel bunalmalar, işsizlik, enflasyon içersinde, yani emekçide bunaltıcı bir sürekli güvensizlik, ekonomik ögeler karşısında güçsüzlük duygusu yaratan faktörlerle birlikte oluşmuştur. Ne işgücünü satma koşullarının düzeltilmesi, ne de kendisini özgür bir yurttaş, bir birey, devlet görevi taşıyan bir kimse gibi «hissetmesi» için yapılan demagogik çağrılar, emekçiyi, bu duygudan kurtaramazlar.

Gerçekten de, para, yabancılaşmaya, toplumun işlerinden uzak tutulan emek insanının duyduğu hayal kırıklığına deva olabilir mi? Sömürünün, ırkçılığın, siyasal ve ekonomik eşitsizliğin kırıdığı gururların bedeli ödenebilir mi? Ortak Pazar ülkelerinde, ulusal gelirin sadece % 1'i, yoksul nüfusun onda birine düşüyor, oysa nüfusun «doruk»taki % 10'u, ulusal gelirin % 30'una sahip çıkıyor. Üstelik de burada sözü edilenler, kapitalist dünyanın en zengin ülkelerindedirler. Aristoteles, sefaletin en açık bir şekilde, refah fonu üzerinde görüldüğünü söylerken tamamen haklıydı.

Bazen, burjuva toplumundaki hakim sınıfların temsilcileri de, kapitalist yaşam tarzının ayırmedici özelliklerinin korkunçluğunu ortaya koymaktadırlar. **H. Swoboda** buna örnek olarak, F.A.C.'deki Ludwigshafen kentindeki «Badische Werke» firmasının yöneticisi olan Bischoff adlı birinin sözlerini gösterdi :

«İşletmenin, insanın kendisine değil, onun yaptığı işe ihti-

yacı vardır. İnsanın kendisi işletme için hiçbir anlam taşımaz. Tam tersine, esas olan insanın yapabildiği eylemlerdir. Koskoca meslekler ortadan kaldırılmakta, şu yada bu mesleği olan adamlar yararsız hale gelmektedirler (onları başka bir yerde kullanmak olanaksız ise). Oysa, işletmede, bir bütünün parçasını meydana getirdiklerinden, yerlerine bir yedek parça koymak kolaydır. Yedek parçaların da, sürekli el altında bulundurulmaları, işaretlenmeleri, bölümlere ayrılmaları ve envanterlerinin çıkarılması gereklidir, yedek parçaların bir kayıt numarası taşınmaları gerekir. İnsanlara verilen bu numara çok önemlidir, çünkü insanlar yedek parça olarak kullanılabilirler. Ama, bir numarayla belirtilen bir insanın kendisi de bir numara haline gelir.»

Numara-insan, işte kapitalizmin acı gerçeklerinden birisi.

Sermaye ülkelerindeki emekçiler, sosyalist yaşam tarzı hakkında gerçeği öğrendikleri zaman, anti-tekelci mücadeleye daha geniş boyutlarda giriyorlar, gözlerinde sosyalizmin saygınlığı artıyor, sosyalizmin üstünlüklerini ve çekim gücünü hissediyorlar.

Federal Alman Cumhuriyeti'ndeki işçiler, memurlar, köylüler, aydınlar, kendi yaşamlarını, kaçınılmaz bir şekilde, D.A.C. yurttaşlarının yaşamlarıyla kıyaslıyorlar. Diğer emekçilerle ittifak kuran işçi sınıfının iktidarının sosyalist üretim ilişkilerinin, Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist ekonomik bütünleşmenin sağladığı yardımların, D.A.C.'nin, emekçileri bunalımlardan, enflasyondan, işsizlikten, güdük bir iş haftasından, spekülâtörlerin kiralari yükseltmesinden öğretimdeki sefaletten, suç işleme oranının artmasından, yani Batı Almanya'daki yaşamda belirgin olan herşeyden, korunmasını sağladığını görüyorlar.

Emekçilerin maddi ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması konusunda da, durum D.A.C.'deki sosyalist toplumun lehinedir. En güzel görülür üstünlükler arasında şunları sayabiliriz: on yıllık bir politeknik okulu, okul öncesi kurumlarda çok büyük miktarda yer bulunması, ki bunların fiyatı F.A.C.'nden dört defa daha ucuzdur, sendikaların yönetimindeki dinlenme evleri, çok az sayıda iş kazası ve meslek hastalığı meydana gelmesi, suçluluk oranının azalması.

TÜSTAV
★

Bu son yıllarda burjuva ideologlarının kapitalist toplumdaki sosyal ve manevi hava sorunlarına daha büyük bir dikkatle eğilmelerinin sebebi, kapitalizmin iki yaşam tarzı arasındaki yarışmada bozgun üstüne bozguna uğramasından başka birşey değildir.

W. Gerns, burjuva propagandasının kelime hazinesine yeni bir kavramın, «yaşamın niteliği» kavramının katıldığını belirtti.

«Yaşamın niteliği»nin teorisyenlerinin, iflas etmiş bulunan «tüketim toplumu» anlayışlarının yerini tutacak başka bir afyon aradıkları açıktır. Nitekim, «yaşamımızın maddi tüketimin ötesinde bir şekilde zenginleştirilmesi» üzerinde durmaktadırlar (Bu formül, Alman Sosyal-Demokrat Partisinin 1972 seçim programında yer almıştı.). Bu formülün, emekçilerin dirimsel çıkarlarının tatminine karşı kullanılacak bir bahane halini alabileceğini ve gerçekten de aldığını görmek güç değildir. Ücretlerin yükseltilmesiyle ilgili talepler, ikincil, hiç önem vermeğe değmez ve hatta yaşamın «niteliksel» yanı bakımından zararlı bir şey gibi gösterilmektedir.

Biz marksist-leninistler ise, işçilerin yaşamının daha iyi bir duruma getirilmesini, besinlerinin, giysilerinin, konutlarının, eğitiminin ve çocuklarının yetiştirilmesinin niteliğinin, çalışma ve dinlenme sürelerinden yararlanmalarının, eskiden olduğu gibi, herşeyden önce ücretlerin gerçek düzeyine bağımlı olduğunu kesinlikle açıklıyoruz. Bu sebepten ötürü de, işçi sınıfını, «yaşamın niteliği»ni ücretlerin karşısına çıkarma girişimlerine karşı kararlı bir şekilde mücadele etmeğe çağırıyoruz. Aslında bu yapay bir karşıtlıktır. Büyük sermaye, bu karşıtlığı, emekçilerin haklı taleplerine karşı mücadelede bir silah olarak kullanılmaktadır.

Marksist-leninistler, «yaşamın niteliği» anlayışını iki farklı açıdan ele almaktadırlar. Bir yandan bu anlayışın içinde neleri gizlediğini, kapitalizmin savunucularının böylesi anlayışlara ne umutlar bağladıklarını işçilere gösteriyoruz. Öte yandan da, gerçekten emekçi halkın yaşamının daha iyi bir hale gelmesi doğrultusunda davranan her türlü hareketi destekliyoruz. Bu hareketlere bir bilinç öğesi götürmemiz, yani kapitalist sistemin yetersizliklerinin ve nesnel olanaklarının sebeplerini izah etmemiz, sorunların emekçilerin çıkarına köklü bir şekilde çözümlenmesinin ancak sermayenin iktidarına karşı, anti-tekelei bir demokrasi için, sosyalizm için verilecek bir mücadeleyle mümkün olduğunu göstermemiz gerekiyor.

H. Swobada, gerçek sosyalizmin de kanıtlaadığı gibi, yaşamın gerçekten yeni bir niteliğe kavuşması, ancak iktidarla ilgili siyasal ilişkilerin ve mülkiyet ilişkilerinin devrimci dönüşümlere uğratılmasıyla mümkündür, dedi.

Konferansa katılanlar, yaşam tarzlarının çatışmasının, yaşam tarzlarını belirleyen ayırddedici özelliklerin değerlendirilmesinin ve açıklanmasının, iki sistem arasındaki yarışmanın gelişiminin irdelenmesinde gittikçe daha fazla önem kazanan kıstaslar olduğu, bu yarışmanın sonuçlarının ve perspektiflerinin sınıfsal yanının daha iyi anlaşılmasına yardım ettiği konusunda fikir birliğine vardılar.

Mücadelenin, yarışmanın ve işbirliğinin diyalektiği

SBKP Merkez Komitesi yedek üyesi, derginin baş redaktörü **K. Zorodov**, toplantıda belirtilen görüşleri hesaba katarak, tartışmayı şu şekilde kapadı :

Bu tartışmalardan çıkartılabilecek önemli sonuçlardan ilki, bu tartışmalarda, dünyanın gelişmesi sırasında iki sistem arasındaki yarışmanın tarihteki yeri ve rolü konusunda Lenin'in gösterdiği ve kardeş partilerin, uluslararası komünist hareketinin belge ve programlarında yer alan, ayırmedici özelliklerin doğruluğunun gösterilmiş olmasıdır.

Bu açıdan bakarak, dikkatinizi bir dizi husus üzerine çekeceğim:

İlk olarak iki sistem arasındaki yarışma, içinde bulunduğumuz zamanın bir kanunudur. İnsanların arzu ve isteklerinden bağımsız olarak gelişir ve uluslararası sınıf mücadelesinin, farklı sosyal düzenlere sahip devletlerin barış içersinde yanyana yaşamaları koşullarındaki somut bir biçimini temsil eder. Barış koşullarında sosyalizm üstünlüklerini en açık bir şekilde ortaya koymak olanağına sahiptir, zira barış faktörü yeni toplumun inşasını hızlandırır, sermaye ülkelerindeki emekçilerin devrimci mücadeleleri ve dünya çapındaki süreç, yani kapitalizmden sosyalizme geçiş süreci için elverişli koşullar yaratır.

Evrensel önemi olan maddi bir güç haline gelen sosyalizm, dünyayı dönüşüme uğratar. Bu işi devrim «ihraç ederek» değil, ekonomi ve kültürün, bilim ve tekniğin, sosyalist demokrasinin gelişmesinde, özgür bir uluslar topluluğu yaratılmasında kazandığı başarılarından destek alarak, büyük çekici güce sahip bir örnek olmasından yararlanarak yapar.

İki sosyal sistem arasındaki mücadele ve yarışma, insanlık tarihinin akışını güçlü bir şekilde hızlandırmaktadır. Lenin'in öngörmüş olduğu gibi, dünyanın durumu gittikçe daha fazla bir ölçüde «biri komünist öteki kapitalist iki oluşum, iki ekonomi⁶» arasındaki mücadele ve yarışma tarafından belirlenmektedir.

İki sistem arasındaki mücadelenin genel koşullar bütünü içerisinde, yarışmayla işbirliği arasındaki karşılıklı bağlantı konusunu ele alan **K. Zorodov**, bu teorik sorunun yeni bir şey olmadığını belirtti.

Bu soruna Lenin tarafından açıklık getirilmişti. Lenin'in, eğer aya gitmeğe niyetimiz yoksa, yeryüzünde kapitalizmle yanyana yaşamak zorunda olduğumuzu, kapitalist ülkelerle işbirliği yapmak zorunda olduğumuzu söylediğini hatırlayalım. Evet, durum gerçekten de böyledir. Ama ben, çağımızdaki bütün marksist-leninistler

gibi Lenin'in de, yarışma ve işbirliği sözleriyle bir sınıf işbirliğini, kapitalist ve sosyalist sistemler arasında bir işbirliğini kastetmedi kanısındayım.

Burada söz konusu olan, kapitalist ve sosyalist ülkeler arasındaki, halklar arasındaki uluslar arasındaki bir işbirliğidir.

Burda, dünya çapındaki sınıf çatışmasının diyalektiğinin önemli bir yanı yatmaktadır. Bu, ülkeler arasındaki bir işbirliği de olabilir, ülke grupları arasındaki bir işbirliği de. Ama bu, sistemler arasındaki bir yarışmadır. İşin esası da budur.

İkinci olarak, yarışmayla işbirliğinin birarada bulunmasından söz ederken, bu diyalektik birliğin içersindeki yanlardan sadece üzerinde, mesela işbirliği üzerinde ısrarla durmak ve kapitalizm'e en kısa zamanda galebe çalmak için verilen mücadelenin önemini küçük göstermek hatalı olur. Bu, marksist-leninist zihniyete, komünistlerin hedeflerine aykırı düşer, işçi sınıfının ve partisinin devrimci girişim gücünü kısıtlar. Biz, iki sistem arasındaki yarışma ve işbirliğinin diyalektiği sorununu böyle anlıyoruz.

Daha sonra K. Zarodov, toplantıya katılanların, iki sistem arasındaki yarışma ve işbirliğinin bütün alanlarda sosyalizmin avantajlarını ve üstünlüklerini gösterdiği kanısında birleştiklerini söyledi.

Kendileri büyük bir güç meydana getirmekle beraber, bu üstünlükler ve avantajlar, pek iyi bildiğimiz gibi, sorunu kendiliğinden çözümleyemezler. Üstelik, kapitalizm de, yarışma ve işbirliğinden kendisine avantajlar çıkartmaya çalışmaktadır. Yarışma ve işbirliğinin varacağı nokta, büyük ölçüde, sübjektif bir faktör tarafından, komünistlerin, işçi sınıfının, emekçilerin, güçlerin sosyalizm lehine tedrici bir gelişim göstermesi sürecini yıkılmaz kılmak için, istisnasız bütün alanlarda kapitalizm üzerinde ikna edici bir üstünlüğü bütün olanaklarla elde etmek ve hızlandırmak için içinde bulunan koşullardan yararlanmasını bilme yeteneği tarafından belirlenir.

Tarihin inisiyatifinin sosyalizmin elinde bulunduğu, bilimsel ve teknik devrimin sosyalizmden yana «çalıştığı», sermaye dünyasındaki çelişkilerin derinleştiği koşullarda durumdan en iyi nasıl yararlanılır? İki sistem arasındaki yarışma ile sosyalizmin utkuya ulaşması olanağını gerçeğe dönüştürmek için bütün bunlardan nasıl yararlanmak gerekir. Bu, karmaşık bir sorundur. Yapılan konuşmalarda bu sorunun pek çok yanları gösterildi. Ben de iki yanı üzerinde durmak istiyorum.

İlk olarak, yarışmadan (dikkatinizi çekerim, işbirliğinden de-

ğil) bahsettiğimiz zaman, buna katılan iki sistem olduğunu söylüyoruz. Bu sebepten ötürü, tek tek ülkeler arasında yarışma sorunu, gerçekten varolmakla birlikte, bütün sorunları, özellikle gelecek söz konusu olduğu zaman, ortadan kaldırmaktadır. İki sistem yarışma halindedirler. Sosyalist ülkeler topluluğunun ekonomik, siyasal ve askersel alanlarda güçlü olması kaygısı ve uluslararası görevlerin, —bazan ulusal görevlere geçici olarak ters düşen bir şekilde, taktik sebeplerden ötürü, ama hak eşitliğine, egemenliğe ve iç işlerine karışmama ilkesine saygı göstererek— ön planda tutulması sosyalist ülkelerdeki her kardeş partinin yaşamının bir kanunu olmasıdır.

İkinci olarak, dünya devrimci sürecindeki başlıca akımlar arasındaki uyuşum gelmektedir. İşin bu yanı, sosyalizmi, kapitalizmle olan yarışmasında utkuya yakınlaştıran faktörlere bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında, en başta gelen rolü, sosyalist ülkelerin, komünist ve işçi hareketinin bütün müfrezeleriyle, ulusal kurtuluş, sosyal ilerleme, demokrasi ve barış için mücadele eden bütün güçlerle, yani kısacası kapitalizmi eritme faaliyetinde bulunan ve zayıflatan bütün güçlerle olan uluslararası dayanışmasının güçlendirilmesi oynamaktadır.

Şüphesiz ki yarışma kendisini herşeyden önce sosyalizmle gelişmiş kapitalizm arasında göstermektedir, ama ben, uluslararası işçi sınıfının ve ulusal kurtuluş hareketinin bu süreçte oynadıkları rolün hiçbir şekilde küçümsenmemesi gerektiği kanısındayım.

İki sistem arasındaki yarışmanın bilimsel kıstasları konusundaki tartışmayı hatırlatan **K. Zardov**, sorunu şöyle koydu: iki sistem arasındaki yarışmanın gidişini, sosyalizmin kazanımlarını, yaşamın bütün alanlarında kapitalizme olan üstünlüğünü, yoğunlaştırılmış bir şekilde veren tek, global bir kıstas bulmak mümkün müdür?

Evet. Bu kıstası marksist-leninist doktrinde bulmak mümkündür, bu kıstas, son tahlilde, «insan kişiliğinin gelişme derecesi»dir.

Bu kıstas, toplum yaşamındaki maddi, teknik, sosyal, ekonomik, siyasal ve diğer koşulların, insanın yaratıcı yetenek ve olanaklarının özgür ve çok yönlü bir şekilde geliştirilmesi hedefine ne ölçüde hizmet ettikleri konusunda bir yargıya varılmasını sağlamaktadır. Marksizm-leninizm, üretim güçlerinin ve sosyal güçlerin, üretim ilişkilerinin zenginliklerinin, ifadesini, insanın gelişmesinin zenginliğinden başka bir yerde bulmadığını öğretir.

Kapitalizmle sosyalizm arasındaki köklü mahiyet farklarını yansıtan kıstaslar, iki sistem arasındaki yarışmanın irdelenmesinde

de önemlerini korurlar. Bunun dışında, yeryüzündeki ekonomik ve teknik gelişmedeki ilerlemenin ulaştığı düzeylere bağlı olarak, zamanla değişen kıstaslar da vardır.

Bilimsel ve teknik devrimin sürdüğü ve ekonomik süreçlerin sürekli yoğunlaştırıldığı bir zamanda, bilimsel araştırma çalışmalarının ve proje incelemelerinin yaygınlık derecesini belirten göstergelerin öneminin gittikçe arttığı, bilim ve teknikteki kazanımları başarılı bir şekilde üretimin içine sokma yeteneğinin ne kadar önem kazandığı, eğitim düzeyinin ve kadroların mesleklere göre sınıflandırılmasının ne kadar önem kazandığı görülmektedir.

Yarışmanın içinde bulunduğumuz aşamasından bahsederken, yarışmanın perspektifleri ve gelecekte muhtemelen çok önem kazanan kıstaslar üzerinde de ciddi bir şekilde düşünüyoruz.

Konferansta iki yaşam tarzından çok söz edildi. Bu konuda, sosyalist ülkelerin maddi yaşam düzeyinin yüksek derecede gelişmiş kapitalizmin maddi yaşam standartlarına erişip aşacağı günlerin uzak olmadığı gerçeği üzerinde dikkati çekmek gerekir. Sosyalist ülkeler topluluğu üyesi ülkeler, bu doğrultuda gelişmektedirler ve biz bundan memnurluk duyuyoruz, zira gerek insanın maddi ihtiyaçları konusunda nihilist bir tavır, gerekse bazı sözde devrimcilerin erdem payesine yükselttikleri fanatik bir çilecilik, marksist-leninistlere yabancısıdır. Bununla birlikte, halkın refah düzeyindeki atılımla birlikte, ortaya sosyalist yaşam tarzının oluşumuyia ilgili sorun da çıkmakta olduğunu, sosyalist yaşam tarzında tüketimin kendisinin bir erek haline gelmediğini, ilke olarak yapılan bir tüketim haline de gelmediğini belirtmek gerekir.

Yani, iki sistem arasındaki yarışmada sorun, «ne kadar» tüketildiği değil, tüketimin, tabiri caizse, «manevi bakımdan kalitesinin» ne olduğu olacaktır.

Dinlenme zamanlarının, bireyin ahenkli bir şekilde gelişip serpilmesi için kullanılması sorununun bütün ciddiyetiyle ortaya çıkacağı tarihsel çağa yaklaşmış olduğumuzu söyleyen yoldaşların sözlerine katılmamazlık edemeyiz.

Bununla birlikte, maddi zenginlikler ve dinlenme zamanları, dolaysız bir şekilde emeğin üretkenlik düzeyine bağlıdır. Böyle bir düzeyin temelleri bugünden atılmalıdır. Bu da, sosyalist ülkelerde üretimin büyük ölçüde otomatikleştirilmesi ve giderek siber-netikleşmesi, yeni enerji kaynaklarının özümlemesi, kimyadan yararlanılması, makro teknolojiden mikro teknolojiye geçilmesi, bilimin evrensel çapta ve başta gelen bir üretim gücüne dönüştürülmesi için alınan tedbirlerin önemini ortaya koymaktadır.

Yoldaş Brejnev, şöyle diyor :

«İki sistem arasındaki tarihsel yarışmanın başlıca cephelerinden birisinin, günümüzde bu alana, bilimsel ve teknik ilerleme alanına geçtiğini söylersek abartma yapmış olmayız. 7»

Sorunun bu şekilde konulması, sosyalizmin stratejik ve uzun vadeli görevlerine uygun düşmektedir.

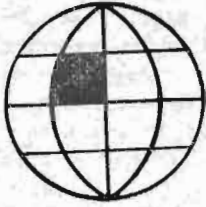
Çağımızın ana çelişkisi, sosyalizmle emperyalizmi karşı karşıya getiren çelişki, ifadesini iki sistem arasındaki mücadele ve yarışmada bulmaktadır.

Yıldan yıla oluşan ve güçlenen, bütün bir devletler sistemini içersine alan, tam atılım halindeki yeni bir sosyo-ekonomik oluşum olan sosyalist dünya, ana kutuplardan birisini meydana getirmektedir. Bu dünyanın önünde, pratik olarak sınırsız bir tarih perspektifi vardır. Diğer ana kutup ise, ekonomik ve teknik bakımdan gelişmiş olan, son evresinden, tekelci evreden geçmekte olan ve genelleşmiş bir bunalım içersinde kıvranan kapitalist dünyadır. Ama kapitalist dünya hala yeryüzünde etkili mevzilere sahiptir ve yeni sosyal düzen oldukça güçlü bir şekilde karşı koyabilmektedir.

Biz komünistler, bu mücadelede varılacak sonuç hakkında hiçbir kuşku beslemiyoruz. Mücadelenin karmaşık ve ağır olmasına rağmen, geleceğin sosyalizme ait olduğunu gerçekten bilimsel bir kesinlikle biliyoruz.

DİP NOTLARI :

- 1 Lenin, **Bütün Eserleri**, c. 16, s. 372.
- 2 Lenin, **Bütün Eserleri**, c. 31, s. 448.
- 3 Lenin, **Bütün Eserleri** (rusça baskısı), c. 42, s. 79.
- 4 Lenin, **Bütün Eserleri**, c. 27, s. 245.
- 5 Konferansta Birleşmiş Milletlere ait istatistikler kullanıldı. Bu istatistikler, Avrupa'daki EYK ülkelerinde, 1955 yıllarından 1970 yılına kadar, sanayi-deki emeğin üretkenliğinin artışının, gelişmiş kapitalist devletleri 1,4 ke-re geçtiğini gösteriyordu.
- 6 Lenin, **Bütün Eserleri**, c. 31, s. 474.
- 7 L. Brejnev: «**Lenin'in yolunu izlerken**» (rusça), c. 2, s. 346. Moskova, 1970.

dünya işçi sınıfı partileri üzerine bilgiler

MACAR SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ (*)

Sınıf Partisi, Kitle Partisi

Macar halkı, sosyalist bir toplumun tam inşası için çalışmaktadır. Partimizin X. Kongresinde onaylanan politikası, çalışanların çok büyük çoğunluğunun etkin desteğini almaktadır. Halkın güveni, Macar Sosyalist İşçi Partisinin, işçi sınıfının çıkarlarını gözeten ve bunun sonucu olarak toplumumuzun bütün sınıflarının ve bütün önemli tabakalarının temel özenlerini dile getiren bir marksist-leninist politika, tutarlı bir sınıf politikası gütmesiyle açıklanabilir.

Parti, doğal olarak, her şeyden önce sosyalizmin düşüncelerinin, siyasal hedeflerinin ve ahlakının temel sahibi, toplumun yöneticisi, sosyalist iktidarı savunmakta ve güçlü kılmakta en çok çıkarı olan, işçi sınıfına dayanmaktadır. İşçi sınıfının güçlü örgütlenme düzeyi, yüksek siyasal bilinci, kararlılığı ve disiplini, sosyal üretimin en ileri kesiminde işgal ettiği yer, onu sosyalist rejimin en sağlam desteği yapmaktadır.

Parti bileşiminin düzenlenmesi, Parti yapısının belirlenmesi söz konusu olduğunda, sosyalist toplumda işçi sınıfının yönetici rolünün derin bilinci tayin edici bir rol oynar. Merkez Komitesi, Partimizin saflarının gelişiminin, işçi sınıfının devrimci öncü-gücü olan bir partinin karakterine cevap verir nitelikte olmasına önem vermektedir. Macar Sosyalist İşçi Par-

tisi'nin bütün kongreleri, Partinin niceliksel büyümesi ve Parti yapısı ile ilgili sorunlara eğilmişler ve bu konu ile ilgili bir çok önemli kararlar almışlardır.

Kasım 1970'de yapılan X. Kongre kararı, geçmiş yıllarda Partinin örgüt açısından gelişiminin memnurluk verici olduğunu saptamaktaydı :

«Macar Sosyalist İşçi Partisi safları, komünizm düşünceleri için mücadeleden, büyük bir mücadele deneyine sahip olan ve mücadeleye her zaman sürekli olarak hazır, üç kuşak insanı bir araya getirmektedir. Partinin inşası ile ilgili olan ve Parti için görev olmaya devam eden (şey, ç.) Parti saflarını, en ileri yeni savaşçılarla, kol ve kafa emekçileriyle büyütmek olmaktadır. Aynı zamanda, herşeyden önce özellikle sanayi işçilerine ve diğer kol emekçilerine en iyi komünist formasyonu vererek, onları Partiye girmeye hazırlayarak Partinin proleter karakterini güçlendirmeye özen göstermek zorundayız. Partiye, daha çok kadın ve gencin katılımı için çalışmanın artırılması zorunludur.»

İki yıl sonra, Kasım 1972'de, Merkez Komitesi bu konu üzerinde tekrar durmakta ve Kongre kararlarının nasıl uygulandığını kontrol etmekteydi. Merkez Komitesi, bu konu ile ilgili olarak görüşünü şöyle saptamaktaydı: Partinin gelişmesi siyasal açıdan mükemmelen sağlıklı bir karakter taşımakla beraber, yeni üyelerin kabu-

* Sandor JAKAB, *La Nouvelle Reuve International*, Mars, 1974.

lü tarzında bazı düzeltmeler gereklidir. Merkez Komitesi, Parti üyelerinin arttığını saptamaktaydı. IX. ve X. Kongreler arasında artış yılda % 3,3 olduğu halde, X. Kongreden sonra % 4,65'i bulmaktaydı. Fakat, kol emekçilerinin üyeliği bu artışla orantılı değildi. Merkez Komitesi, X. Kongre kararlarının ruhuna uygun olarak, yeni üyelerin kabulü ile Parti'nin işçi karakterinin güçlendirilmesi üzerinde daha fazla durulması gerektiğinde ısrar etmekteydi.

Partinin inşa edilmesinde; Partinin kendi başına bir amaç olmadığı, fakat Partinin eylemi ile, bileşimi ile, örgüt yapısı ile işçi sınıfının siyasal ideallerinin gerçekleşmesi için hizmet gören bir vasıta olduğunu belirleyen temel leninist ilkelerden esinlenmekteyiz. Katedilen yol dikkate alınır, Parti oluşumunun ve Partinin inşasında karşılaşılan sorunlara getirilen çözümün, her zaman tarihsel an'ın gereklerinin, siyasal uygunluğun bir fonksiyonu olduğu saptanır. Bu, İkinci Dünya Savaşından sonra, Komünist Partisi gizlilikten çıktığı ve bir kaç yıl içinde yüzbinlerce üyeye sahip olan bir kitle örgütü olduğu zaman da böyle olmuştur.

İktidar için mücadele, o zaman, Partinin bütün kapıları açmasını ve hatta, zaman zaman kitleler halinde yeni üyelerin kabul edilmesini teşvik etmişti. İlke olarak, sömürücüler haric, herkes, eğer politikasını kabul ediyorsa, Partiye girebiliyordu. Partinin büyümesi, sosyal-demokrat Parti ile yarışması sonucu daha da hızlanmıştı ve daha sonra bu örgüt ile birleşmesi ile üye sayısı 1.100.000 kişiyi bulmuştu (toplam nüfusun yaklaşık olarak % 12'si). Bu üyelerin çoğunluğu işçilerden ve diğer çalışanlar kategorilerinin en iyi temsilcilerinden oluşmaktaydı, fakat bunların arasında küçük-burjuva unsurlar da ender değillerdi.

İki Partinin birleşmesinden ve siyasal iktidarın fethinden sonra, bu sayı çokluğu, siyasal görevlerin yeri-

ne getirilmesini zorlaştırmakta ve Parti ile kitleler arasındaki ayırım çizgisinin silinmesi tehlikesini taşıyordu. 1948-1949 yılında gerçekleştirilen bir üyelik durumunun değerlendirilmesi operasyonundan sonra, Parti üyesi sayısı 880.000 üyeye indirgenmişti. Ve 1956'ya kadar, önemsiz farklılıklarla, bu düzeyde tutulmuştu. Bu durumda söz konusu olan, sosyal bileşimi toplumun yapısını yansıtan bir kitle partisi idi. Fakat bilinen siyasal hatalar Parti ve kitleler üzerindeki etkisini zayıflatmıştı; bunun en zararlı yansıması eğitim çalışması üzerinde olmuş; keskin yön değişiklikleri üyelerin yönlerini şaşırtmış ve üyelerin savaşçılıklarının ve etkinliklerinin azalmasına katkıda bulunmuştu.

Macar Sosyalist İşçi Partisi, karıştı-Devrimle mücadelesinden, sayısal olarak azalmış fakat ideolojik ve siyasal yönden daha güçlü ve daha birleşmiş olarak çıkmıştı. 1957 yılının sonunda 400.000 üyesi bulunmaktaydı. Tarımın yeniden örgütlenmesi, sosyalizmin kuruluşunun başarıları, Partinin 60 yılları boyunca dengeli ve normal bir ritimde gelişmesini sağlamıştır.

Bugün, 730.000 Parti üyesi bulunmaktadır. Her 12 kol emekçisinden biri ve her kalifiye 8 işçiden biri, Macar Sosyalist İşçi Partisinin üyesidir. Son 10 ilâ 15 yıl boyunca işçi sınıfının büyük sayısal artışı ve bileşiminde hiç durmaksızın meydana gelen değişiklikler hesaba katılırsa, bu işçi oranı büyük bir başarı olarak kabul edilebilir. Bu güçlü komünist işçiler çekirdeği sayesinde ideolojik ve siyasal etkinizi işçi sınıfının bütünü üzerinde uygulayabilecek durumdayız. Partimizde, herşeyden önce işçi sınıfının en eğitilmiş tabakaları temsil edilmekte olup, Macar Sosyalist İşçi Partisinin işçi üyelerinin % 71,5'i, kendi işletmelerinde en büyük prestije ve en büyük etkiye sahip kalifiye emekçilerdir.

O halde, Parti içindeki kol emekçilerinin sayısı, bugün varolan objektif

gereklerinlere cevap vermektedir. Fakat, aynı zamanda hoşnutsuz olduğumuz konular da bulunmaktadır. Son yıllarda Partiye kabul edilen memurların, yönetim personelinin ve diğer kafa emekçilerinin sayısı işçilerden daha yüksektir.

Partiye kabul edilen aydınların ve memurların oranının artmasının, Partinin her kategoriden çalışanların kendi özgül çıkarlarına en büyük dikkatle eğilen ve her türlü sektarizmden uzak etkisinin güçlenmesinin, siyasal hayatın dengeliliğinin, Partinin politikasının geniş ölçüde uygun karşılanmasının bir kanıtı olduğu kuşkusuzdur.

Fakat, biz memurların oranının büyük ölçüde artmasının sadece Partinin sosyal bileşimi açısından olumsuz bir olgu olarak değil, fakat aynı zamanda bu durumun bizzat işçilerin niteliği için gösterilen titizlikte de bir azalmaya yol açabileceğini görmekteyiz. Çünkü, oranları belirlenmiş düzeyde tutmak arzusu, Parti örgütlerinin işçiler arasından üye almalarını yoğunlaştırmakta; bu ise, üyelerin pay niteliğinde zararlı sonuçlar yaratabilir bir durumdur.

* * *

Çok hızlı bir sayısal artış ve sosyal bileşimin oranlarında bir değişiklik, eğer tedbir alınmazsa, Partinin öncü-güç karakterini olumsuz olarak etkilemekle, Partinin yönetici rolünü zayıflatmakla sonuçlanabilir. Komünist Partilerinin bileşiminin, komünistlerin ideolojik sağlamlığının, sosyal hayattaki davranışlarının ve kişisel örnek oluşlarının, özellikle sosyalizmi inşa etme söz konusu olduğu ve komünist partiler yönetici partiler durumunda olduğu zaman çok büyük bir önem taşıdığını unutmuyoruz.

Toplumun siyasal hayatında tayin edici bir rol oynayan bir Partinin bileşimi, bu partinin politikasının karakteri ve bu politikanın tutarlı biçimde uygulanması üzerine yansır. Or-

taya çıkan kararlılıktan yoksunluk ve bozulmalar (deformasyon) çoğu zaman Partinin sosyal bileşimine doğrudan yada dolaylı bağlıdır. İşte bu nedenle, Macar Sosyalist İşçi Partisi bu soruna bu denli önem vermektedir. İşçilerin oranının azalmasının önüne geçerek, daha sonra da bu eğilimi tersine çevirerek kötü eğilimlere son vermek ve Partinin öncü-güç karakterini güçlendirmek için zamanında (anında) mücadele etmenin gerekli olduğunu değerlendiriyoruz.

Macar Sosyalist İşçi Partisinin, aynı zamanda hem işçi sınıfının öncü-gücü olduğunu ve hem de, toplumun bütün emekçi sınıf ve tabakalarının temsil edildiği bir kitle partisi olduğunu söylemiştik.

Partinin sosyal bileşimi ile sınıf karakteri arasında, öncü-güç karakteri arasında, elbette ki sıkı bir ilişki vardır. Fakat, bu ilişkide mekanik olan hiçbir şey yoktur; Partinin bileşimi, politikasının karakterini otomatik bir biçimde ve doğrudan doğruya tayin etmez.

Sözün kısası, Partinin sınıf karakterini değerlendirmek için, Partinin siyasal hedeflerine ve marksist-leninist ilkelerine vade doğal olarak bu ilkeleri uygulamaya koyuş tarzına, bu hedeflere varmayı gerçekleştirmedeki başarısına tayin edici bir önem atfetmek gerekir.

Fakat, ne ilkeler, nede Parti politikası, sosyal bileşimden bağımsız değildir. Parti içinde işçilerin oranı ne kadar yüksek olursa, sosyal planda bir sınıf politikası uygulamak olanakları da o kadar çok olur; zirâ, işçiler, örgütümüze, kendi sınıf zihniyetlerini getirirler. Parti politikası, belli yönlerinde üyelerinin hayat koşullarını yansıtmamazlık edemez. Olumsuz bir sosyal bileşim, işçi sınıfının siyasal hedeflerinden ve dünya görüşünden ayrılan eğilimlerin objektif olarak kökeni olabilir. Çünkü, temel çıkarların uygunluğu, Parti üyelerinin, Parti saflarına, ait oldukları

sosyal sınıf yada tabakaların özlemlerini, alışkanlıklarını, zihinsel durumlarını getirmelerini engellemez.

Bir marksist-leninist parti, bu gerçeği hesaba katmak zorundadır. Partinin sınıf karakterinin güçlendirilmesi, bir yandan sosyal bileşimi iyileştirmek için bütün alanlarda yöntemli bir çalışmayı ve diğer yandan, Partinin birliğini sağlamlaştırmak için siyasal ve ideolojik bir çalışmayı içerir.

Örgütümüzün sosyal bileşimini ele alırken, sosyalist devrimin ve bilimsel ve teknik ilerlemenin toplumda ve özellikle işçi sınıfı içinde yol açtığı derin değişiklikleri de hesaba katıyoruz. Burada, somut olarak söz konusu olan nedir?

Modern toplumu belirleyen sosyal hareketlilik, en derin biçimde işçi sınıfı içinde olmaktadır. Hemen hemen 300.000 eski işçi, sosyal hayatın farklı kesimlerinde yönetici görevler işgal etmişlerdir. Sosyal koşulları ve hayat koşulları işçilerin koşulları olmaktan artık çıkmıştır. Sosyalist entelijansiyanın bu kesimi, ideolojik ve siyasal yönden, kuşkusuz işçi sınıfına aittir, bu durum nedeniyle işçi sınıfının siyasal hedeflerinin gerçekleştirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Fakat, bu eski işçiler tabakasının siyasal yönden oynadığı rol ne kadar önemli olursa olsun, somut sosyal koşulları sonucu, bunların çıkarları, işçi sınıfının çıkarlarıyla artık tamamiyle aynı değildir ve bundan dolayı da hesaba katılması gereken, bu tabakanın yüksek sosyalist bilinç düzeyi nedeniyle kendi özgül sınıfsal çıkarlarının darlığının üstesinden gelmekte daha yetenekli olmasıdır.

Toplumda ortaya çıkan değişmelerin daha çarpıcı bir sonucu da, işçi sınıfının niceliksel büyümesidir. Köylü ve küçük-burjuva unsurlar işçi sınıfının saflarını kalabalıklaştırmıştır. Macar işçilerinin ve memurlarının önemli bir bölümü (yaklaşık olarak üçte ikisi) 15 yada 20 yıldan beri; beşte bir ise 10 yıldan beri ücretlidir.

İşçilerin yarısından fazlası, kalifiye işçilerin % 36'sı, uzmanlaşmış işçilerin % 60'ı köylülükten gelmektedir. Ve geçen son on yıl boyunca, diğer sosyal sınıf ve kategorilerden gelen unsurların işçi sınıfının bünyesi içinde adaptasyonu olgusu gerçekleşmiştir; sosyal kökenden doğan farklılıklar görmemezlikten gelinemez. Lenin'in şu sözleri, hiç bir zaman bu kadar güncel olmamıştır: işçi eski toplumdan hiçbir zaman bir Çin seddiyle ayrılmamıştır.

Söylemeden anlaşılacağı gibi, bir işçi olmak, kendiliğinden Partiye kabul edilmeye layık olmak demek anlamına henüz gelmez; bizzat işçi sınıfı da, küçük-burjuva teorilerin ve ideolojik akımların etkisinden mâsun değildir. Fakat, bu etki, işçi sınıfını, sosyalist toplumu oluşturan diğer sosyal sınıf ve tabakalardan daha az etkiler.

Büyük bir işletmede çalışma atmosferi, bugün de, bireyin siyasal gelişmesi için en olumlu etkileri yaratmaktadır. Deneyler; Partinin işçi sınıfı içindeki etkinliğinin dayanak noktalarının büyük işletmeler olduğunu doğrulamıştır. Bugünkü durumda, ülkenin en büyük 50 işletmesi, işçilerin % 43'nü çalıştırmakta, üçte ikisi ihrac edilen sanayi üretiminin % 55'ini üretmektedir.

Büyük işletmelerin işçileri, sosyalist bilinçlerini, siyasal dinamizmlerini kanıtlamaktadırlar; sosyal sorunlara gösterdikleri ilgiyle, gelişimimizi hızlandırmak için gösterdikleri eleştirel zihniyetle örnek olmaktadır. O halde Partinin, bütün toplumun çıkarları için sosyalist toplumu inşa hedeflerini saptarken, herseyden önce büyük sanayi işletmelerin işçilerine, işçi sınıfının en bilinçli ve siyasal olarak en etkin kesimlerine dayanması çok doğaldır.

Toplumda ve bizzat işçi sınıfı içinde meydana gelen değişikliklerin

bir analizi, Partiye tam bir bileşim kazandırmayı sağlar.

Partimizde, bütünüyle ele alındığında toplumumuzun diğer tabakalarına kıyasla (burada gençleri ve kadınları ele almıyoruz) kol emekçileri daha az sayıda temsil edilmektedirler. Tekrar edelim ki, bu durum partimizin sınıf karakterinde hiç bir değişikliğe yol açmamaktadır. Çünkü, diğer bütün marksist-leninist partilerde olduğu gibi, Macar Sosyalist İşçi Partisinde de, komünistlerin hangi sosyal tabakadan gelmiş olurlarsa olsunlar, işçi sınıfının dünya görüşünü ve siyasal pozisyonlarını kendilerine mal etmeleri bir yasadır.

Hakim duruma gelmiş sosyalist üretim ilişkileri karakteri, farklı sosyal tabakaların hayat koşulları arasında gerçekleşen yakınlaşma, bütün sosyal tabakaların sosyalizmde temel çıkarlar ortaklığı, objektif olarak bu duruma ulaşma olanağını sağlamaktadır. Nüfusun bütün kesimlerinin, işçi sınıfının siyasal hedeflerini ve düşüncelerini kabul etmesi için uygun koşullar yaratmıştır. Fakat toplumun birleşmesi süreci otomatik biçimde olmaz. Bu sürecin çabukluğu, çalışanların siyasal bilinç düzeyine büyük ölçüde bağlıdır

Pratikte iki sorun ortaya çıkabilmektedir. Birincisi, toplumun birliğinin sağlanması ile ilgili olarak gerçekleştirilen başarılar abartıldığında (ortaya çıkmaktadır, ç.); çok çabuk sonuca varıldığında, siyasal gelişme düzeyinde, bilincin gelişmesi düzeyinde farklılıklara yol açan ve henüz varolan sınıf farklılıkları gözden kaçırılmaktadır. Partinin sosyal bileşimine, Partinin işçi karakterini güçlendirme gerekliliğine verilen önemin azalması doğmakta; (bu da, ç.) oportünist eğilimlere yol açmakta, Partinin inşaatı ile ilgili ilke sorunlarında uzlaşmaları teşvik etmektedir. Toplumun birleşmesi sürecini uyanık bir gözle takip ederken, temel çıkarların (sosyalizm ile ilgili çıkarların) çakışmasına pa-

raley olarak, farklı sosyal sınıf ve tabakaların kendilerine özgü çıkarlarının varolduklarını, bunların bazen öncelik kazanacak biçimde dile geldiklerini ve eğer uyum sağlanmazsa, çatışmalara yol açacağını unutmuyoruz.

Diğer sorun ise, tam tersine, objektif olarak varolan farklılıklara, çıkar çelişkilerine aşırı bir önem vermekten doğmakta; (bu da, ç.) göşist, sekte bir davranışla ifadesini bulmaktadır. Daha önce de söylemiş olduğumuz gibi, Partinin sınıf karakteri, emekçi sınıf ve tabakaların genel olduğu kadar özel çıkarlarının da ancak işçi sınıfının hedeflerine ulaşıldığı zaman tatmin edilebileceğini anlamış olan çalışan farklı tabakaların temsilcilerini saflarında toplamayı hiç bir şekilde engellemez.

İşçi olmayan tabakaların temsilcilerinin Parti içinde temsil edilmesi siyasal açıdan da önemlidir, çünkü, toplumdaki bu kesimlerin kendi özgül çıkarları, siyasal düzeyleri, v.d. doğru- dan doğruya bunların aracılığıyla ortaya çıkar, ifade edilir. Parti, politikasını tayin ederken, müttefiklerinin görüşlerini hesaba katmak için, politik görevlerini, sosyal gerçekliklerin daha derinleştirilmiş bir bilgisi temeli üzerinde temellendirmek için böylece daha iyi durumda bulunur. Fakat, tekrar tekrar altını çizmenin önemi açıktır ki, işçi sınıfından gelmeyen komünistler, Parti içinde şu yada bu özel çıkarları temsil etmezler, fakat, işçi sınıfının politikasını kararlı bir biçimde savunurlar ve uygularlar, Partinin bütün kararlarına uyan disiplinli militanlar olmakla yükümlüdürler.

Bu, işçi sınıfının politikasından bağımsız yada farklı, köylüler yada aydınlar için özel bir politika değildir. Bütün çalışanlar kategorilerinin özel çıkarlarını, özelemlerini ve sosyal durumlarını göz önüne alan politika, çalışan sınıf ve tabakalar ittifakı ile ilgili marksist-leninist politika, işçi sınıfının genel politikasının, yönetici

rolünün organik, bütünüleyici ve ayrılmaz bir parçasıdır.

İşçi gençlik ve emekçi kadınlar, önemli bir sosyal rol oynamaktadırlar. İşçilerin % 30'unun 30 yaşından küçük ve % 40'ının kadın olduğunu söylemek yeterlidir. Büyük sanai işletmelerindeki işçi gençliğin siyasal önemini altını çizmekten yorulmuyoruz. Bu kesim, işçi sınıfı için en kıymetli bir eleman devşirme kaynağıdır; bu kesim, sadece bugünün mücadelelerine katılmakla kalmamakta, fakat, yarının savaşlarının sosyal ve siyasal gücü, sosyalizmin tam (eksiksiz, ç.) inşasının temel faktörü niteliğini de taşımaktadır. Buradan da, Partiyi inşa etme temel doğrultumuz, yeni üyelerin alınmasında temel doğrultumuz ortaya çıkmaktadır.

Tartışılan sosyal yada siyasal sorun ne olursa olsun, Partinin dikkati her zaman ve mutlaka, toplumun bu iki önemli tabakasına yönelmektedir. Ve bugün de, hâlâ, Merkez Komitesi, Partinin ilerideki gelişim perspektiflerini tanımlarken ve Partinin büyümesini ve bileşimini düzenlerken, işçi gençliğin ve emekçi kadınların komünist eğitiminin gerekliliği üzerinde önemle durmaktadır.

Entelijansyanın kalifiye temsilcilerinin, özellikle de üretimin yönetim kaldırmaçlarını elinde tutan teknik entelijansyanın temsilcilerinin de Partiye kazanılması, Parti saflarına çekilmesi üzerinde de daha az meşgul olmuyoruz.

Görüldüğü gibi, Macar Sosyalist İşçi Partisi, sınıf karakterini güçlendirmek konusu üzerinde dururken, ve özellikle bileşimini düzenlerken, hem kendi ilkelerinden vazgeçmemekte ve hem de siyasal alanda olduğu kadar örgütsel alanda da her türlü sektarizmi reddetmektedir.

Şimdi de, bir diğer sorunu biraz daha ayrıntılı ele alalım: Parti,

bir kitle partisi iken aynı zamanda sınıfının öncü - gücü karakterini nasıl korumalı?

Kitle karakteri, üyelerinin sayısının çalışan nüfusa oranına ve aynı zamanda bileşiminin toplumun sosyal yapısını hemen hemen aynı şekilde yansıtmaması ile belirlenir. Parti üyelerinin sayısı için, her zaman ve her durum için geçerli ölçütler yoktur. Parti saflarının bileşimini bir yığın faktör etkiler: toplumun sosyal yapısı, sınıf ilişkilerinin gelişme düzeyi, ülkenin tarihsel özellikleri, somut siyasal ve ideolojik koşullar, belli bir an'da toplumun karşısına çıkan görevler, Partinin acil siyasal hedefleri, v.d.

İşte, bütün bu faktörlerin kendi aralarındaki etkileşiminin hesaba katılmasıdır ki, Partiye öncü-güç karakterini garanti eden optimal organları belirler (tayin eder).

Diğer yandan, Partinin örgütleri ile, toplumun bütününün, belli başlı siyasal, ekonomik ve kültürel organizmalarını sarmalaması önemlidir; tek kelimeyle, Parti, yönetici rolünü yerine getirmeli ve proletarya diktatörlüğü mekanizmasının iyi işlemesini sağlamalıdır.

O halde, Partinin kitle karakteri, onun öncü güç rolünü yerine getirmesini hiçbir şekilde engellemez, bu da Partimizin gözünde, Leninist tipte bir komünist partinin temel ölçütünü oluşturmaktadır.

Partinin öncü - güç rolü, bilindiği gibi, bütün bir dizi faktörün toplamından doğar: sosyal bileşimi, üyelerinin sosyalist bilinci ve ideolojik ve siyasal düzeyi, politikasının sınıf karakteri, kitlelerle ilişkisi, v.d. (burada sadece belli başlılarını belirtiyorum.) Şu yada bu faktör, belli bir an'da daha fazla önem kazanabilir, istisnai olarak dikkati çekebilir. Partinin öncü - güç karakterini belirleyen temel ölçüt, onun, işçi sınıfının siyasal yöneticisi rolünü yerine getirmekteki başarısı, işçi sınıfının gerçek çıkar-

larını anlamakta ve bunun sonucu olarak hareket etmekteki yeteneğidir.

Partinin kitle karakterinin, yabancı ideolojilerin etkilerinin ve siyasal bozulmaların (deformasyonların) sızması için objektif olarak fazladan olanaklar yarattığı kuşkusuzdur. Bunun, Partinin öncü - güç karakteri üzerinde olumsuz yansımaları olabilir. Partinin ideolojik, siyasal ve organik birliğini sarsabilir. Buradan da, bizzat Parti içinde komünist eğitim çalışmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Partinin öncü - güç rolünü daha çok yükseltmek, komünist eğitim açısından da aynı şekilde, her zaman yeni baştan ele alınması gerekli sürekli bir görev oluşturmaktadır.

Partinin öncü - güç rolünün, kabul ettiği üyelerin niteliğine sıkı sıkıya bağlı kaldığına inanıyoruz. X. Kongreden sonraki çok hızlı büyüme ritmi, büyük ölçüde, Partiye üye kabulü ile ilgili kusurlu bir uygulamaya ve temel gereksinimlere aykırılığa bağlı olmuştur. 1972 Kasımında, Merkez Komitesi, yeni Parti üyelerinin ayıklanmasında çok daha titiz olmanın gerekliliği üzerine dikkati çekerek bu duruma çare bulmak istemiştir. Üyelik için aranan koşullar daha sertleştirilmiş ve sosyal görüş açısından bir farklılık oluşturulmuştur; kalifiye kafa emekçilerinin, kol emekçilerine göre daha yüksek ideolojik ve siyasal gereksinimlere cevap verebilirlikte olmaları şart koşulmuştur. Bundan böyle, her ayrı emekçi kategorisine uygun koşullar konulmuş, böylece Parti içinde işçilerin oranının artması sağlanmıştır.

Yeni üyelerin yerine getirmeleri gereken koşulları formüle ederken, bunların sadece işletmelerinde gayretle çalışmaları ve toplumsal görevlerini yerine getirmeleri üzerinde durmuyoruz. Gelecekteki Parti üyesi, çevresindekilere, daha başka bir şey ile de sıvrilmelidir.

Macar Sosyalist İşçi Partisinin politikasını genel hatlarıyla tanımak ve bu politika ile uyum halinde bulunması da yeterli değildir. Biz, gelecek-

teki Parti üyesinin, bu politikayı derinliğine tanımasını, bu politikanın propagandisti ve savunucusu olmasının gerekli olduğunu değerlendiriyoruz. Partiye kabul edilmeden önce, Parti tüzüğünü, örgütlenme ilkelerini, disiplin konusu ile ilgili koşulları bildiğini ve temel koşul olarak ta bunları kabul ettiğini ve hareketlerinde bunlara uyduğunu kanıtlaması gerekmektedir. Dünya görüşüne gelince, bu gün, özellikle aydınlar için, özellikle yüksek koşullar öne sürüyoruz; bir müstakbel komünist, Partinin dünya görüşü olan bilimsel dünya görüşünü kendine mal etmek zorundadır; marksist - Leninist teorinin temellerini özümlemeye çalışmak zorundadır.

Burada bir soru ortaya çıkabilir: bu, Parti saflarına sadece «tamamen hazır komünistleri» kabul eder, demek değil midir? Partiye ulaşan yolun sonu, sonucunda bir Parti üyesi olunan sürecin sonu, bir yoldaşın komünist gelişiminde, bilinç düzeyindeki yükselmeye temel bir aşama olmakla beraber, bundan çıkan sonuç, onun «tamamen hazır bir komünist» olması anlamına gelmez. En kararlı en iyi hazırlanmış komünistleri belirleyen şey, onların hiç durmaksızın kendilerini yetkinleştirmeye, bilgilerini mükemmelleştirmeye çalışmaları olmaktadır. Partiye üye olan herkesin, her türlü ihtimale karşı olmasına ve her sorunda Partinin politikasına uygun olarak hareket etmesini istiyoruz.

O halde, böylece belirlenmiş olan ve uyulması gereken temel davranış ölçüleri, (söz konusu olan kafa emekçileri ve aydınlar olduğu zaman bunların üzerinde özel bir önemle duruyoruz) örgüte katılanların sadece kanaatlerini-inançlarını belirtmesini değil, fakat bundan da fazla olarak Partinin davası için çalışmayı ve mücadele etmeyi de a priori olarak garanti etmektedir.

Parti, bu isteklerini, hiç şüphesiz, sadece yeni üyelerinden değil, fakat can sıkıcı gerilimlerin önüne geçmek için en eski üyelerinden de istemektedir.

1957 Haziranındaki Macar Sosyalist İşçi Partisinin konferans kararları, partizizlerin, ülkemizde, Parti dışındaki her türlü görevi yükümlenebileceklerini hatırlatmaktaydı. Bu, Partiye katılışlarda, gerçek komünist inançlar olmaksızın kariyer düşünceleriyle hareket etmeyi engellemek içindi. O günden beri, Parti bu ilkeyi tutarlı bir tarzda uygulamakta olup, bu ilkeye gelecekte de aynı şekilde saygı gösterilmesinde kararlıdır.

Komünist Partisi, aynı zamanda hem bir gönüllüler birliği ve hem de bir savaş birliğidir. Partiye üye olan herkes, yükümlendiği zorunlulukların neler olduğunu bilmek zorunda olmalı ve olanaklarının ve yeteneklerinin ölçüsünde bunları yerine getirmelidir. Fakat, gönüllü üyeliğin karşılığı olarak, söz konusu olan kişi için madde yada manevi bir zarara yol açmadan Partiyi terketme olanağı da olmak zorundadır. Belli bir uzun dönem boyunca kendi hatası sonucu taban örgütünün çalışmalarına katılmayan, Parti tüzüğüne saygı göstermeyen, kararlılığı ve davranışıyla Partinin prestijinin yükselmesine katkıda bulunmayan kişi, Partiyi terketmekle Partiye hizmette bulunur.

Gönüllü üyelik ilkesiyle, Partinin sosyal bileşimini düzenlemek olgusu arasında uygunluk var mıdır? Evet, çünkü buradaki çelişki, ancak görünümde değildir. Sosyal bileşimi etkilemenin temel yöntemi; daha önce de sözünü ettiğimiz Parti koşullarını, çeşitli sosyal tabakalara göre farklılaşan fakat ilkesel olarak hepsi aynı olan koşulları pratiğe geçirmek ve tutarlı bir tarzda uygulamaktır. Siyasal inançlarındaki kararlılıklarıyla, karakterleriyle, yüksek ahlaklarıyla, komünist olarak hareket etmek iradeleriyle örnek olan insanların Parti için yetiştirilmesi üzerinde yöntemli bir biçimde duruyoruz. Gelecekteki komünistlerin yetiştirilmesi doğrultusunda yaptığımız sistemli bir eğitim çalışmasıyla, gönüllü olarak seçtikleri yoldan sapa-

cakların yada Partinin sert ölçütlerine cevap veremeyeceklerin sayısını en aza indiriyoruz.

Partinin yeni üye kabul etmesini az yada çok mekanik biçimlere indirgeyen, Partinin inşasında en zararlı sonuçları olabilecek teorilere karşı çıkıyoruz. Çünkü Partinin inşası, çok çeşitli ve birçok yeni unsurdan oluşmuş bir eyleme bağlıdır. Partinin inşası, yeni üyelerin kabulünden ve komünistlerin siyasal eğitiminden başka, Partinin görevlerini en iyi şekilde yerine getirmesini hedef alır. Buna da, ancak, Partinin ideolojik, siyasal ve organik birliğini güçlendirmekle ulaşılabilir: komünistlerin savaşçılığını geliştirerek, komünistlerin siyasal bilinç ve eğitim düzeylerini yükselterek eylem birliğini sağlamak gerekir.

Komünist harekette, emekçilerin en iyi temsilcilerinin eğitilerek sonradan Parti üyesi olmalarını sağlamak gelenektir. Macaristan'da, uzun gizlilik yılları boyunca, komünistler için bundan daha onurlu, daha sorumlu bir görev yoktu ve komünistler, Partinin savaş kapasitesinin, Partinin geleceğinin buna bağlı olduğunu bilerek bu görevi yerine getirmişlerdi. Macar Sosyalist İşçi Partisi üyelerinden daha yüksek isteklerde bulunulan günümüzde de, bu görevin, en bilgili ve en deneyli komünistlerin eline tevdi edilmesi doğaldır.

Partinin yeni üyelerini yetiştirmeyi sağlayan bu eğitim çalışması, Partinin siyasal büyümesini ve sosyal bileşimini düzenlemek için temel araçtır. Bir Parti örgütünün olgunluğunun bir ölçütü, bu örgütün, en yüksek gereksinimlere cevap verebilir yetenekte yetiştirdiklerinin sayısı olmaktadır. Parti üyeliği için daha henüz olgunlaşmamış erkek ve kadınların üyeliğe kabul edilmesi hoş görülmez, fakat Parti üyeliğine layık kişilerin adaylık isteklerini, önceden saptanmış ölçüler doğrultusunda reddetmek, yada bunların adaylık sürelerini belirsiz süreler boyunca uzatmak daha az hoş görülür bir şey değildir. Partinin bileşimini yetkinleş-

tirmek arzumuz, şematizm ve otomatizmden uzak yöntemlere uygun olmak zorundadır.

Partinin eğitim konusundaki çalışmalarının etkililiği, Parti örgütlerinin iç hayatlarında gösterdikleri etkinliğe büyük ölçüde bağlıdır. Eğer yeni üye, kendisinin de katılacağı komünistler örgütünde, diğer üyelerin görev duygularının derinliğe işlemiş olduğunu, disiplinli olduklarını, her noktada leninizmin ilkelerine uydularını ve Parti tüzüğüne göre yaşadıklarını ve çalıştıklarını görürse, bütün bunların kendisi için bir örnek değeri olacaktır. Oysa, komünistlerin pasif oldukları, düzenli bir Parti çalışması yapmadıkları, iç demokrasiye saygı gösterilmediği, kol emekçilerinin yönetime katılması sağlanmadığı bir Parti taban örgütü Partiye girmek isteyenleri ne doğru bir biçimde hazırlayabilecek, nede kendilerinden istenilen gereksinimleri belirleyebilecektir. Buradan da görüleceği gibi, taban örgütlerinin etkinliği ve canlı bir Parti hayatı, Partinin inşasına etkili bir şekilde katkıda bulunan temel koşulları ve Parti ile işçiler ve bütün emekçiler arasındaki yakınlaşmanın güçlü bir vasıtası olmaktadır.

Bugünkü koşullar, Partinin bileşimini mükemmelleştirmek için her alanda uygundur. Bu sorunla ilgili ilkenin önemini, siyasal önemini, Parti bütünüyle dikkate almakta, sosyalizmin inşasında bundan sonraki başarılarımızın hangi ölçüde buna bağlı olduğunu anlamaktadır. Taban örgütleri, Macar Sosyalist İşçi Partisinin bileşiminde bazı oransızlıklara yol açan yeni üye kabulü ile ilgili doğru ilkelerin yürürlüğe girmesini engelleyen hataları, sorunu ele alış tarzındaki hataları düzeltmektedirler.

Merkez Komitesi tarafından 1972 Kasımında, işçi sınıfının öncü rolünü güçlendirmek, işçi sınıfının toplum içindeki etkisini büyütmek ve maddi hayat koşullarını iyileştirmek için ele aldığı tedbirler kısmen gerçekleşmiş ve Merkez Komitesi 18 Nisan 1973'teki oturumunda, bu olgunun işçi sınıfı

ve bütün toplum içinde en mutlu yansımalara yol açtığını saptamıştır. Bundan sonraki aylarda, işçi kitlelerinin sosyal hayatta olduğu gibi iş yerlerindeki etkinliğinin de hissedilir ölçüde geliştiği görülmüştür.

Bütün bunların, Parti bileşimini yetkinleştirmek ve Partinin işçi çekirdeğini güçlendirmek doğrultusundaki çabalarımızı ancak olumlu yönde etkilediğini bile söylemek gereksiz. Macar Sosyalist İşçi Partisinin politikası, işçiler arasındaki en iyiler için, sınıfının öncü-gücüne katılmak yönünde en güçlü cesaret verici bir politikadır. Macar işçi sınıfının marksist-leninist devrimci öncü-gücünün, gelecekte de görevini sonuna kadar yapacağını temel garantisi işte buradadır.

★

SURİYE KOMÜNİST PARTİSİ

1924'te kurulmuştur. 1944 yılına kadar, saflarında Suriyeli ve Lübnanlı komünistleri bir araya getirmiştir.

Suriye'deki ve Lübnan'daki Fransız manda yönetimi döneminde, ulusal bağımsızlık ve yabancı askeri birliklerin çekilmesi için kitleleri emperyalizme karşı örgütleyerek, kitleler içinde büyük bir propaganda ve eğitim çalışması sürdürmüştür.

1948-1958 yılları arasında, Suriyeli ve Lübnanlı komünistler, birleşmiş bir Suriye ve Lübnan Komünist Partisi çerçevesi içinde çalışmışlardır.

Suriye Komünist Partisi, 1954 yılında Chichakli'nin diktatoryal rejiminin devrilmesinin hazırlanmasına aktif bir biçimde katılmış, askeri blokların yaratılması ve Suriye'nin bu bloklara katılması ile ilgili emperyalist planlarla savaşmış, sosyalist ülkelerle ilişkilerin genişletilmesi için, ulusal ekonominin gelişmesi ve çalışanların hayat koşullarının iyileştirilmesi için mücadele etmiştir. Parti, Bağdat Paktına karşı, 1956 yılında Süveyş kanal bölgesine üçlü saldırıya

karşı ve emperyalizmin 1957 yılında Suriye'ye karşı ilk provokasyonları ile mücadele etmek için Suriye halk kitlelerinin seferber edilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Suriye gericiliği, Suriye'nin B.A. C.'ne girmesinden (1958-1961), ilerici güçlere karşı mücadele etmek için yararlanmıştır.

1958 Mart'ında ilan edilen, Suriye'deki bütün siyasal partilerin dağıtılması ile ilgili yasadan sonra, Komünist Partisi gizliliğe geçmek zorunda kalmıştır. 1959 yılında Suriye Komünist Partisi iktidarın baskı hedefi olmuştur.

8 Mart 1963'teki Suriye devriminden ve özellikle 1966 Şubatında Sol-Baasçıların iktidara gelmesinden sonra, komünistlerle Sol-Baasçılar arasında, yönetim düzeyinde bir işbirliği kurulmuş, bir Parti temsilcisi hükümete girmiştir. Parti, iktidardaki B.A. A.S. Arap Sosyalist Partisinin politikasındaki sosyal ve ekonomik tedbirlerin yürürlüğe konulması alanındaki, Sovyetler Birliği ile dostluk ilişkilerinin güçlendirilmesindeki, ülkenin dış politikasındaki anti-emperyalist doğrultunun derinleştirilmesindeki ilerici eğilimleri etkin biçimde desteklemektedir. Kasım 1970'de, Suriye Komünist Partisi, ülkenin, başında Hafız Al-Assad'ın bulunduğu B.A.-A.S.'in yeni yönetimine desteğini sağlamış ve yeni hükümete (iki bakanla) girmiştir. Komünist Partisi ile B.A.A.S. arasındaki işbirliği, Komünist Partisinin bizzat olaylarla yasallaştırılması anlamına gelen İlerici Ulusal Cephenin oluşturulmasıyla yeni bir dereceye ulaşmıştır. Parti, 7 milletvekili kazandığı yerel organlara ve Halk Konseyine seçimlerde, B.A.A.S. ve diğer ilerici partilerle birleşik bir blok oluşturmuştur.

PARTİ YAYINI

Parti'nin basın organı : NİDAL AL CHAAB (Halkın Mücadelesi) gazetesidir.

İRLANDA KOMÜNİST PARTİSİ

İlk kez 1921 yılında kurulmuştur. İç savaş sonrasında (1922-1923) ve İngiliz emperyalizmi tarafından adanın ikiye bölünmesinden sonra ortaya çıkan güç koşullar, Parti içinde bir krize yol açmıştır. Marksist-leninist pozisyonlarda kalanlar, Partiyi yeniden örgütlemek amacıyla İrlanda devrimci işçi gruplarını oluşturmuşlardır.

Haziran 1933'te, yarı-legal koşullarda bir İrlanda Devrimci işçi grupları konferansı toplanmış, bu konferansta İrlanda Komünist Partisi tekrardan oluşturulmuştur. Partinin etkinliği 1940 yılına kadar bütün adaya yayılmıştır. İkinci Dünya Savaşı boyunca ve özellikle de Hitler Almanyası'nın S.S.C.B.'ye karşı saldırısından sonra, Parti'nin Kuzey İrlanda'daki durumu kuvvetlenmiş, fakat Güneyde zayıflamıştır.

Parti, ikiye bölünmüştür: Kuzeyde, Kuzey İrlanda Komünist Partisi vücut bulmuş, Güneydeki diğer bölüm ise, 1948-1962 yılları arasında önce İrlanda İşçi Ligası adını, daha sonra ise İrlanda İşçi Partisi adını almıştır.

15 Mart 1970'de, Olağanüstü Birleşme Kongresinde, Kuzey İrlanda Komünist Partisi ve İrlanda İşçi Partisi tekrar birleşerek İrlanda Komünist Partisini oluşturmuşlardır.

Tüzükler kabul edilmiş, Parti Manifestosu onaylanmış ve Ulusal Yürütme Komitesi seçilmiştir. Bu durumda, İrlanda'daki komünist hareketin ideolojik ve örgütsel planda güç kazanmasına katkıda bulunmuştur.

Ulusal Yürütme Komitesi, İrlanda Cumhuriyetinde olduğu kadar, Kuzey İrlanda'da da Kongrelerin toplanması arasında Partinin en yüksek organıdır. Güneyde ve Kuzeyde, Parti örgütlerinin ilçe komiteleri vardır.

Bugünkü durumda, Komünistlerin % 90'ı işçidir ve yaş ortalaması 30-40 yaşları arasındadır.

Partinin sendikalar içinde ve Kuzey İrlanda'daki Vatandaşlık Hakları İçin Mücadele Birliği'nde geniş etkisi

vardır. İrlanda Sendikalar Kongresinin (İrlanda Cumhuriyeti ve Kuzey İrlanda emekçilerinin Ulusal Sendikal Merkezi) ve Vatandaşlık Hakları İçin Mücadele Birliği'nin bazı yöneticileri Parti yönetiminin üyesidirler. Bir çok komünist, yerel sendika komitelerinin aktif üyesidirler, diğer yerel sendika örgütlerinde çeşitli görevler yükümlenmektedirler, v.d. Parti üyeleri, aynı zamanda çalışma alanlarına göre geniş işçi çevrelerini kümelen-diren diğer örgütlere de aktif olarak katılmaktadırlar.

Parti, adanın en önemli ve en aktif gençlik kitle örgütü olan, «Con-

nolly» gençlik hareketi ile kardeşçe ilişkiler içindedir.

PARTİ YAYINI

UNITY (Birlik) : Belfast'ta yayınlanan haftalık.

IRISH WORKER'S VOICE (İrlandalı Emekçilerin Sesi) : Dublin'de yayınlanan haftalık bülten.

IRISH SOCIALIST (Sosyalist İrlanda) : Dublin'de yayınlanan aylık.

IRISH SOCIALIST REVIEW (Sosyalist İrlanda Dergisi) : Dublin'de yayınlanan üç aylık teorik dergi.

İLERİCİ GENÇLİĞİN YAYIN ORGANI

2. SAYISI ÇIKTI

- Faşist Yuvalar Dağıtılmalıdır...
- Dünya Gençliğinden Haberler...
- Türkiye Gençliğinden Haberler...
- 17 Kasım Dünya Öğrenciler Günü Kutlandı.
- Şili ile İlgili Uluslararası Öğrenci Semineri Yapıldı
- Köylü Gençleri Örgütlemeliyiz...
- Ortaöğrenim Gençliğinin Mücadelesi Yükseliyor...

Adres : Divanyolu, Klodfarer Caddesi Örer İşhanı, No: 33-35/11
Cağaloğlu—İSTANBUL

İstanbul Dağıtımı : **FUAD BÜTE**

Anadolu Dağıtımı : **İST-DA**

Ankara Dağıtımı : **ANKARA DAĞITIM**

ÜRÜN'ün üçüncü cildi tamamlandı

ONÜÇÜNCÜ SAYI (koğuşturma açıldı)

HABER - YORUM - İNCELEME :

- Demokratik Devrim ve Türkiye Sosyalist Hareketinde İki Sapma
ALİ SAĞLAM
- Cumhuriyet İdeolojisi Üzerine
Bir Okuyucu Mektubu
ARİF OKUYAN
- Türk - İş ve Genel Grev, Yada Reformist Elde
Anarko Sendikalist Silah
MEHMET ÇALIŞKAN
- İlerici Kadınlar Derneği Basın Bülteni

ÇEVİRİLER :

- Maocular ve Ulusal Kurtuluş Hareketinin
Leninist Teorisinin Bozulması
G. ASTAFİEV, N. FOMİTCHEVA
- Büyük Güç Şovenizmini, Ulusal Sorunun
Leninist Öğretisi Yerine Koyma
T. RAKHİMOV
- Çınlı Yöneticiler ve Savaşın -ve- Barışın
Leninist Öğretisinin Yozlaştırılması
A. DOUBİNSKİ

ONDÖRDÜNCÜ SAYI (toplatıldı)

HABER - YORUM - İNCELEME :

- Kemalizm ile Sosyalizm Arasında Aşılmaz
Bir Duvar Varmıdır? -I-
TEOMAN BİLGİ

ÇEVİRİLER :

- Sovyet Ekonomisinin Optimal İşlemesi
N. FEDORENKO
- 70 Yıllarında Sovyetler Birliği
—Sosyalist Planlama ve S.S.C.B. Ekonomisinin
Gelişmesi—
N. BAİBAKOV

DÜNYA İŞÇİ SINIFI PARTİLERİ ÜZERİNE BİLGİLER :

- Yunanistan Komünist Partisi
- İran Halk Partisi (TUDEH)
- Küba Komünist Partisi
- Fidel Castro'nun Bloksuz Ülkelerin
4. Konferansında Yaptığı Konuşma

ONBEŞİNCİ SAYI (toplatıldı)

HABER - YORUM - İNCELEME :

- Enternasyonalizm ve TİP
ÇETİN ANT
- Günümüzde Demokratik Mücadele
AHMET ŞANLI
- Kitaplar —Anlattıkları, Düşündürdükleri—
ARİF OKUYAN

ÇEVİRİLER :

- Kapitalist Olmayan Kalkınma;
Sosyal İlerleme Yolu
ULYANOVSKY
- Kapitalist-Olmayan Kalkınmanın Bazı
Görünümleri
V. SOLODOVNIKOV

DÜNYA İŞÇİ SINIFI PARTİLERİ ÜZERİNE BİLGİLER :

- Filipinler Komünist Partisi
- Endonezya Komünist Partisi
- Vietnam Emekçiler Partisi
- K. Vietnamda Toprak Reformu
NGUYEN KHAC VIEN

ONALTINCI SAYI

HABER - YORUM - İNCELEME :

- Kemalizm İle Sosyalizm Arasında
Aşılmaz Bir Duvar Var mıdır? -II-
TEOMAN BİLGİ
- DİSK'in Demokrasi ve Özgürlük Mitingi

ÇEVİRİLER :

- Burjuva Özgürlüklerinden Tekelci Devlet
Kapitalizmine
JOHN PITTMAN
- Amerikan Devriminin Sınıfsal Niteliği
HERBERT APTHEKER
- ABD'de Sınıfsal Çelişkiler
VICTOR PERLO

DÜNYA İŞÇİ SINIFI PARTİLERİ ÜZERİNE BİLGİLER :

- Avusturya Komünist Partisi
- İsrail Komünist Partisi
- Şili Komünist Partisi
- Faşist Diktatörlüğe Karşı En Geniş Birlik
(Şili Komünist Partisi'nin Bildirisi)

ONYEDİNCİ SAYI

HABER - YORUM - İNCELEME :

- Kemalizmle Sosyalizm Arasında Aşılmaz Bir Duvar Var mıdır? -III-
TEOMAN BİLGİ
- Kitaplar —Anlattıkları, Düşündürdükleri—
ARİF OKUYAN

ÇEVİRİLER :

- Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi
B. PONOMAREV, İ. MİNTS, Y. BUGAEV,
M. VOLİN, V. ZAITSEV, A. KUCHKİN,
N. LOMAKİN
- Oktobr Devriminin Tarihsel Deneyimi ve
Eleştiricilerinin İflası
KONSTANTİN ZARADOV

DÜNYA İŞÇİ SINIFI PARTİLERİ ÜZERİNE BİLGİLER :

- Çekoslovakya Komünist Partisi
- Ürdün Komünist Partisi
- Portekiz Komünist Partisi
- Portekiz Komünist Partisinin Elli Yılı

ONSEKİZİNCİ SAYI

HABER - YORUM - İNCELEME :

- Kemalizm İle Sosyalizm Arasında Aşılmaz Bir Duvar Var mıdır? -IV-
TEOMAN BİLGİ
- İlerici Kadın Hareketi
EMİN AYAZ
- Kitaplar —Anlattıkları, Düşündürdükleri—
ARİF OKUYAN

ÇEVİRİLER :

- İki Dünya Sistemi Arasında Yarışma
LA NOUVELLE REVUE INTERNATIONALE

DÜNYA İŞÇİ SINIFI PARTİLERİ ÜZERİNE BİLGİLER :

- Macar Sosyalist İşçi Partisi
- Suriye Komünist Partisi
- İrlanda Komünist Partisi

ürün
yayınları

PK : 41
SİRKECİ
İSTANBUL

V. i. Lenin
REDETTİĞİMİZ
MİRAS

6 LİRA

RICHARD
KOSOLAPOV

SOSYALİST
TEORİNİN
SORUNLARI

12 LİRA

n. y. vapt sarov
SEÇİLMİŞ ŞİİRLER

7,5 LİRA

MİKHAİL
BASMANOV

troçkistler
gençliği nereye
TÜSİAY
götürüyor

Fiyatı 8 Lira